

prosvetni delavec

25let

List delavcev v vzgojnoizobraževalnih zavodih

Ljubljana, 18. oktobra 1974 – Številka 16

II. srečanje uredništev prosvetnih listov balkanskih dežel

Srečanje urednikov in novinarjev prosvetnih listov balkanskih dežel je utrdilo prepričanje, da je osebna izmenjava izkušenj najboljši korektor napak, pa tudi najboljši načrtovalec dela. Predstavniki bolgarskih, romunskih, ciprskih in jugoslovanskih listov so ob koncu sklenili, da bodo takšna srečanja postala stalna oblika sodelovanja. Pričakujejo tudi, da se bodo skupnim prizadevanjem za napredek prosvetnih listov, pa tudi vzgoje in izobraževanja – pridružile še druge balkanske dežele. (Referati, razprave, zapisi o ogledih. vzgojnoizobraževalnih ustanov so objavljeni v prilogi.) (Foto: Ivančič)

Načrti na trdnem temelju

Podatek, da jih od 100 študentov v sedmih letih komaj 13 opravi diplomu, je zastrašujoč. Iz dveh razlogov: kaj je z mladino, ki ostaja na pol poti med željami in ciljem; po drugi strani pa je to porazno za našo družbo. V Sloveniji smo letos na novo zaposlili 28.000 ljudi. Po jugoslovanskem povprečju bi jih moralo imeti 1.000 od teh višjo, 1.400 pa visoko izobrazbo. Toda dobili smo samo 750 diplomantov visokih šol in 800 diplomantov višjih šol. Če prenesemo to na šolstvo: v osnovni šoli manjka vsak peti učitelj (ali ga ni ali pa ni strokovno usposobljen), v srednjih šolah pa vsak tretji. Po statistiki bi morali vsako leto obnoviti 4% populacije (tudi z višjo in visoko izobrazbo) – a novih učiteljev ni dovolj.

Delo samoupravnih interesnih skupnosti še ni steklo – tudi tu se čuti pomanjkanje usposobljenih kadrov, saj smo bili doslej bolj ali manj vajeni proračunskega sistema. Prav zato je podpredsednik izvršnega sveta skupščine SR Slovenije dr. Avguštin Lah sklical tiskovno konferenco o metodah družbenega dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja za leto 1975 in za naslednja leta. Sodelovala sta republiška sekretarka za prosveto in kulturo Ela Ulrih-Atena in republiški sekretar za zdravstvo in socialno varstvo dr. Anton Fazarinc.

V naši republiki je 247 interesnih skupnosti – od tega 55 za področje izobraževanja. Želani smo začeli s tem sistemom – vendar je treba letos s skup-

no akcijo doseči, da bodo samoupravni sporazumi pravočasno podpisani. Do srede novembra naj bi trajala razprava, nato usklajevanje in takoj podpisovanje. Družbeni dogovor naj bi postal sestavni del resolucije o družbenoekonomski politiki za naslednje leto. Tako bi za vsebinske načrte družbenih dejavnosti dobili trden materialni temelj. Kajti omejene materialne možnosti omejujejo tudi ustvarjalnost.

Za področje šolstva v dosedanjih družbenih dogovorih program ni bil dobro ovrednoten; to se nam zdaj maščuje. Če bi se zbral ves denar, predviden s podpisanimi dogovori, bi bilo še vedno 500 milijonov dinarjev premalo. Denarja za manjkajoče kadre skorajda ne bi bilo. Izobraževalna skupnost SR Slovenije je porabila vse rezerve za odpiranje novih oddelkov. Dve prioritetni nalogi letošnjega leta – preureditev starih in gradnja novih dijaških domov ter izgradnja obeh pedagoških akademij – sta ostali v načrtih. Ostajata torej prioritetni nalogi za leto 1975.

Na vseh področjih vzgoje in izobraževanja ni mogoče sočasno izvesti reforme. Zato so moči in sredstva usmerjena predvsem v dvoje:

– do novega leta je nujno ustanoviti nove interesne skupnosti, da se konča ta velika razdrobljenost našega šolstva. Vzpostaviti je treba tripartitni sistem upravljanja (družbena

skupnost, študentje ali dijaki in šola).

– izvesti reformo vzgoje in izobraževanja po vsebinski plati, kakor narekuje gradivo X. kongresa ZKS in VII. kongresa ZKJ.

Bolj kot kdajkoli doslej pa se družbenopolitične organizacije zavedajo, da je reforma šolstva odvisna od kadrov. Zato je kot prva na vrsti reforma pedagoškega šolstva: med šolanjem je treba omogočiti vertikalne in horizontalne prehode. Ustanovili naj bi pedagoške šolske centre, v katere bi se vpisovali dijaki takoj po končani osnovni šoli. (Dveletno šolanje bi usposobilo varuško, štiriletno vzgojiteljico, šestletno pa učitelje za razredni in predmetni pouk.)

Izvršni svet, Zveza komunistov Slovenije in Socialistična zveza delovnega ljudstva se zavzemajo za čim hitrejšo in bolj kakovostno rešitev problema, ki najbolj zaskrbljuje: pomanjkanje kadrov na področju vzgoje in izobraževanja. Predlagali so, naj bi se ustanovila operativna komisija (ali štab), ki bi povezovala vse dejavnike ter usklajevala prizadevanja in denar. Pomanjkanje učiteljev in vzgojiteljev ni samo stvar prosvete – ali širše vzeto, družbenih dejavnosti. To je družbeni problem. Zavaljo pomanjkanja dobrih (usposobljenih, zavednih, predanih) prosvetnih delavcev imajo premalo kadra tudi v zdravstvu, kulturi in gospodarstvu.

Miro Lužnik

Učitelji naša skupna skrb

Ko zadnja leta spremljamo razvoj prizadevanj za izboljšanje razmer na področju vzgoje in izobraževanja, ni mogoče prezreti naporov, ki jih družba kot celota in samoupravno organizirane skupnosti vlagajo za bolj kakovostno materialno rast vzgojnoizobraževalnih organizacij. Skorajda ni tedna, ko ne bi bili pričé otvoritve novih vzgojnovarstvenih zavodov, osnovnih šol, posebnih vzgojnih ustanov ali srednjih šol. Resnično smo veseli in ponosni ob tem, saj se zavedamo, da nismo kot narod postali bogatejši le za nove objekte, temveč še mnogo bolj za kulturne dobrine, ki se bodo kvalitativno obogatene pretakale v mlade ljudi. Težko bi že našli občino na Slovenskem, tudi na najbolj nerazvitem območju, kjer se delovni ljudje in občani z veliko večino niso z referendummi samoupravno in premišljeno odločili za izgradnjo novih vzgojnoizobraževalnih zavodov, ki so nastali iz potrebe zaradi naraščajočega števila mladine ali kot zamenjava povsem dotrajanih zgradb. Na tej ravni družbenega življenja znova in znova preverjamo našo samoupravno zavest, odgovornost in dolžnost.

S ponosom spremljamo odločitve naših delovnih ljudi in občanov za nove in nove solidarnostne akcije v pomoč ljudem na Kozjanskem, ki jih je prizadel potres. To so izpiti, ki jih opravlja samoupravno organizirana socialistična skupnost, to so izpiti samoupravnega socialističnega humanizma.

Prav tako razveseljavlj napredek opažamo pri opremljanju šol s potrebnimi učnimi sredstvi in pripomočki, ki omogočajo izboljšanje ter intenzifikacijo pedagoškega procesa. Izobraževalne skupnosti in delavne organizacije so v te namene vložile v zadnjih letih zelo veliko denarja. Zavod za šolstvo SRS si že več let z velikimi naporimi prizadeva posodobiti vzgojnoizobraževalno delo s pripravo novih učnih načrtov, ustreznih učbenikov, priročnikov in delovnih zvezkov, z načrtnim izpopolnjevanjem učiteljev, z uvajanjem sodobnih vsebin, metod, oblik in tehnik vzgojnoizobraževalnega procesa, skrbi za marksistično zasnovanost pouka in za uresničevanje družbenih vzgojnih smotrov.

Ob vseh teh neprecenljivih uspehih in rezultatih dosedanjih prizadevanj pa seveda nikakor ne bi smeli prezreti resnice, da bo sleherna vzgojnoizobraževalna organizacija, pa naj bo še tako moderno zasnovana in bogato opremljena, lahko uresničila svoje poslanstvo le z dobro strokovno usposobljenim, družbenopolitično agaziranim in pedagoško zavednim učiteljem.

Pomanjkanje učiteljev in njihove vsestranske usposobljenosti postaja temeljni problem, ob katerem bi se morali angažirati vest in zavest slehernega občana. Že dosedanja praksa je pokazala, da tega vprašanja ne morejo rešiti niti učitelji sami in šole s poklicnim usmerjanjem niti samo štipendije, pa tudi povečano število domov ne. Dokler v krajevnih skupnostih, delovnih organizacijah in v občinskih skupščinah ne bodo razpravljali o tem, kaj pomeni, če učijo za učiteljski poklic povsem nepripravljeni ljudje, in skupno iskali rešitve za pridobivanje potrebnih kadrov, tako dolgo bodo vsa prizadevanja obtičala le na pol poti. To so izkušnje prejšnjih let. Pri tem ne bi smeli pozabiti, da bomo v prihodnje morali vsi skupaj bolj zavzeto uresničevati sprejete sklepe VII. kongresa ZKS in X. kongresa ZKJ. To pa pomeni, da bomo morali hitreje razvijati vzgojnovarstvene zavode in celodnevne šole, da bomo morali začeti šolati otroke s šestimi leti. Vsa ta prizadevanja pa so povezana z ugotovitvijo, da bomo potrebovali zelo veliko učiteljev. Čez šest let bo naravni odliv pedagoških delavcev iz šol nadpoprečen. Tudi tega elementa ne smemo prezreti pri načrtovanju potreb po kadrih.

Se nekaj je, kar nas mora najresneje angažirati, predvsem pri usposabljanju učiteljev osnovnih šol. Želimo in zahtevamo nakvalitetne usposobljene učitelje. Prostorske in materialne razmere obeh pedagoških akademij – v Ljubljani in Mariboru pa so nevdružne. Tu je že veliko zamujenega in ne bi smeli dovoliti, da se gradnja še naprej odlaga.

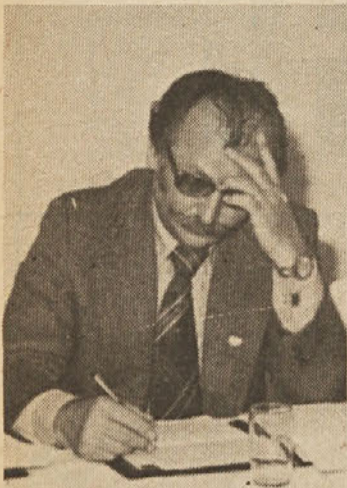
Prepričan sem, da se bodo delovni ljudje in občani ob jasni predstavitvi navedenih problemov in ob spoznavanju posledic z največjo zavzetostjo lotili reševanja kadrovskih zagat, v katerih je šolstvo.

Ali spet bombardirajo? (posnetek s Cipra)

NEŽA MAURER

Geza Čahuk,

predsednik republiške
sindikalne konference
delavcev vzgoje
in izobraževanja

Na predlog republiških organov sindikata so se v osnovnih organizacijah sindikata odločili za razvrstitev v 19 dejavnosti.

V Statutarni dogovor smo zapisali, da so sindikati posameznih dejavnosti Slovenije razredne organizacije delavcev, ki jih sestavljajo člani, organizirani v osnovnih organizacijah sindikata in v vseh oblikah njihovega združevanja v posameznih dejavnostih, na ravni občine, širšega območja (regije) in republike.

Delavci se organiziramo v sindikate, da bi v njih izrazili in uskladili svoje interese, ki izhajajo iz posebnih delovnih razmer, da bi v njih organizirali akcije za uresničevanje teh interesov ter interesov vsega delavskega razreda in se tako usposabljali za svoje delovanje.

O ustanovitvi sindikata posamezne dejavnosti Slovenije odloči članstvo v osnovnih organizacijah sindikata ustreznih dejavnosti. Pri tem upošteva zlasti:

- sorodnost v naravi dejavnosti in delovnih razmerah;
- tak obseg dejavnosti, ki še omogoča ugotavljanje, soočanje in usklajevanje resničnih interesov delavcev;
- razvejnost združenega dela, stopnjo integriranosti, smer razvoja integracijskih procesov;
- smotrnost v organiziranosti;
- kadrovske, finančne in druge razmere.

V Sindikatu delavcev družbenih dejavnosti smo se člani osnovnih organizacij sindikata izrekli za šest republiških konferenc. To so:

- republiška sindikalna konferenca delavcev vzgoje in izobraževanja Slovenije
- republiška sindikalna konferenca delavcev znanosti in visokega šolstva Slovenije
- republiška sindikalna konferenca delavcev kulture Slovenije
- republiška sindikalna konferenca delavcev zdravstva in socialnega varstva Slovenije
- republiška sindikalna konferenca delavcev uprave, pravosodja in družbenopolitičnih dejavnosti Slovenije
- republiška sindikalna konferenca delavcev bank, službe družbenega knjigovodstva in zavarovalstva Slovenije.

Vse republiške konference so se konstituirale po delegatskem načelu. V republiški sindikalni konferenci delavcev vzgoje in izobraževanja smo prepričani, da nova organizacijska oblika oziroma nova organiziranost sindikata omogoča aktivno politično življenje in delo sindikata. Razumljivo, da pod pogojem, če se bomo aktivno zavzemali za tako vlogo sindikata, kakršno določajo nova ustava in dokumenti VII. kongresa ZK Slovenije in X. kongresa ZK Jugoslavije. Najzahtevnejša vsebinska naloga je torej še pred nami.

Sindikati delavcev vzgoje in izobraževanja čakajo v naslednjem obdobju izredno pomembne naloge, ki so v marsičem posebne za vzgojno-izobraževalno dejavnost. To nam nalaga dolžnost, da bomo sami iskali najustreznejše rešitve

Sindikati delavcev vzgoje in izobraževanja v novih razmerah

(Referat na II. srečanju uredništev prosvetnih listov balkanskih dežel)

Reorganizacijo sindikatov v SR Sloveniji izvajamo prav v času, ko se je treba dosledno bojevati za uresničevanje nove ustave in obih pomembnih dokumentov Zveze komunistov — resolucije X. kongresa Zveze komunistov Jugoslavije in VII. kongresa Zveze komunistov Slovenije. Člani Sindikata delavcev družbenih dejavnosti so v preteklem obdobju večkrat ugotavljali, da bi moral biti sindikat bolj učinkovit pri uresničevanju življenjskih interesov delavcev. Zlasti po sprejetju nove ustave so si prizadevali, da bi določbe, zapisane v njej, čimprej zaživele. To pa je možno le s takšno vlogo sindikata, kot jo določa nova ustava in z aktivnejšim delovanjem sindikata na vseh ravneh. Resnični interesi delavcev — članov sindikata pa se lahko uveljavljajo le v novih razmerah — v delegatskem sistemu.

in se zavzeli za njihovo uresničitev. S tem pa seveda ni rečeno, da ne bomo upoštevali drugih področij družbenega življenja in dela. Temeljiteje se bomo lahko poglobljali v svoje probleme in večja bo možnost, da bodo ti rešeni — z medsebojnim dogovarjanjem in sporazumevanjem.

V naslednjem obdobju bodo pred našim sindikatom predvsem te naloge:

- uveljavljanje novih družbenoekonomskih odnosov v vzgojnoizobraževalni dejavnosti
- organiziranost in delovanje samoupravnih interesnih skupnosti za vzgojnoizobraževalno dejavnost
- samoupravno konstituiranje delovnih organizacij vzgojnoizobraževalne dejavnosti in uveljavljanje samoupravljanja.

Te in druge naloge so za nadaljnji razvoj vzgojnoizobraževalne dejavnosti življenjskega pomena.

PRVA NALOGA

Za uveljavljanje novih družbenoekonomskih odnosov v vzgojnoizobraževalni dejavnosti, ki bodo v skladu z novo ustavo, mora biti sindikat nosilec in pobudnik te politično izredno pomembne naloge. Prepričani smo, da nam bo sedanja nova organiziranost, ki temelji na delegatskem načelu, ko je sleherna osnovna organizacija sindikata prek svojega delegata povezana z občinsko in republiško organizacijo, to tudi omogočila.

Aktivnost sindikata se bo morala usmeriti v dve smeri: po eni strani se bo treba boriti proti birokratski in etatistični miselnosti v lastnih vrstah, po drugi strani pa za ekonomsko enakopravnost v združenem delu. Za dosledno uveljavitev ustavnega načela — svobodne menjave dela moramo predvsem sami dojeti, da terja svobodna menjava dela aktivno sodelovanje v družbenem življenju, povedano bolj določno: sodelovanje pri načrtovanju lastnega dela. Bojevati se moramo proti miselnosti, češ da smo prosvetni delavci dolžni le izvajati naloge, ki nam jih drugi predpišejo in naložijo, in da so ti drugi dolžni skrbeti za materialne in delovne razmere ter za ustrezne osebne dohodke prosvetnih delavcev. Take miselnosti je v naših vrstah še precej in v marsičem ovira hitrejše družbenoekonomske spremembe položaja vzgojnoizobraževalne dejavnosti v združenem delu.

Prepričan sem, da bomo tudi prosvetni delavci morali bolj „ekonomsko“ misliti, se naučiti kalkulirati in vrednotiti svoje delo. To je seveda za nas nova in težka naloga. Težka predvsem zato, ker v zgodovini šolstva prosvetni delavci nikoli niso imeli možnosti odločati ali se dogovarjati o vrednosti svojega dela ter o materialnih in drugih pogojih za svoje delo.

Načelo dohodka je ustavno uveljavljeno tudi v vzgojnoizobraževalni dejavnosti, žal pa naša družbena praksa vse prepročasi sledi temu načelu. Sedanji sistem oblikovanja dohodka za vzgojnoizobraževalno dejavnost je v bistvu še vedno proračunski, čeprav za marsikje želijo prikazati kot dohodek po delu samo zato, da bi bil v skladu z ustavnimi določili. Doslej se nam še ni posrečilo odmak-

niti od proračunskega sistema dodeljevanja denarja za vzgojnoizobraževalno dejavnost. Nismo se še resneje lotili vrednotenja programov vzgojnoizobraževalnega dela, pa tudi dogovorjenih vrednosti za posamezne elemente iz delovnih programov še nimamo. Sedanji način oblikovanja dohodka v šolah je vzrok, da je vzgojnoizobraževalna dejavnost danes v najbolj neenakopravnem položaju z drugimi dejavnostmi v združenem delu.

Vzgojnoizobraževalna dejavnost, zlasti pa osnovne šole, ki so obvezne, morajo uresničevati vse naloge, ki jih predpiše družba, ne glede na denar, ki ga dobijo v ta namen. Zato se dogaja, da delavci na tem področju s svojim delom razvrednotijo ceno svojega dela. Ne morejo vplivati na obseg programa nalog niti na višino dohodka ali na ovrednotenje programa. Pravica in dolžnost prosvetnih delavcev kot samoupravljalcev je glede tega torej skrbena samo na dolžnost.

V dosedanjih razpravah je osnovna vsebina pojma „svobodna menjava dela“ že precej osvetljena. To je oblika menjave brez statistične prisile, pa tudi brez prisile tržišča. Z drugimi besedami: to pomeni, da na svobodno menjavo dela ne bi smeli vplivati odstotki povečanja ali zmanjšanja sredstev za splošno in skupno porabo, pa tudi ne ponudba in povpraševanje.

Svobodna menjava dela v vzgoji in izobraževanju pomeni smotro organizirano dejavnost in opravljanje storitev za vnaprej znane porabnike; dogovor mora biti urejena po obsegu, vsebini, strukturi, pogojih in osnovnih stroških. Natančno določeni naj bodo tudi: obseg in struktura potreb ter materialne možnosti njihovega pokrivanja.

MENJAVA, USMERJENA Z DOGovorOM

To je neposredna menjava ne glede na to, da se realizira v materialni vrednosti (v denarju). Neposredna zato, ker so neposredno in premošljeno določeni vsi njeni elementi. Po svoji vsebini je to menjava, usmerjena z dogovorom. Za svobodno menjavo dela je značilno posebno urejanje medsebojnih odnosov zainteresiranih subjektov. To je samoupravno sporazumevanje in družbeno dogovarjanje, čigar temeljna predpostavka mora biti enakopravnost partnerjev. Brez tega bi imeli še naprej etatistično tržno menjava, ki bi bila samo formalno svobodna menjava dela. Samoupravne interesne skupnosti so nujna komponenta in institucionalizirana oblika svobodne menjave.

Le v tako urejenih ekonomskih odnosih vidi sindikat delavcev vzgoje in izobraževanja možnost za uresničitev resolucije X. kongresa ZK Jugoslavije, v kateri je med drugim zapisano: „Zveza komunistov se bo zavzemala za to, da bodo delavci na področju vzgoje in izobraževanja obravnavani v družbi, materialnem položaju in pogojih dela enako kot delavci v materialni proizvodnji in na drugih področjih združenega dela.“

Dosledno izvajanje svobodne

menjave dela in s tem neposredno povezovanje z gospodarstvom bo najboljša zagotovilo, da naše šolstvo ne bo zašlo na pot pragmatizma in brezidejnosti, kot se je to dogajalo v preteklem obdobju. Programe dela vzgojnoizobraževalnih skupnosti bo družba temeljito ocenila. Neposredno jih bodo obravnavali delavci v temeljnih organizacijah združenega dela, ko se bodo odločali za njihovo financiranje. Sindikat delavcev vzgoje in izobraževanja si bo moral prizadevati, da bodo programi dejavnosti odsev družbenih hotenj, da bodo zagotavljali nadaljnje izgrajevanje samoupravne socialistične družbene ureditve in da bodo povsem zagotavljali uresničitev družbenih smotrov. Po drugi strani pa moramo vztrajati, da bo opravljeno delo resnična osnova za oblikovanje dohodka in vrednotenje učiteljevega dela. Le tako bomo preseglj sedanje stanje, v katerem je učiteljevo delo družbeno in materialno izredno razvrednoteno in položaj učitelja najmanj usklajen z določili nove ustave.

Kot politična organizacija se je sindikat dolžan boriti za resnične enakopravne medsebojne odnose in za enakopraven položaj delavcev v vzgoji in izobraževanju v naši družbeni skupnosti. Stopnja družbene razvitosti in samoupravna socialistična družbena ureditev terjata rešitve, v katerih bo vzgojnoizobraževalna dejavnost enakopravno obravnavana. Ni mogoče še naprej odrekati pravice delavcem v teh dejavnostih, da bodo nagrajevani po delu, tako kot so lahko delavci v drugih dejavnostih oziroma na drugih področjih združenega dela. Dosedanji, v bistvu proračunski sistem oblikovanja dohodka pomeni za prosvetne delavce prisilno odtujevanje njihovih samoupravnih pravic, po drugi strani pa tudi prisilno odtujevanje sredstev združenemu delu, razdvojenost in nasprotje med „financerji“ in „izvajalci nalog“. Svobodna menjava dela mora pomeniti tudi premišljeno urejanje medsebojnih odnosov. Za razliko od proračunske menjave ne sme temeljiti na prisili in posredništvu, temveč na enakopravnosti subjektov in samoupravnem urejanju medsebojnih odnosov.

PREMIŠLJENO DOLOČENA, DOGOVORJENA CENA

Pri svobodni menjavi dela, ki jo imamo v mislih, ne gre za tržno ceno. To je edino lahko in mora biti premišljeno določena, dogovorjena cena, še prej pa se je treba dogovoriti, kaj in kako je treba izobraževati in kakšne družbene smote je treba pri tem doseči. To pomeni, da smo s tem že opredelili nekatere bistvene elemente cene. Za ceno se lahko zelo objektivno dogovorimo, ker trg določa ceno materialnim potrebam, družbeni dogovori in samoupravni sporazumi pa ovrednotijo „živo delo“, to se pravi osebni dohodek. Sredstva, zagotovljena na ta način, bi morala obsegati:

- sredstva za materialne stroške po določenih normativih, vrsti in obsegu na ravni tržnih cen. Materialne stroške, za katere ni mogoče določiti normativov, pa naj bi določali na temelju izkušenj preteklega leta;
- sredstva za bruto osebne dohodke po usklajenih samoupravnih sporazumih;
- sredstva za amortizacijo zgradb in opreme najmanj po zakonsko določenih stopnjah oziroma po funkcionalno dogovorjeni stopnji;
- sredstva za zakonske in pogodbene obveznosti po resničnih zneskih;
- sredstva za strokovno

izobraževanje po dogovorjenih merilih;

— sredstva za skupne potrebe po samoupravnih sporazumih, ki morajo biti med seboj usklajeni;

— sredstva za investicije po programih razvoja, sprejetih v samoupravnih interesnih skupnostih.

Ko v vzgoji in izobraževanju govorimo o ceni kot instrumentu svobodne menjave dela, moramo izrecno poudariti, da to ni in ne more biti samo cena ponudbe ali samo cena povpraševanja. Torej izvajalci in porabniki se morajo samoupravno sporazumeti, uskladiti interese in jih razrešiti v obliki dogovorjene cene za dogovorjeni program dela.

DRUGA NALOGA

Druga izredno celostna naloga, ki je sedaj pred Sindikatom delavcev vzgoje in izobraževanja, je sodelovanje pri ustanavljanju (po ustavnih načelih) samoupravnih interesnih skupnosti za vzgojo in izobraževanje. V SR Sloveniji je v pripravi zakon, ki bo določal način konstituiranja vzgojnoizobraževalnih interesnih skupnosti ter njihove najpomembnejše naloge. Vendar zakon ne bo določal podrobnosti in bo vrsto pomembnih rešitev prepuščal samoupravnemu dogovoru zainteresiranih subjektov. Za nas bodo izredno pomembna predvsem določila o nalogah interesne skupnosti v svobodni menjavi dela. Podrobnostim o delovanju interesnih skupnosti in njihovim nalogam moramo posvetiti največ pozornosti, ker bo od tega precej odvisno nadaljnje delo te družbene institucije in uspešno uveljavljanje novih družbenoekonomskih odnosov. Glede na to, da ustava določa samo splošno, da se skupščine samoupravnih interesnih skupnosti morajo konstituirati po delegatskem načelu, bo treba to vprašanje bolj določno opredeliti. V dosedanjih razpravah se nam ponuja več možnosti. Za katero od teh se bomo odločili, bodo pokazale nadaljnje razprave, tudi v našem sindikatu.

Na VII. kongresu ZK Slovenije je bilo sprejeto stališče, naj bi bile skupščine samoupravnih interesnih skupnosti dvodomne. To načelo bo verjetno vseboval tudi zakon o samoupravnih interesnih skupnosti za vzgojo in izobraževanje. Tudi iz tega izhajajo velike politične naloge za naš sindikat. V interesnih skupnostih sicer ne bodo odločali o višini sredstev, pač pa bodo pripravljali utemeljitve, na temelju katerih bodo delavci odločali o sredstvih. Pripravljeno bomo morali biti na izdelavo kakovostnih programov dela, ki jih bomo morali znati tudi dobro razlagati in utemeljevati. To ni samo naša pravica zato, da dobimo ustrezen denar za izvajanje programa, pač pa tudi naša dolžnost. Prav prosvetni delavci najbolj poznamo delo in potrebe vzgojnoizobraževalne dejavnosti in vemo, česa ne smemo izpustiti zaradi kontinuiranosti vzgojnoizobraževalnega procesa, ne da bi šlo na škodo vzgoje otrok in vse družbe. Vemo pa tudi, kaj ni nujno, katera različica bi bila najcenejša ipd. Naša naloga je konstruktivno sodelovati pri objektivnem vrednotenju programa dela. Te naloge so za nas posebno pomembne zato, ker gre za uresničitev ustavnega načela o enakem položaju delavcev v združenem delu in o neodtujljivih pravicah delavcev v temeljni organizaciji združenega dela.

Delavci v vzgojnoizobraževalni dejavnosti pojmujejo interesno skupnost tako, da jo sestavljamo mi skupaj z delavci temeljnih organizacij združenega dela in delovnimi ljudmi v krajevni skupnosti. To pa pomeni, da morajo interesna skup-

nost oziroma nosilci nalog v interesni skupnosti zelo odgovorno delati in prevzemati vsak svoj del nalog.

TRETJA NALOGA

Tretja naloga, ki je posredna naloga Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja, zadeva problematiko samoupravne konstituiranja delovnih organizacij.

V SR Sloveniji so se razen nekaterih vse šole in vzgojnovarstvene ustanove konstituirale kot organizacije združenega dela brez temeljnih organizacij. Take odločitve delovnih skupnosti so temeljile na dolgoletni pedagoški praksi; njene izkušnje so govorile v prid temu, da je strokovno pedagoško vodstvo najuspešnejše v takih šolah, ki imajo 800 do 1000 učencev in okrog 30 oddelkov. Tudi dosedanje izkušnje iz samoupravne prakse so govorile v prid taki odločitvi. Resnično neposredno samoupravljanje je učinkovito le v manjših kolektivih.

V zadnjem času imamo nekaj primerov združevanja več šol v eno združeno organizacijo z več temeljnimi organizacijami združenega dela. Združevanje je potekalo po nekakšnem nenapisanem pravilu: ena občina — ena osnovna šola. Tako združevanje, po vzorcu združevanja gospodarskih delovnih organizacij bo mogoče prineslo pozitivne dosežke tudi v šolstvo. Za sedaj nas taki veliki pedagoški „kombinaci“ nekoliko zaskrblijejo tudi zato, ker pedagoški teoretiki k temu ničesar ne pripomnijo. Niti strokovno pedagoške službe niso javno povedale svojega mnenja. Samo pasivne in načelne trditve (tistih, ki se združujejo) o enotnem pedagoškem procesu v občini, nas še niso prepričale o pravi smeri takega združevanja. Trditve, da je to dobro tudi zato, da bodo pedagoški vodje razbremenjeni sleherne druge skrbi in se bodo lahko posvetili samo pedagoškemu vodstvu pod eno pedagoško „taktirko“, ki bo usmerjala enotni pedagoški proces, je lahko resnična... Dosedanje izkušnje, ko smo priključevali manjše šole k večjim kot podružnične šole, pa so pokazale tudi na nekatere pomanjkljivosti, ki niso ravno v prid takim trditvam. Dvomljiva je tudi trditev o enotnem pedagoškem vodstvu; to je bilo namreč po dosedanjih izkušnjah možno le, če je pedagoški vodja dobro poznal učitelje in njihovo delo v razredu. Ali bo to možno tudi, če bo ta velika združena osnovna šola imela, denimo, 200 oddelkov in prek 300 prosvetnih delavcev? Taka in podobna vprašanja se nam vsiljujejo, ko zasledujemo procese integriranja vzgojnoizobraževalne dejavnosti. Doslej še nismo videli nobene analize, da bi si lahko ustvarili drugačno, morda bolj objektivno podoben integracije osnovnih šol.

Menim, da bi bilo v začetku tega procesa smotno, če bi dosledno upoštevali novelirani zakon o osnovni šoli, ki govori o združevanju v skupnosti osnovnih šol, kar je nekaj drugega kot združevanje v sestavljeno organizacijo združenega dela. Ne glede na to, v katero smer bo potekal proces, bo sindikat moral tako ali drugače pri tem sodelovati; to pa je kot strokovna in politična organizacija tudi dolžan.

Druga plat istega vprašanja pa je krepitev samoupravljanja v vzgojnoizobraževalni dejavnosti. Z gotovostjo lahko trdimo, da v tisti delovni skupnosti vzgojnoizobraževalne dejavnosti, kjer ne bodo razviti samoupravni odnosi in kjer bo samoupravljanje samo lepa farsada, ne more biti govora o pravi vzgoji prihodnjih samoupravljalcev in o uresničitvi družbenih smotrov. Kajti če učitelj ne bo samoupravljal z rezultati svojega dela, potem tudi ne bo mogel tako vzgajati.

Pomenska kompleksnost v jeziku

Govorili smo že o nesporazumih pri komunikaciji z jezikom, o potrebi natančnega jasnega govora in pisanja, o popravkih, ki so nujni za pravilno razumevanje jezikovnega izražanja. Hkrati smo ugotovili, da popolnega stika med dvema subjektoma nikoli ni, saj gre vedno za dve individualnosti.

Natančnost razumevanja (enakega čustvovanja ne moremo doseči) se seveda spreminja glede na naravo predmeta, o katerem govorimo ali pišemo. Matematični, tehnični, naravoslovni pojavi morajo biti razčlenjeni in posredovani kar najbolj natančno in tako jih mora sprejemajoči tudi razumeti. Vendar tudi tu ni popolnega zlitja med posredujočim, ki uporablja kot medij jezik, in sprejemajočim (pri tem bolj ali manj aktivnim) človekom. To bi bilo nenaravno in morda celo škodljivo. Drobci, ki jih posameznik sprejema drugače, najprej sprožijo močno miselno aktivnost (povezujoč stvari, besede in pomen), trud, da bi se kar najbolj približal posredovanemu in prodiral v snovno ter miselno logiko, po drugi strani pa omogočijo ustvarjalno sodelovanje. Slepo sprejemanje dovolj po eni strani spoznavanje in razumevanje nespornih dejstev, zakonitosti, ki so bolj ali manj stalne, kolikor pa gre za prehodne spoznave in za konitosti (teh je največ), pa je poleg trenutnega natančnega razumevanja koristno dodatno iskanje, sklepanje, osvetljevanje z različnih strani. To je lahko tudi skepsa ali negacija, večja ali manjša ustvarjalnost.

Vse predstave in kombinacije iz materialnega sveta pa tečejo skozi naš um, se tam prepletajo in nazadnje osredotočijo ter uredijo. Tako ureditve pa je fiksirana šele, ko je tudi materialno prikazana. Za to pa uporabljamo najrazličnejše pri-

pomočke: snovi in predmete same, predvsem pa znake zanje, ki delujejo na naša čutila in ustvarjajo odnose v umskem svetu. Taki znaki so lahko skice, risbe, številke, načrti, barve, modeli, najrazličnejši zvoki itd. Vse pa povezuje jezik! Čeprav ga včasih daleč prekaša drugačno ponazorilo, je jezik vendarle tu: zbuja zanimanje ob razlaganju, omogoča vprašanja, pritrjevanja, zankanja, povezovanja, stike med strokami, vrednotenja. Za vse to uporabljamo jezik ustno in pisмено.

Tako je jezik hkrati posrednik eksaktnosti in relativnosti, včasih dvomov, nasprotovanj, dodatnih osvetlitev, gibal ustvarjalnosti. Različnosti v miselnem in čustvenem odnosu do sveta in soljudi niso vedno in povsod negativne. Paziti je treba, da dopuščamo dovolj prostora za prožnost.

Pri umetniški besedi, ki je najbolj subjektivna, torej vedno izraz koncentracije in resonance individuuma, so „nesporazumi“ največji. To lahko vidimo celo pri interpretacijah istih besedil: le-te se včasih močno razlikujejo celo pri najboljših strokovnjakih. Koliko različnih, nasprotujočih si razlag Kafkovih besedil poznamo! Pa tudi pri bolj „realističnih“ besedilih vidimo mnogokrat občutna odstopanja, še bolj od razlag, ki jih daje za svoje delo sam avtor. Možno je tudi, da se sam avtor moti, saj je morda kasneje (nekatera dela so nastajala leta in leta) pozabil ali pa se je zabilo, kar je prvotno mislil in hotel. Morda ga je kasnejša iz-

peljava besedila vodila do novih misli in izpovedi, o katerih je prej sodel drugače in jih niti ni hotel razvijati tako. Zgodi se celo, da isti avtor kdaj razlaga svoje delo dvakrat različno.

Pretirano „razlaganje“, posebno kadar vodi v pozitivizem, umetniškemu delu ni v korist. Primerno je le, kadar gre za uvažanje, za občutne zmote in za nujna znanstvena dognanja. „Resnico“ je v umetniškem delu nemogoče dognati in je kočljivo govoriti o njej kot o nečem absolutnem. Iskati jo moramo predvsem v kompleksnosti jezikovnega izraza, iz katerega je zgrajena. Izvenliterarne osvetlitve so včasih nujne in zanimive, toda ne smejo dopustiti praznine, kjer bi moralo govoriti umetniško besedilo samo.

Vemo, da se učenci v raznih solah še vedno učijo nešteto letnic o bivanju, selitvah ter vseh mogočih zgodah in nezgodah pesnikov ali pisateljev, z deli samimi pa se srečajo bolj mimogrede ali sploh nikoli. Kot da so nekakšno razkosje ali same po sebi umevne stvari. Dijak si je zapisal štiri strani o Dumi in jih znal pri izpraševanju obnoviti, a v pesem samo ni prodiral do verza do verza. Če od detajla do detajla, povezujoč jih v celoto, doživljamo in hevrstično spoznavamo dosežke in učinke umetniškega izraza, smo se približali resnici nekega dela, ki seveda ni niti popolna niti enaka pri vseh, celo ne prav tako, kot je avtorjeva. Neke stvari lahko jasneje doženemo, druge samo slutimo, mnogih pa ne dojamemo, ker so pač avtorjeva skrivnost ali pa še naša skrivnost, ki je nismo sposobni dojeti. Kar največ pestrosti, ki imajo seveda nekaj jeder skupnih, pomeni bogato umetno in bogato resonanco. Tudi napačno dojetje navsezadnje ni čisto brez vrednosti, če je le

doživljanje.

Seveda moramo težiti k temu, da v pogovoru pridemo do nekkih skupnih ugotovitev, toda to ne smejo biti apodiktčne učiteljeve postavke in ne zgolj tiste, ki so jih že izrekli strokovnjaki. Te lahko omenimo, vključno v razlago, a napačno bi bilo ostati le pri njih. Tako vklepamo duha, ga podrejamo avtoritetam.

Zanikati strokovno dognanih dejstev in izkušnih drugih seveda ne moremo. Toda če so učenčeve ugotovitve izvirne, primerne, zakaj jih ne bi dopustili? Umetnina mora delovati na domišljijo, na večji razpon čustev in misli. Učenca je treba voditi previdno, le proti očitnim zmotam smemo nastopiti s tehničnimi dokazi, pa še takrat moramo poslušati tudi njegovo mnenje. Le tako bomo vzgajali samostojno mislečega človeka, ki bo morda kdaj sposoben spremeniti nekatera dognanja, ki pač nikoli niso dokončna.

Jezik je v vseh plasteh, ob nešteti izraznih hotenjih, odsev neke osebnosti, iz nje raste ob vedno novih dejanjih, ki ga bogatijo. Ta se dogajajo ob jezikovnih stikih z ljudmi prek govorjenega in pisanega jezika. Njegov razpon sega od jasnega pojmovnega sveta, od trdnih, sklenjenih logičnih zvez, od nazornega, slikovitega prenašanja izkušnje do nihajočega sporočanja doživljenj, od ritmično skladne, melodiozne pesmi do magije v ritmičnih impulzih in konotativnem spektru plešče besede.

Učitelj jezika mora biti sam senzibilen, predvsem pa dober poznavalec izraznih možnosti nekega jezika. Za to pa je potrebno nekaj daru, velike znanja in izkušnje. Slednje pa lahko človek doseže le z vztrajnim in poglobljenim delom.

MIRKO KRIZMAN

Polemika

Pojmovanje discipline malo drugače

Mislil ob članku „Trnova pot do discipline“, (PD, 13. IX. 1974, str. 5, podp. I. S.)

Ustavila sem se že ob naslovu, ki je kljub zrnju resnice, vendarle pretiran. Bojim se, da utegne marsikatero mladega učitelja prestrašiti, predvsem pa mu posredovati napačne usmeritve. Eno izmed mnenj v članku je namreč, da je mogoče disciplino vzdrževati Z BESEDAMI in S STRAHOM, pa tudi, naj učitelju pomagajo pri vzdrževanju discipline v razredu še AVTORITETE od zunaj (ravnatelj, pedagoški svetovalci, delavci šolske svetovalne službe).

Za ponazoritev navajam nekaj citatov omenjenega članka:

... Nekateri učitelji dosežejo pri učencih ugled že s svojo zunanostjo, nastopom, strogostjo in izredno energijo, drugi — z manj odločnim nastopom ter večjo HUMANOSTJO in prizanesljivostjo pa se pri svojem delu v razredu ne morejo uveljaviti. Zato zelo strogi učitelji bolje vzdržujejo disciplino kot tisti, ki učencem radi kaj spregledajo. Prvi lahko sami poskrbe za red, ker se jih učenci PRAV BOJE, drugi pa si morajo kako drugače pomagati ...

... K vzdrževanju discipline pri kabinetnem pouku lahko zelo veliko pripomorejo šolski pedagog, psiholog in tudi socialni delavec. Ti bi morali včasih kar nenapovedano vstopiti v razred ...

... bi se moral za čim boljše disciplino prizadevati tudi ravnatelj, ki pa ne sme biti z učenci domač ... najboljši učinkovito je, če pride ravnatelj ob posebnih primerih na hodnik in v posamezne kabinete ter ODLOCNO POVE, kako se morajo učenci vesti med poukom. ZAPRETI NAJ TUDI Š SANKCIJAMI ...

... Tudi pedagoški svetovalci ... bi lahko pripomogli k vzdrževanju discipline že Z OPOZORILI učencem, da morajo biti pri vseh učnih urah tako pozorni in POSLUSNI, kakor so ob njihovi prisotnosti ... (vse podčrtala P. C.)

Očitno je, da gre za nesporazum v pojmovanju discipline in avtoritete. Stara šola je bila res zasnovana na avtoriteti, strahu, poslušnosti in pridiganju.

Socialistična, demokratična šola pa ne vzgaja več poslušnega delavca in kmeta, pač pa samostojnega, polnopravnega, kritičnega samoupravljalca, ki se svojih učiteljev ne boji, pač pa jim priznava avtoriteto, ker ugotavlja, da več vedo; ki je discipliniran ne le zato, ker se boji sankcij, ampak v začetku tudi, ker ugotavlja, da je disciplinirano vedenje pogoj za uspešno delo.

Socialistična šola zato ne sloni na disciplini avtoritete, pač pa na delovni disciplini. Ob tej pa učiteljeva humanost in prava mera domačnosti ne moreta biti ovira uspešnemu delu. Če si v naši družbi prizadevamo za to, da bi bilo čim manj piedestalnih avtoritet, moramo začeti uresničevati ta proces prav v osnovni šoli. Demokratični, enakopravni odnosi med učitelji in učenci, ki temeljijo na medsebojnem (ne enostranskem!) spoštovanju, so tisto, kar želimo doseči. Da je učenec ne objekt, pač pa subjekt vzgojnoizobraževalnega procesa, nam ne sme biti le fraza v šolskih poročilih.

Avtor članka poudarja, da je problem discipline večji na predmetni stopnji osnovne šole. Vzrokov za to je več. Ni samo pubertetno obdobje tisto, ki lahko povzroči konflikte med učitelji in učenci, ampak tudi to, da predmetni učitelji slabše poznajo učence. Res, da predmetni učitelj za razliko od razrednega poučuje včasih le par ur tedensko v posameznem raz-

redu, res pa je tudi, da se vsi predmetni učitelji ne potrudijo dovolj, da bi bolje spoznali posamezne učence in dinamiko odnosov v razredih. Učence ali razrede označujejo kot razgrajene, predrzneže, nesramne pubertetnike, premalo pa storijo, da bi razkrili vzroke takega vedenja.

Učitelj, ki se zna z učenci tudi sproščeno pogovarjati, ki pokaže zanimanje še za kaj drugega, ne le za svoj predmet, ki skuša učence razumeti, ob tem pa seveda obvlada metode in snov poučevanja, ne bo imel resnejših težav z disciplino v razredu.

(Kako pomembni so prav ti sproščeni, humani odnosi v razredu, nam priča tudi pogovor z dvema učencema, ki sta končala osnovno šolo. Tudi PROSVETNI DELAVEC, ista številka, stran 11, Silvo Teršek: „Pod reflektorjem“: ... Ugotovil sem, da se nekateri učitelji v vsem letu niso niti enkrat nasmejali v razredu ...!!!)

Avtor omenja, naj bi tudi delavci šolske svetovalne službe (psiholog, pedagog, socialni delavec) skrbeli za disciplino tako, da bi nenapovedani vstopali v razrede.

Vedeti moramo, da ustrezne discipline v razredu ne more ustvariti noben deus ex machina od zunaj, pa naj bo to ravnatelj, pedagoški svetovalec ali šolski pedagog. Vsi ti dosegaajo le trenutne učinke, trajnejše (ki jih seveda želimo) pa mora ustvariti učitelj sam, v procesu pouka. Poleg tega pa se naloga inšpektorja tudi ne sklada z delom šolske svetovalne službe. Delavci te službe si morajo namreč pridobiti zaupanje učencev, le-ti morajo vedeti, da ne bodo kaznovani, če npr. psihologu zaupajo svoje težave pri nekem učitelju. Uradni nastopi psihologa v razredu bi to stopnjo zaupanja zmanjšali.

Naj za konec povzamem nekatere misli v zvezi z vzdrževanjem discipline v razredu!

— Najvažnejše je, da doseže učitelj delovno usmeritev razreda; čim bolj bodo učenci zaposleni, aktivni (VSI — pomembna je individualizacija!), tem redkeje bodo nastopili problemi discipline. Če se učenec dolgočasno, je kriv učitelj, ki ga ni ustrezno zaposlil.

— Če pride v razredu do nemira, ga moramo obravnavati kot oviro na poti do skupnega cilja, ne pa kot osebni napad na učitelja.

— Če že pride do resnejših prekrškov, jih seveda ne bomo spregledali, prav tako pa jim ne bomo posvetili preveč pozornosti. Kaj ni škoda učne ure, če polovico časa porabimo za govorjenje o prekršku? Poudarek pouka mora biti na delu in nalogah, ne pa na obravnavi prekrškov.

— Učence skušamo spoznati, jih razumeti, se jim približati, vzpostaviti z njimi pristne človeške odnose, zasnovane na obojestranskem spoštovanju.

Tako, naj mi avtor I. S. ne zameri teh misli, saj navsezadnje imava verjetno oba isti namen — pomagati učitelju pri njegovem delu!

CVETA RAZDEVŠEK-PUČKO

O p o m b a u r e d n i s t v a : Naslov članka smo zapisali v uredništvu; krivde za pretiravanje torej ne moremo nartiti avtorju.

Novi vidiki pouka angleškega jezika in književnosti na gimnaziji

Proces modernizacije pouka angleškega jezika na gimnaziji poteka pod vodstvom zavoda za šolstvo SRS kot katalizatorja novih pogledov že nekaj let; pred nami je že dokaj izoblikovana nova podoba, so pa tudi prva kritična opažanja. Gotovo je bil pomemben mejnik tega programa prav seminar za učitelje angleškega jezika na gimnazijah SRS, ki je potekal od 23. do 27. septembra 1974 v Škofji Loki v organizaciji omenjenega zavoda oziroma njegovega centra za strokovno izpopolnjevanje pedagoških delavcev; zato naj bo ta tudi izhodišče za pričujoče razmišljanje o novih vidikih pouka.

Program seminarja, ki ga je vodila prof. Inka Štrukljeva, je vseh pet dni (dopoldanski, popoldanski in večerni del) potekal v hotelu Transturist; večidel je bil posvečen pouku literature v zadnjih dveh razredih gimnazije. Kljub natrpanemu delavniku je bila udeležba zelo številna, kar gotovo dokazuje veliko strokovno in pedagoško zavest učiteljev in predstavnikov z nekaterih drugih področij. Zelo privlačno je bilo tudi vabilo, ki ga je organizator poslal šolam: vsebovalo je okvirno vsebino seminarja in obetalo zvoneča imena strokovnjakov jugoslovanskih, angleških in ameriških fakultet. Obeti so bili v glavnem izpolnjeni, čeprav je zaradi kratkega roka nekaj zanimivih področij ostalo obdelanih v skrajni in tako vsaj deloma nujno osiromašeni obliki.

Dopoldanska plenarna predavanja so se vrstila vseh pet delovnih dni. Spontano odobranje, živahne razprave, predvsem pa polnoštevilno in zavzeto sodelovanje pri skupinskem delu so potrjevali, da so naši učitelji zelo zavzeti za sodobna raziskovanja lingvistike in literarne vede. Tematika o komunikaciji besedne umetnine, odnosu literarnega besedila do drugih vrst besedil, o sodobnih sociolingvističnih raz-

iskavah, o pomenu pravilnega interpretacijskega načina raziskovanja besedne umetnine ter o modernih tokovih ameriške in angleške poezije in dramatik je bila še toliko krepkeje postavljena v središče pozornosti, ker so jo razširjali, poglobljali in dopolnjevali v popoldanskem sekcijem programu. Poleg literarnozgodovinskih in literarnoteoretskih so bile skrbno obravnavane tudi metodološke teme o navadah branja in pisanja ter praktičnih postopkih analize umetnostnega besedila pri šolskem pouku. Angažirani slušatelj je imel mnogo možnosti soočiti različne poglede na pouk književnosti v naših gimnazijah in obogatiti strokovno, pedagoško in ne nazadnje tudi splošno izobrazbo.

BOLJ NAČRTNO

Znano je, da je pouk književnosti pri tujem jeziku v zadnjih letih doživljal zelo viharno usodo. Zaradi močnega udara na praktičnih načelih, ki so zahtevala izrazito uporabno usmerjen pouk, mnogi učitelji literature sploh niso poučevali ali pa so to počeli pollegalno ter pri tem vsepovsod iskali besedila in literarnozgodovinske informacije. Tak pouk je morda lahko netil posameznikovo ustvarjalnost, gotovo pa je bil premalo sistema-

tičen, strokovno in pedagoško premalo pripravljen in verjetno kdaj tudi improviziran ter v končni sekveni tudi premalo idejen. Sistematično reševanje vprašanja pouka angleškega jezika na gimnazijah, ki se je v osnovi in v prvi fazi usmerilo na oblikovanje novih, sodobnih učbenikov, je sedaj prodrlo že tudi v zadnja razreda gimnazije. Kot vemo, sta v pripravi kar dva učbenika, MAP 3 kot organsko nadaljevanje MAP 1 in MAP 2, ter literarno berilo za 3. in 4. razred. Ta zadnji projekt je še posebej v središču zanimanja pedagogov praktikov, ki bi radi sodobno delo z bogato in raznovrstno antologijo pesniških, dramskih in proznih sklenjenih besedil in odlomkov. Hkrati bi učbenik moral vsebovati tudi dodatke z osnovno literarnozgodovinsko terminologijo, kratek, a hkrati izčrpen oris angleške in ameriške literarne produkcije, morebiten prikaz angleških prevodov slovenskih besednih umetnin in nemara še kaj. Dobro izbrana besedila naj bi spremljala tudi spretna vprašanja in pobude za didaktično obravnavo in raziskovanje v razredu in doma.

Ob vsem tem pa nastaja množica vprašanj, kako naj bi bilo to tehnično izvedeno, da ne bi bili okrnjeni niti učiteljeva niti dijakova samoiniciativnost. Zato je eno osnovnih metodoloških vprašanj, kam postaviti literarnozgodovinske podatke, razlago obliterarnih pojmov in struktur, pobude za interpretacijski pristop, literarnoteoretske opombe in podobno; ali v učbenik, kjer bo vse to dostopno dijaku, ali v Teacher's Manual. Razumljivo je torej, da je bila prav ta tematika področje najbolj vročih razprav

praktikov in članov komisije, ki pripravlja učbenik, na čelu z avtorjem dr. Mirkom Jurakom. Jasno je, da bodo razprave o omenjenih vprašanjih, pa tudi še o mnogih drugih, npr. o merilih izbora besedil, vzgojnih in idejnih momentih, zahtevnosti ipd., še potekale. Poseben problem, ki se pojavlja ob oblikovanju učbenika angleške literature in seveda ob celotnem projektu programa modernega angleškega pouka — morali bi se ga zavedati tudi ustvarjalci gradiva za pouk in pedagogi kot posredovalci — je: koliko dosega smotre tega pouka na naših solah. Naš namen je doseči obvladovanje tega jezika kot danes najaktivnejšega medija internacionalnega sporazumevanja ter določene količine literarnega in kritičnega gradiva, ki je bistveno obogatilo mednarodno kulturo.

Takšna razmišljanja nas pripeljejo do postopkov za doseganje zastavljenih smotrov ali pa vsaj do tistih temeljnih procesov, ki so nujno potrebni, če hočemo doseči čim bolj zadovoljive rezultate. To so gotovo procesi govora kot avtomatizirane navade, branja, ki bi moralo vključevati tudi najvišje oblike (close reading, scanning) ter pisanja. Zlasti za zadnji dve spretnosti smo ponavadi našli vedno premalo časa in prostora v procesu pouka. Ker je v ozadju tega razmišljanja seveda ves čas škofjeloški seminar, naj takoj dodamo, da smo tam slišali precej prav imenitnih misli o teh dveh področjih, ki sta jih posredovala zlasti prof. Dimitrijevič z beograjske filozofske fakultete in prof. Sylvia Holton iz Združenih držav Amerike.

MIHAEL GLAVAN

čim bolje se bomo poznali

Na rob:

Tako in drugače

Na splošno velja, da se odloči vsako leto manj mladine za učiteljski poklic. Na nekaterih območjih so vsa prizadevanja občinskih dejavnikov, temeljnih organizacij združenega dela, pa tudi posameznikov, zaman. Na drugih območjih pa je slika prav nasprotna.

Družbeni dogovor o štipendiranju dijakov in študentov iz združenih sredstev gospodarskih organizacij je prinesel na področju štipendijske politike v naši republici precejšnje spremembe; uresničitev le-teh je precej odvisna od posameznih delovnih organizacij.

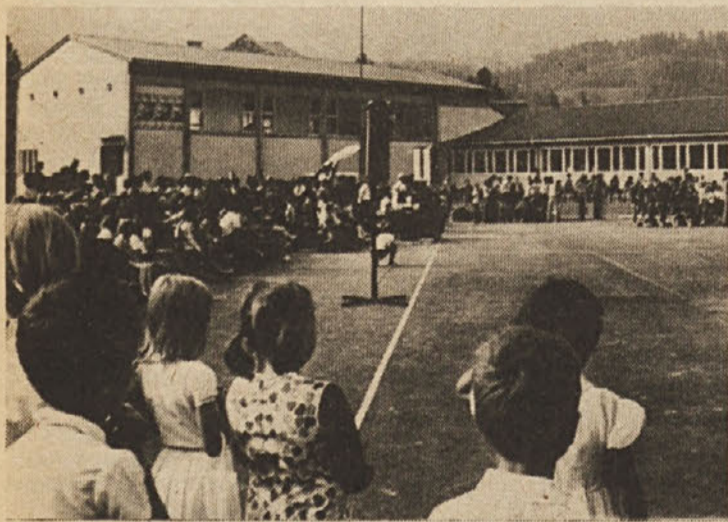
Mesec in pol je minilo, odkar se je začelo letošnje šolsko leto, večina gospodarskih organizacij v ljubljanski občini pa še pred mesecem dni ni podpisala sporazuma, ker ga še niso dobile v obravnavo in podpis.

Naš namen ni iskati in poiskati krivca... Zelimo pa opozoriti le na to, da so ob takem ravnanju potegnili najkrajši konec prav štipendisti. Samo na temeljno izobraževalno skupnost v Ljutomeru so naslovili prosilci štipendij kar 130 prosenj, nekaj prosilcev pa je svoje prošnje poslalo kar delovnim organizacijam, ki so razpisale kadrovske štipendije.

„Bom dobil štipendijo ali ne“ — tako so še septembra ugibali prosilci štipendij v ljubljanski občini. Zaostanek v uresničevanju štipendijske politike v ljubljanski občini pa daje misliti: mar ni teže reševati kadrovske težave kot pa nekaj aktov, ki so sestavni del družbenega dogovora o štipendiranju? — tu —

Zamujajo!

Na eni izmed zadnjih skupnih sej zborov združenega dela, družbenopolitičnega zbora in zbora krajevnih skupnosti skupščine občina Slovenska Bistrica

Ob odprtju nove šole na Vranskem

Ob prazniku nova šola

Krajani Vranskega in bližnje okolice so praznovali letošnji krajevni praznik še prav posebno slovesno. Krona vsega je bila otvoritev nove šole in treh asfaltiranih igrišč, kjer se je ob tej priložnosti zbralo veliko domačinov in gostov.

Ravnatelj osnovne šole na Vranskem Janez Kroljčič se je še posebej zahvalil za obisk predstavnikom družbenopolitičnih in delovnih organizacij žalske, kamniške, domžalske in zagorske občine.

Nova šola ima poleg 14 so-

so med drugim nekoliko podrobneje obravnavali tudi poročilo izvršilnega odbora za obnovo in razširitev šolskega prostora na območju tamkajšnje temeljne izobraževalne skupnosti oziroma občine.

V prvih šestih mesecih letošnjega leta se je namreč na skladu, namenjenem za obnovo in razširitev šolskega prostora v občini, zbralo le 11.268.389 din. Kljub številnim pozivom in opominom, naj delovne organizacije poravnajo svoje obveznosti, je to storilo le 12 delovnih organizacij od 36, kolikor jih je v občini.

Izvršilni odbor za obnovo in razširitev šolskega prostora v občini je na tej seji podal tudi poročilo o poteku del na osnovnih šolah Kebelj, Črešnjevce in Laporje. Pri osnovni šoli Kebelj in Laporje bodo predvidena preureditvena dela končana letos, za osnovno šolo Črešnjevce pa bo izdelan glavni projekt do konca letošnjega leta.

Na tej seji so sprejeli tudi sklep oziroma odlok, po katerem bodo od prvega oktobra letos plačevali samoprispevek za obnovo in gradnjo šol le tisti občani, katerih osebni dohodki presega 1.500 din in ne le 1.200 din, kot je bilo to do sedaj določeno z odlokom občinske skupščine v Slovenski Bistrici.

— tu —

Radlje ob Dravi:

Celodnevno bivanje v šoli

V Radljah ob Dravi uresničujemo že nekajletno zamisel o uvajanju celodnevnega bivanja otrok v šoli. Za sedaj bodo lahko uresničile to zamisel tiste šole, ki imajo enozimski pouk. Taka šola pa je tudi v Radljah. Prizadevali pa si bodo kljub utesjenosti šolskih prostorov, zajeti v celodnevno šolsko bivanje vse učence od šestega razreda naprej.

Tajnik temeljne izobraževalne skupnosti v Sentjurju pri Celju Mirko Podgoršek (Foto: T. Urbas)

Temeljna izobraževalna skupnost Šentjur pri Celju: Po sledovih potresa

Ljudje z območja občine Šmarje pri Jelšah in Šentjurja pri Celju so še vedno pod vti- som potresa in pomoči, ki prihaja v te kraje skoraj iz vse države. Morda sva prav zaradi tega z Mirkom PODGORŠKOM, tajnikom temeljne izobraževalne skupnosti v Šentjurju pri Celju, posvetila tem za- devam največ časa v najinem pogovoru. Posledice potresa iz- ginjajo, ruševine zamenjujejo nove zgradbe. Povsod seveda ne! Marsikoga bo prehitela zima, vendar naj bi bilo že pri- hodnje leto vse nared. Ko je go- voril o škodi na šolskih zgrad- bah in prizadevanjih za čim hit- rejše in učinkovitejše odprav- ljanje posledic potresa, je tajnik temeljne izobraževalne skup- nosti v Šentjurju Mirko Pod- goršek še posebej poudaril tole:

„Posebne strokovne komisije, ki so ocenile škodo na šolskih zgradbah na območju naše temeljne izobraževalne skupnosti, so ugotovile, da je škoda za okoli dve milijardi sta- rih dinarjev.

Potres je najbolj poškodoval osnovno šolo v Loki pri Žusmu in osnovno šolo v Ponikvi, delno poškodovani pa sta še osnovna šola Dramlje in centralna šola v Slivnici pri Celju. Osnovni šoli v Loki pri Žusmu in Ponikvi sta tako poškodovani, da ju sploh ni mogoče preurediti in popraviti; morda bomo to lahko storili z zgradbami osnovnih šol Dramlje in Slivnica.“

— In kako rešujete težave pri organizaciji pouka na tistih šolah, ki niso več varne? „V Loki pri Žusmu bo pravkar nared nova šola, ki bo sprejela štiri nižje razrede. Na Ponikvi je gradijo novo šolo. Že takoj v začetku smo imeli sicer nekaj težav pri določitvi lokacije. Zdaj je že vse urejeno. Sicer pa poteka pouk delno še v stari šoli, gasilskem domu, dvorani prosvetnega društva in v privatnih hišah. Do začetka prihodnjega šolskega leta verjetno ne bomo mogli veliko izboljšati

razmer. Moram pa opozoriti na posebno razumevanje in sodelovanje med šolami. Učenci iz šole Loka pri Žusmu so več kot mesec dni gostovali pri učencih v Dobrini. Seveda smo zanje preskrbeli prevoz, za vse drugo pa je poskrbel gostitelj!“

— Še to nas zanima: živite in delate na tako imenovanem nerazvitem območju. Zdaj je potres naredil svoje. Ste morda zato tudi kadrovsko osiromašeni?

„Res je, da živimo in delamo na nerazvitem območju, vendar imamo v primerjavi z razvitimi območji, vsaj kar zadeva kadrovsko zasedbo delovnih mest v osnovnih šolah, zelo malo težav. Vse šole na območju naše temeljne izobraževalne skupnosti imajo namreč dovolj učiteljev. Morda smo nekoliko na slabšem le glede strokovnosti. Povedati pa moram, da ne dosegamo nič slabših učnih uspehov kot drugi. Najbolj prepričljiv dokaz so nedvomno dobri učni uspehi učencev naših osnovnih šol v poklikih in srednjih šolah. Poudarim naj, da nimamo na voljo niti stanovanj za prosvetne delavce niti drugih ugodnosti, zaradi katerih bi prihajali učitelji radi službovat.“

Pri naši temeljni izobraževalni skupnosti namreč uspešno delujeta komisija za štipendiranje in posebna komisija za pomoč pri študiju izrednim študentom, zaposlenim v naših šolah. Lanski podatki oziroma podatki lanskega šolskega leta kažejo, da je bilo na višjih in visokih šolah vpisanih kar 32 prosvetnih delavcev z območja naše temeljne izobraževalne skupnosti. Pričakovati je bilo, da bo vna vna pri študiju izrednih študentov v začetku letošnjega šolskega leta zaradi težav s prostori in vsem, kar nam je povzročil nedavni potres, nekoliko popustila. Zvedel pa sem, da se večina izrednih študentov marljivo pripravlja na izpite!“

TONE URBAS

Morda še niste vedeli...

— da je v vseh osnovnih šolah na območju temeljne izobraževalne skupnosti v Šentjurju pri Celju nekaj več kot 2.300 učencev in učenk;

— da je med njimi kar 1.800 učencev in učenk, ki morajo vsak šolski dan prepešati v šolo in nazaj proti domu od 3 do 6 kilometrov;

— da ima okoli 250 učencev osnovnih šol na Ponikvi, Slivnici in Planini organizirane redne šolske prevoze;

— da se le nekaj manj kot 300 učencev in učenk vozi še z javnimi prevoznimi sredstvi;

— da so morali lani pri temeljni izobraževalni skupnosti odšteti za prevoze učencev kar 240.000 din;

— da imajo pri šolah, ki imajo organizirane prevoze, tudi varstvo šolarjev;

— da prejema tople malice že 95 odstotkov vseh vpisanih;

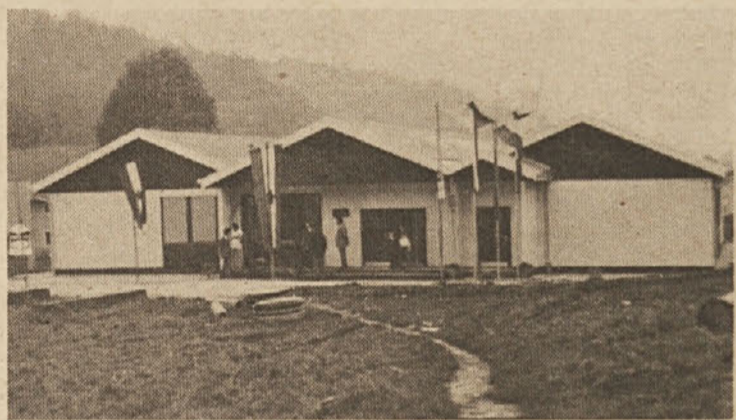
— da ima še vedno od 15 do 20 odstotkov šolarjev malice brezplačno;

— da so se že skoraj vse šole vključile v akcijo za brezplačne učbenike;

— da so na kolegiju ravnateljev in izvršnega odbora temeljne izobraževalne skupnosti sprejeli sklep o podelitvi brezplačnih učbenikov nove matematike vsem učencem do četrtega razreda;

— da si veliko prizadevajo za razdelitev brezplačnih učbenikov vsaj v nižjih razredih;

— da nameravajo z akcijo o brezplačnih učbenikih nadaljevati tudi v višjih razredih centralnih osnovnih šol na območju šentjurske temeljne izobraževalne skupnosti.

Šola solidarnosti v Loki pri Žusmu

Šola slovenske solidarnosti 1974

Med Rudnico, Zusemskim hribovjem in Babno reko je v ozki dolini zagodena vasica Loka pri Žusmu. Do tja prideš iz Gorice pri Slivnici (kjer je tudi centralna šola) po slabi, 10 km dolgi makadamski cesti prek prelaza Volčja jama. Prav toliko slabe ceste je od Loke po dolini Virovce do drugega asfaltnega traku v Sočni vasi v Obsotelju.

V tej odročni vasi so 29. 9. na dan pionirjev predali svoje- mu namenu novo šolsko pos- lopje. Staro graščino, kjer so imeli pouk že od osvoboditve, jim je namreč potres tako raz- majal, da je postala neuporabna. Ob vhodnih vratih lepe in funkcionalno zelo uporabne montažne stavbe so obesili mar- mornato tablo, ki nam pove, da je bila ta šola zgrajena z denar- jem slovenske solidarnosti 1974. V tej odročni kozjanski vasi je torej našla slovenska solidarnost svoje prvo vidno po- trdilo. 100 učencem podružni- čne šole Loka in sosednje Dobrine bo odslej lepše, udob- neje in prijetneje. 500 kv. me- trov uporabnega šolskega pro- stora je inž. arh. M. Lapuh raz-

poredil izredno smiselno in uporabno, saj pridemo skozi avlo, v kateri je tako imenovani „filter“ z garderobami, v središčni večnamenski prostor, odkoder so vhodi v vseh 5 učilnic, varstveni oddelek, sanitarije, kabinete, kuhinjo itd.

Šola so gradili le 2 meseca; 15 dni so porabili za izkope in temeljenje, 45 dni pa za montažo stavbe in opremo prostorov. Podjetju „Marles“ vse priznanje za hitro in solidno montažo ter za udarniško so- boto, ko so brezplačno uredili kanalizacijo. Posebno hvaležni so loški otroci kolektivu „Marlesa“, ki jim je ob otvoritvi po- daril barvni televizor.

Pozabiti ne smemo tudi pod- jetja „Tehnoimpex“ iz Ljub- ljane, ki je imelo že dve leti pa- tronat nad loško šolo in je s 500.000 dinarji izdatno pr- spevalo k izgradnji šole. Skupni stroški gradnje, opreme in ure- ditve okolice bodo stali okoli 3,5 milijona din.

ERNEST REČNIK

Vuzenica:

Prešolanje učencev

Pri osnovni šoli v Vuzenici nadaljujejo tudi letos s prešolanjem učencev s podružničnih na matično šolo. V začetku letošnjega šolskega leta so prešolali s Primoža na Pohorju sedmi razred, že prihodnje šolsko leto pa bodo prešolani vsi učenci od 4. do 8. razreda v osnovno šolo v Vuzenico. V vuzeniški šoli pa že razmišljajo o prešolanju učencev perniške osnovne šole, vendar imajo nekoliko težav s prevozi, posebno pozimi, kajti cesta ni najbolj urejena.

tem bolje bomo delali

RADIO IN ŠOLA

Med šolo, družino in delom

Oddaja „Med šolo, družino in delom“ je na sporedu vsak drugi četrtek v mesecu na prvem programu od 14.40 do 14.55. Zasnovana in uvedena je bila v šolskem letu 1971/72 kot štirinajstnevna problem-sko-informativna oddaja, namenjena predvsem staršem in učiteljem.

Z letošnjim šolskim letom smo uvedli v njej ciklusno obdelavo nekaterih problemov naše vsakdanjosti. Te bomo skušali obdelati širše, bolj poglobljeno in z različnih plati. Tako ostaja oddaja problemska, manj pa zgolj informativna.

Za začetek smo izbrali problematiko šolstva zunaj naših meja. Cikel teh oddaj se je začel s teoretičnim in strokovnim uvodom v sodobno problematiko manjšin in z razlago, kaj je to manjšina. Naslednji oddaji sta govorili o nastanku in zgodovinskem razvoju slovenskih manjšin v Italiji, na Koroškem in na Madžarskem. Pri oblikovanju teh treh, lahko bi rekli uvodnih oddaj, je sodeloval tov. Dušan Nečak, asistent inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani. Sedaj smo prišli do temeljnega problema, ki ga obravnava naš ciklus — do slovenskega šolstva v zamejstvu.

Začeli smo s prispevkom prof. Janeza Sivca, pedagoškega svetovalca za šole s slovenskim učnim jezikom na območju pod italijansko upravo. Pri spevek govori o stanju slovenskega šolstva na tem območju v šolskem letu 1972/73, vendar se to od takrat v bistvu ni spremenilo.

V naslednji oddaji tega cikla, ki bo na sporedu v četrtek, 24.

oktobra se bo naš sodelavec Jurij Holy pogovarjal s tajnikom sindikata slovenskih učiteljev v Trstu, dr. Francem Škerljem. Ta oddaja je bila sicer posneta že decembra, ko je italijanski parlament sprejel zakon o slovenskem šolstvu, vendar jo sedaj ponavljamo zato, da bi problem ki ga obravnavamo, prikazali v celoti.

V četrtek, 7. novembra bo, kot predvidevamo, na sporedu pogovor s prof. Janezom Sivcem, pedagoškim svetovalcem za šole s slovenskim učnim jezikom na območju pod italijansko upravo, o njegovem delu, problemih in uspehih.

Za naslednje oddaje sicer še nimamo podrobnejšega razporeda snovi, vendar se bodo vrstile nekako takole: obravnava ožjega področja — to je slovenskega šolstva na Tržaškem bomo sklenili s pogovorom z dijaki slovenskega dijaškega doma v Trstu.

Nato se bomo preselili nekoliko bolj proti severu in podobno — ob pogovorih, skušali osvetliti stanje slovenskega šolstva v goriški pokrajini. Če bo mogoče, bomo v oddajah, ki bodo sledile, pogledali še v Benecijo in se pogovorili o poskusih beneških Slovencev na področju šolstva oziroma o jezikovnih težavah. Po istem načelu bomo obdelali tudi slovensko šolstvo na Koroškem in dvojezično na Madžarskem.

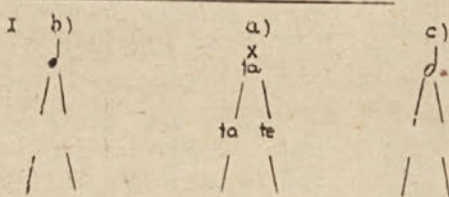
Tako bomo, vsaj upamo, kolikor toliko osvetlili probleme, ki tarejo slovenske manjšine v Italiji, na Koroškem in na Madžarskem.

JASNA TEPINA

Delovni list za srednjo stopnjo

Priimek in ime _____

Razred _____

a) Dopišite ritmične zloge, ki poimenujejo 4 zloge besedila na 1 mero.

b) glej III

c) glej III

II Peter veter, veter je doma

x x x x

1. Pod besedilo podpišite mero s x!

2. Pod besedilo in mero podpišite ustrezne ritmične zloge!

3. Pod ritmične zloge podpišite ustrezne note in jih uredite v ustrezne tahte (ta = d)!

III Dopolnite zgornjo sliko ritmičnih zlogov z ustreznimi notnimi slikama (a, b, c) da bo b) ta = d c) ta = d

IV

1. Iz notne slike v pesmarici izpišite z notnimi glavicami vse različne tone, ki v pesmi nastopajo!

2. Podpišite njihova imena!

3. Kakšna je torej melodija te pesmi?

Delovni list

Radijska šola za srednjo stopnjo

Izštevanka — nagajivka

17. decembra ob 9.05 I. program

18. decembra ob 14.00 II. program

Avtorici: Marija Kosi in Mirjana Turel

V publikaciji Radijska šola (šol. leto 1974/75 št. 1) je ob vsebini oddaje Izštevanka — nagajivka, ki sta jo pripravili avtorici Marija Kosi in Mirjana Turel, izšel tudi delovni list, ki naj ga učitelji razmnožijo in razdelijo učencem. Tako bodo ob izpolnjenih delovnih listih lahko videli, če so učenci razumeli novi ritmični odnos.

Ker pa v publikaciji ta delovni list ni bil pravilno natisnjen, ga ponovno objavljamo. Prosimo vas za razumevanje, avtoricama pa se opravičujemo.

Življenje lovcev v dobi praskupnosti

V zadnji številki publikacije Radijska šola je v napovedi oddaje Življenje lovcev v dobi praskupnosti pri nas (na sporedu bo 20. decembra ob 9.05 na I. programu in ob 14.00 na II. programu) pomotoma izpadlo ime avtorja, ki je napisal sinopsis za to oddajo. Pravilno je torej: sinopsis je napisal prof. Tomaž Weber, oddajo pa je sestavila Joža Zagorc. Opravičujemo se za napako.

ARMADA SMO VSI

Dolgoročna vsebinska zasnova rubrike »Prosvetnega delavca« posvečena vojaškemu poklicu, vojaškim šolam in akademijam

1. PROSVETNI DELAVEC kot strokovni časopis daje svojim bralcem strokovno pomoč pri njihovem pedagoškem in družbenopolitičnem delovanju. Skrbi, da dobe bralci posebne strokovne in druge informacije, ki so jim potrebne pri njihovem vsakdanjem pedagoškem in družbenopolitičnem delu. Tako še posebej pomaga tistim svojim bralcem, ki žive in delajo na območjih, oddaljenih od ekonomskih in političnih središč naše republike.

Izhajajoč iz tako zasnovanega časopisa, je treba poudariti, da mora dati uredništvo STROKOVNO POMOČ tistim prosvetnim delavcem, ki usmerjajo osnovnošolce v vojaški poklic. Obveščanje bralcev o takih temah postaja sestavni del celotne vsebinske in uredniške politike, bralec pa ne bo imel občutka, da se mu vsiljuje ne-

kaj, kar ne sodi v njegovo področje dela.

Uredništvu časopisa torej ni do tega, da bi na straneh „Prosvetnega delavca“ objavljali sprotne, vsakdanje, posplošene, agitacijsko obarbane informacije o vojaškem poklicu. Seznanjanje s tem poklicem naj bo v časopisu široko zastavljena DOLGOROČNA AKTIVNOST, ki bo pomagala učitelju ustvarjati pri učencih in starših pozitiven odnos do vojaškega poklica in vojaških šolskih ustanov.

2.

Učitelj, ki usmerja osnovnošolca v poklic, ki ga mlademu človeku nudi naša družba — tak je med drugim tudi VOJAŠKI POKLIC — prevzema veliko družbenopolitično in moralno odgovornost. Posledice (pozitivne ali negativne) se namreč pokazajo šele v daljšem časovnem obdobju. Prav zato je treba učitelju strokovno pomagati in ga

seznanjati z vsemi elementi VOJAŠKEGA POKLICA in z VOJAŠKIM ŠOLSKIM SISTEMOM. Dosedanja praksa je namreč pokazala, da tisti, ki se na šoli ukvarjajo s to dejavnostjo, o vojaških šolah niso dovolj poučeni.

„PROSVETNI DELAVEC“ naj bi dajal bralcem:

— INFORMACIJE o življenju in delu častnika in mlajšega častnika naše armade, s katerimi lahko vpliva na osnovnošolca in njegove starše pri izbiri življenjskega poklica;

— INFORMACIJE o življenju in delu gojencev vojaških šolskih zavodov, sistemu in načinu njihovega šolanja;

— INFORMACIJE o sprotnih in dolgoročnih spremembah v nadaljnjem razvoju oboroženih sil in njihovem prilagajanju razvoju naše samoupravne družbe, še posebej pa o vseh statusnih spremembah aktivnih vojaških oseb in o sistemu njihovega šolanja. O tem morajo biti prosvetni delavci obveščeni sproti in neposredno;

— STRNJEN PREGLED celotne družbenopolitične in strokovne akcije na tem področju, saj sodeluje v njej vsa slovenska družba. Casopis „Pro-

svetni delavec“ je samo eno (pomembno!) torišče teh aktivnosti. Bralcem pomaga, da se redno, vsestransko in pravočasno vključijo v vse tovrstne dejavnosti na terenu;

— MOŽNOST, da postane časopis tudi v tem pogledu njihova JAVNA TRIBUNA, posrednik v izmenjavi izkušenj in problemov tistih, ki pridobivajo mladino za vojaški poklic.

3.

Tako zastavljena vsebinska zasnova rubrike ARMADA SMO VSI zahteva tudi poseben način posredovanja potrebnih informacij, izkušenj in drugega gradiva bralcu. Uredništvo meni, da sta strokovna informacija in članek osnovna oblika pisanja v tej rubriki, možne pa so seveda tudi druge oblike.

Prav zato se bo uredništvo „PROSVETNEGA DELAVCA“ v svojem delovanju še vnaprej in še bolj opiralo na pomoč republiškega sekretariata za narodno obrambo, zavoda za zaposlovanje in zavoda za šolstvo SRS. Svoje sodelavce bo poiskalo med novinarji, ki se v drugih uredniških ukvarjajo s to problematiko, ter pri JLA. Sodelovanje bralcev, posebno tistih, ki

so v svojem delu dosegli uspehe in si pridobili potrebne izkušnje, bo še posebno dragoceno in zaželeno.

Uredništvo meni, da terja tak koncept celoletno načrtovanje prispevkov za to rubriko, usklajeno z datumi izhajanja časopisa. Poleg tega bo uredništvo dajalo nekaterim, zelo aktualnim temam več poudarka — v skladu s konceptom in uredniško politiko.

Tak letni načrt obveščanja, ki sovpada s šolskim letom, bo uredništvo obravnavalo skupaj z zainteresiranimi ustanovami. Upoštevalo bo njihove pripombe, obenem pa pričakuje tudi njihovo vsestransko podporo pri uresničevanju sprejetega načrta.

SEZNAM TEM ZA LETO 1974/75

Izhajajoč iz dolgoročne vsebinske zasnove „PROSVETNEGA DELAVCA“ in njegove rubrike, posvečene vojaškemu poklicu, vojnim šolam in akademijam, predlagamo za šolsko leto 1974/75 tole:

1.

Čim bolj podrobno je treba seznaniti bralce s temeljnimi prvimi vojaškega poklica in jim posredovati potrebne informacije, ki bodo rabile pri usmerjanju kandidatov v vojaški poklic in vojaške šole.

Okvirno naj bodo obravnavani:

— mesto, vloga in perspektive vojaškega poklica v naši samoupravni socialistični družbi;

— poklicni položaj (po zakonu o OS);

— način šolanja vojaških oseb (po zakonu o vojnem šolstvu);

— vsebina vojaškega poklicnega življenja, možnosti razvoja, delo in življenje v vojašnici in zunaj nje;

— aktualni dogodki v zvezi z aktivnostjo pri pridobivanju mladih za vojaški poklic, vojne šole in akademije;

— informativni dnevi, organizacija in izvajanje;

— ob izidu razpisov za vojne šole in akademije;

— ob večjih akcijah (republiških in regionalnih) na področju usmerjanja mladih v vojaški poklic;

— interpretacija raziskav s tega področja;

— odgovori na vprašanja bralcev, polemike itd.

2.

„Prosvetni delavec“ se bo trudil v svojih člankih čim bolj razčleniti ter obogatiti obrambnoizobraževalni proces v srednjih in osnovnih šolah;

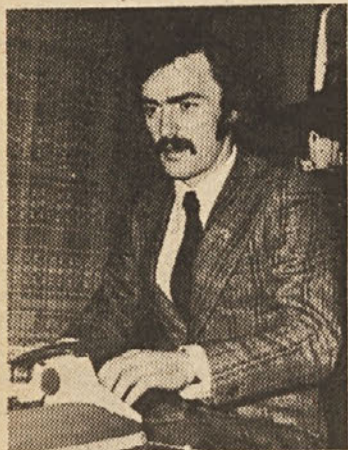
— prikazoval bo podajanje učnih predmetov z vgrajeno obrambnoizobraževalno tematiko;

— predstavil bo lik predavatelja — učitelja, ki vpleta v učni predmet obrambno tematiko;

— obravnaval bo obrambo in zaščito kot samostojen predmet v srednji šoli;

— objavjal bo prispevke s terena — če jih bodo pošiljali predavatelji ali učenci.

pod reflektorjem

PIŠE:
SILVO TERŠEK

Nekaj se ne bo zgodilo!

„Moji varovanci!“ Dolgočasno. Gospa bele polti, s škotskim naglasom in z rdečimi čevlji je srkala čaj z nekaj kapljami mleka. „Skoraj tako je kakor v razredu!“ Gospod z zlomljenim nosom je hvalil holandski temperament. Z iztegnjeno roko je čakal na rumeni drobitz.

Dolgočasno. Dež se je obesil nad sicer slikoviti Dubrovnik. „Bohinj je lepši, tudi v dežju!“ Golobi se stiskajo pod srednjeveškim balkonom. Natakari pri sosednji mizi se je tako razgovoril v angleščini, da ga bodo naslednji dan bolele roke. Mija nima takšnih problemov niti v francoskem, angleškem niti v nemškem jeziku. Rekel bi, da so njene oči kakor široko razprti školjki — bisernici, bi moral dodati. Sem vam omenil Mijine varovance? Pripeljali so se iz

Anglije in Holandske; precej gospodinj in morda prav toliko prosvetnih delavcev. Gospod z zlomljenim nosom je kemik. Nekateri so brez las, kar seveda ni pomembno, razen če jih v hladnem vremenu sredi Dubrovnika ni zeblo, drugi so bolj sivi, kot je lahko siv megleni dan sredi Ljubljane. Tisti, ki so prvič na potovanju, so kakor nebolgli prvič. Pozorno sledijo sleherni besedi tovarišice Mije, na ukaz odprejo zemljevide ali se vsi kot eden obrnejo na levo ali desno stran v avtobusu. Stavil bi, da je bila nekoč učiteljica!

„Poučevala sem na osnovni šoli v Moravčah pri Ljubljani; samo leto in pol. Mislila sem: prišla bom v domače okolje. Od nekaj sem živela v šoli in s šolo. Veste, od nekaj sem tudi zelela postati učiteljica, podobna svojemu očetu. Kdo ve, koliko dni sem preklečala na stolu in strmela v rdeče ocene, ki jih je oče zapisoval v šolsko redovalnico. Kljub veliki zaposlenosti v šoli je našel oče čas, da je tudi mene poučeval. Zelo kmalu mi je začel odkrivati prednosti v znanju tujih jezikov. Kupoval in prebiral mi je slikanice v angleščini, dokler besed nisem začela razumevati in prebrati. Pozneje sem tudi študirala tuje jezike...“

Učitelj le ne more iz svoje kože, pa naj se zaposli v elektronskem centru, na pošti ali v banki. Zdi se, da ostane učitelj tudi tedaj, če odide med turistične vodnike. Seveda, daleč v zaledju je laže govoriti o peklenskih bojih kakor na fronti. Idealizem je eno, denar pa popolnoma drugo, menijo mnogi. Denar? Spet postaja zadeva dolgočasna. Mija trdi, da bi bila

vsaka najmanjša misel o denarju zanikanje njene osebnosti. „Nikoli ni bil moj namen, da bi dokončno zapustila prosveto. Zgodilo pa se je vendar...“

Ne bo nam težko verjeti, ko nas bo Mija prepričevala: „Zelo prijetno sem se počutila v šoli med učenci. Menim, da v večini primerov ljubezen do otrok ni samo izprana parola. Razočarana sem postala med nekaterimi, ki so si v prosveti predvsem služili vsakdanji kruh. Za kateder v šoli ne moreš stopiti, kot stopiš za tovarniški stroj, vsaj mislim tako. Z nenehno naveličanostjo in nezadovoljstvom si koplješ tla pod nogami. Srečala sem precej takšnih ljudi. Med njimi sem se počutila nesrečno. Trčila sem ob monotonost šolskega dela. Menim, da je sicer vsak vedel, kaj mora narediti, kaj je njegova delovna dolžnost, a je v to vložil premalo ali skoraj nič samega sebe. Ni mi bila všeč ugotovitev, da lahko postane poučevanje tudi samo rutina. Še vedno sem prepričana, da mora biti v učiteljevem delu vsak dan nekaj novega, svežega in zanimivega. Tudi učenci se vsak dan ne vedejo enako, in če bi se, bi bilo to zelo dolgočasno. Vedno znova mora ostati nekaj prostora za presenečenja; seveda, včasih tudi za neprijetna. Vsak dan je celota zase!“

Sem in tja sem pokimal z glavo, kot bi bil njen „varovaneček“ iz Holandije ali od kod drugod. Šlo je za to, da bi se počutila bolj domače. In vendar sem razmišljala tudi o tem, da je znala učiteljica Mija zelo

dobro vnovčiti svoje znanje, svoje pedagoške sposobnosti. Koliko natančno zasluži, nisem utegnil zvedeti, vsekakor pa mnogo (MNOGO!) več kot bi zaslužila v prosveti. Mimogrede smem dodati, da ima turistični vodnik precej manj dela kakor prosvetni delavec v šoli. Bolj grenka pa je resnica, da turistični vodniki ponavadi niso v rednem delovnem razmerju, da so to predvsem študentje in tisti, ki so začasno prekinili študij.

„Vedela sem, da se bom vrnila v prosveto, čeprav vem tudi to, da je bila za mnoge prosveta zadnja rešitev. To pa samo pomeni, da so v prosveti tudi taki, ki so brez kakršnekoli ljubezni do poklica, ljudje, za katere je vsak šolski dan — napor. Seveda, zdaj bi lahko omenila preskromno družbeno vrednotenje prosvetnega poklica, neizdelana merila za dodatno nagrajevanje, pomanjkanje možnosti za napredovanje in še marsikaj, kar je vzrok, da mladi ljudje zapuščajo ta poklic...“

Ali sem vam povedal, da je Mija Gorjup doma iz Bohinja in da je Dubrovnik zelo dolgočasen, kadar se koplje v dežju? In malo bolj prizanesljiv bi moral biti do „poklica“ vodnik. Že res, da sediš na prvem sedežu avtobusa, pripoveduješ ljudem, kar si prebral na nekaj deset straneh leksikona, da se moraš predvsem slaadko smehljati in pustiti svoje osebne probleme na prvi postaji. Prav tako pa mora biti vodnik še marsikaj drugega: otroška negovalka,

bolniška sestra, zaupni sogo-vornik, tolažitelj, domači zdravnik, diplomat v malem in še marsikaj.

„Takrat, ko sem prvič stopila med inozemske turiste v avtobus, je bilo tako, kot bi stopila v razred med učence. Res je tujec v neki deželi pogosto nebolglien kakor otrok, odvisen od tuje pomoči. Ljudje morajo vedeti, da ti ni vseeno, kakšno bo njihovo počutje. Pogosto neko delo ocenijo po ljudeh, ki jih imajo priložnost spoznati.“

Menim, da je precej podobnosti v šoli. Zame je vsako potovanje začetek novega, vsak prihod v razred je bil tudi začetek novega. Vedela sem: ni tako dolge poti po svetu, da bi me ne pripeljala nazaj v razred — v prosveto.

Vrnila se bom malo starejša in bolj izkušena. Pridobila sem si veliko potrpežljivosti in prizanesljivosti. Kadar bi človek najbolj vzkipek, ve, da mora potrpeti. Med učenci sem se naučila veliko koristnega za delo z odraslimi in delo med odraslimi je bila koristna šola za delo z mladimi. Življenje je zanimiv splet...“

Dekleta se raznežijo celo v dežju. Gospod Holandec naju nevsakdanje opazuje. Pravkar je polil kozarec toplega mleka. Mija je bila v trenutku pri njem. Gospod se je prijazno smehljaj, Mija prav tako in dan je ostal enako dolgočasen.

In vendar znamo biti ljudje hvaležni za drobne pozornosti. Spet bo prišel čas, ko bo učiteljica Mija klečala v sobici na tleh in pred njo bo razprostr velik bel list. Nova metoda po-

učevanja tujega jezika zahteva kopicu učil in učnih pripomočkov. Žal jemlje izdelava teh pripomočkov učitelju vse preveč časa. Toda najpomembnejše je, da dosežeš smoter: učence kar največ in kar najbolj naučiti. Praktični uspeh je mnogo večja nagrada kot se tako veliko število nadur, kot se taka premija.

Mislil, da govorim sam s seboj. Lahko je meni, ki nisem v prosveti. Ampak, če bi bil, bi delal, kot je delala učiteljica Mija in kot je delal njen oče: učenci naj predmet v šoli vzljubijo prek svojega učitelja. Učene ure je treba kar najbolj popestriti, predmet približati učencem in se izogibati suhoparni fotografiji. Seveda, vsi niste bili v Angliji in vsi ne morete pripovedovati o angleških navadah, kot je pripovedovala svojim učencem učiteljica Mija. Z dodatnimi informacijami pa je učencem vendarle mogoče širiti obzore...“

Letos je Mija na zadnjem potovanju. Kako bo prihodnje leto? Kaj če jo povabi gospa bele polti, s škotskim naglasom in z rdečimi čevlji v Anglijo; če jo povabi gospod z zlomljenim nosom v Holandijo, če turistične agencije povečajo osebni dohodek za vodnike, če...“

Zgodi se lahko marsikaj, le nekaj pa se skoraj gotovo ne bo zgodilo: prosvetni delavci ne bodo imeli nikoli takšnih osebnih dohodkov, kot jih imajo turistični vodniki.

SODOBNA POTA VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA

PIŠE: DR. ANA KRANJC

Odnos med vzgojo in permanentnim izobraževanjem

Trditev, kako sta izobraževanje in vzgoja neločljivo povezana, je bila že nešteto krat utemeljena in dokazana, zato ne bomo govorili o primarnem odnosu med vzgojo in izobraževanjem. Ogleдали pa si bomo, če se ob permanentnem izobraževanju spremeni tudi funkcija vzgoje.

Opazamo, da se nekatere ideje, ki jih „prodajamo na tržišču pedagoškega sveta“, pojavljajo vzporedno. Ni naključje, da se sočasno pojavljata koncept permanentnega izobraževanja in vedno bolj poudarjena potreba po vzgoji. Koncept o permanentnem izobraževanju in zahteva po vzgajanju sta namreč medsebojno povezana in odvisna drug od drugega. Čim jasnejše se v nekem izobraževalnem sistemu izoblikuje koncept permanentnega izobraževanja, tem bolj se poudarja potreba po vzgajanju, postopoma pa dobi vzgoja prednost pred izobraževanjem. V permanentnem izobraževanju naj bi bil večji del naših prizadevanj posvečen vzgoji; ta naj bi bila celo intenzivnejše zastopana, kot je samo izobraževanje. Kljub temu pa govorimo o „permanentnem izobraževanju“, izraza „permanentna vzgoja“ pa sploh ne poznamo. Tudi v izobraževanju odraslih se je vzgoja prikradla razmeroma pozno, lahko bi rekli, da so se nekateri andragogi zavzeli za to področje šele v zadnjem času. Kako bi torej mogli pričakovati, da bi bila problematika vzgoje obdelana in razjasnjena za vsa področja permanentnega izobraževanja?

V družbah, kjer je družbena usmerjenost vzgojnoizobraževalnega procesa jasna, se pomen vzgoje močneje poudarja. Ko želimo vzgojiti socialistično samoupravno osebnost, se za tak smoter hote prizadevamo. Vsa vzgojna prizadevanja skušamo združiti in smiselno vključiti na poti h končnemu cilju. V nasprotju s tem pa v pluralističnih družbah ne govorijo o idejno družbeni vzgoji; izogibajo se kakršnihkoli premišljenosti postavljenih vzgojnih smotrov. Namen njihovega vzgojnoizobraževalnega dela je, da bi družba ohranila čim bolj nemoteno sedanjo podobo. Vidijo in priznavajo razlikovanje družbenih slojev, ker so pa za obstoj take družbe kot je ta, notranja protislovja nujna, jih z izobraževanjem še naprej ohranjajo.

V takih družbenih razmerah ni enotnih vzgojnih smotrov. V imenu „osebne svobode“ naj bi v tovrstnem izobraževalnem sistemu omogočili, da se vsako razvija v skladu s svojim zanimanjem, željami in ambicijami. Vemo, da so interesi, ambicije in stopnja, do katere se razvijajo sposobnosti, odvisni od življenjskih razmer ljudi. Tudi izobraževalni sistem jih bo v imenu „osebne svobode“ pu-

ščal nespremenjene. Večina ljudi se pod vplivom takega „brezbarvnega“ izobraževanja ne bo mogla oddaljiti od svojega družbenega položaja, dokler ne bo njihovega toka razvoja preusmeril premišljeno postavljen družbeno napreden vzgojni smoter.

Ko pregledujemo pedagoško literaturo in razne dokumente vzgojnoizobraževalnih organizacij in ustanov v pluralističnih družbah, vidimo, da se celo namenoma nočejo opredeliti za nobeno ideologijo ali politično stranko; ostati hočejo sterilni. S tem se odrekajo vzgajanju in se zadovoljujejo samo z izobraževanjem. Podajanje znanja jim namreč ohranja trdna tla pod nogami, če pa bi poskusili vzgajati, bi bili prisiljeni razčistiti temeljni odnos med družbo, družbenim napredkom in vzgojo. Na tako negotova tla pa ne želijo, ker slutijo, da bi preveč tvegali.

Pluralistične družbe so med gospodarsko najbolj razvitimi. Materialno blagostanje je delno zabrisalo in ublažilo konflikt med obstoječimi razmerami in vzgojo. Kljub notranjim nasprotjem in velikim konfliktom med družbo in vzgojo, ki v gospodarsko razviti družbi še globlje zazija, so vedno bolj poudarjali potrebo po izobraževanju. V takih družbenih razmerah (Francija, Anglija, Amerika, Zahodna Nemčija) so se najprej pojavili tudi ideja o permanentnem izobraževanju in prvi poskusi permanentnega izobraževanja.

Ideja o permanentnem izobraževanju je prišla tako rekoč na pomoč ob veliki krizi zahodnih vzgojnoizobraževalnih siste-

mov. Doživljala je zunanje manifestacije in izbruhe, ki so jih morali nasilno zatreti. Spomnimo se samo množičnih študentskih protestov. Novi koncept permanentnega izobraževanja pa je obetal mnogo več, nakažoval je nove rešitve za vzgojo in izobraževanje — izplačalo se je malo počakati. Da bi se čimprej izkopal iz krize, so ponekod prav nesmiselno poudarjali in razglašali pomen permanentnega izobraževanja, čeprav niso imeli dovolj časa, da bi ga dokončno izdelali. Permanentno izobraževanje je postalo edini izhod iz krize vzgojnoizobraževalnega procesa. Sprejeli so ga, čeprav je pomenilo zanikanje njihovih dotedanjih stališč.

Družba je gradila svoje temelje na povečanem pomenu vzgoje. Vzgoja se je „pritepla“ skozi stranski vhod, še preden so priznali njene kakovostne spremembe; v permanentnem izobraževanju so namreč prepoznali samo kvantitativno povečan obseg izobraževanja.

Zahteva in potreba po permanentnem izobraževanju v gospodarsko najrazvitejših pluralističnih družbah izhaja iz novih proizvodnih odnosov in spremenjenega proizvodnega procesa. Ta je zahteval vedno več znanja, delo se je vedno bolj intelektualiziralo. Znanstveno tehnična revolucija, iz katere je moderna proizvodnja izšla, pa je pokazala, da ima znanje samo začasno vrednost. To pa pomeni, da potreba po izobraževanju ne usahne niti pri tistih z diplomami in z „nekoč dokončanim solanjem“. V tako burnih spremembah na področju znanosti, tehnike in pro-

izvodnje je bilo najbolj vidno izobraževanje — dokazovali smo, kako se je predvsem to znašlo v zagati. Strokovnjaki so se končno zavedli, da na noben način ne morejo dati ljudem dokončnega znanja, kakršnega bodo nekoč potrebovali pri delu ali celo na drugih področjih življenja.

UČINKI VZGOJE — TRAJNEJŠI OD UČINKOV IZOBRAŽEVANJA

Kakorkoli razmišljamo o izobraževanju, vedno ugotavljamočasne spremembe osebnosti. Že sam čas briše sledi izobraževanja, pozabljane načena znanje, manj pa škoduje oblikovanim potezam osebnosti. Vzgojni vplivi so trajnejši, ne izginejo tako kot učinki izobraževanja, ki jih zamegli pozabljane. Aktivno osvojeeno znanje je trajnejše, ker ima v sebi tudi elemente vzgojnega oblikovanja osebnosti.

Nekdanje vzgojne učinke zamagljijo samo nasprotni vplivi, kjer teh ni, pa se učinki ohranijo v prejšnji obliki. Dogmatični način mišljenja bo ostal (čeprav bo izobraževanje obsežno in intenzivno), če v izobraževanju ne bodo nastale nasprotnne vzgojne težnje; če se ne bo razvil dialektični način življenja, ki bo nadomestil stare oblike dela in načine obravnavanja pojavov.

Permanentno izobraževanje izgubi svojo povezanost, če ne gradi na trajnejših osebnostnih spremembah, če ne gradi sočasno tudi na močnem vzgojnem prizadevanju. Kritičnost, samokritičnost, ustvarjalnost, samostojnost in samoiniciativnost so osebne poteze, ki

jih od proizvajalcev zahtevata sodobna industrija in sistem permanentnega izobraževanja. Pri uvajanju sistema permanentnega izobraževanja je vzgoja nepogrešljiva, dobila je večji pomen, kot pa ga je imela pri prejšnjih oblikah izobraževanja. Spoznali smo, da človeka nikoli ne moremo dokončno izobraziti in naučiti vsega, kar bi potreboval. Če bo ustvarjalni, samoiniciativni in samostojni, bo sam aktivno posegal v svoje okolje. Razvita osebnost mu bo omogočila, da bo našel rešitve tudi za probleme, za katere ga nismo posebej pripravljali. Izobražujemo za prihodnost, že danes pripravljamo človeka za 21. stoletje. Manjkajoče znanje pa bo hitro osvojil in nadomestil le tisti, ki bo trajno vzgojno oblikovan.

Permanentno izobraževanje bi brez sočasne intenzivne vzgoje „padlo v vodo“ že pri pravi pravljanju človeka na delo. V naši družbi pa zagovarjamo koncept, po katerem naj bi vzgojnoizobraževalni sistem pripravil človeka na vse njegove družbene funkcije in vloge na področju kulturnega, družbeno-političnega, športnega uveljavljanja, pa tudi osebnega življenja. S tem dobiva permanentno izobraževanje še večje naloge. Samo z intenzivnim permanentnim procesom vzgajanja uresničujemo tudi permanentno izobraževanje. Naše vzgoje pa ne podreja samo zakonitost permanentnega izobraževanja. Premišljeno jo načrtujemo in širimo pod vplivom naprednih družbenih potreb, ne pa samo glede na potrebe v gospodarstvu in znanosti. Z intenzivnim procesom vzgoje gradimo človeka, ki bo tudi sam spreminjal svoje okolje in svet.

Strani časopisov odprte za prijateljsko sodelovanje

II. srečanje uredništev prosvetnih listov balkanskih dežel

Začelo se je lani v Sofiji, na prvem srečanju urednikov balkanskih dežel. Spoznavanje in prijateljsko sodelovanje uredništev, ki imajo podobne probleme in naloge. Ljudi, ki imajo isti smoter: ustvariti časopise, ki naj bi bili v resnici časopisi prosvetnih delavcev, v katerih naj bi se zrcalila najnaprednejša stremeljenja naših narodov. Take, ki bi pomagali dosežati sprejete smotre vzgoje in izobraževanja v naših deželah.

Druga srečanja, ki je bilo letos od 1. do 6. oktobra v Hrvaški in Sloveniji, se je udeležilo 35 urednikov s Cipra, iz Bolgarije, Romunije in Jugoslavije.

Organizator: zvezni odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije, republiški odbori in uredništva vseh sedmih jugoslovanskih prosvetnih časopisov.

Posvetovanje se je začelo v domu prosvetnih delavcev v Crikvenici. Predstavniki časopisov je pozdravil Vasko Raičević, sekretar zveznega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije. V dveh dneh zavzetega sodelovanja so se zvrstili: uvodni referat Djordja Djurića, glavnega in odgovornega urednika časopisa „Školske novine“, na temo „Prosvetni listi — javne tribune o vzgoji in izobraževanju“, referat slovenskega predstavnika Geze Čahuka, predsednika republiške sindikalne konference delavcev vzgoje in izobraževanja na temo: „Sindikat delavcev vzgoje in izobraževanja v novih razmerah“, in koreferati, ki so govorili predvsem o problematiki časopisov posameznih dežel. Te so pripredali: Nikola Nikić iz Bosne in Hercegovine, Marija Siljanova iz Bolgarije, Milija Knežević iz Srbije, Octavian Buzescu iz Romunije in Kostas Korellis s Cipra.

V živahni razpravi smo zvedeli veliko novega, dobili smo poglobljeno na vprašanja, ki zadevajo delo uredništev in njihovo financiranje. Očitno je bilo, da sindikati in šolski forumi vseh dežel veliko pomagajo prosvetnim listom in da se zavedajo njihovega pomena. Zato večina teh časopisov nima težav niti s financiranjem niti s pridobivanjem sodelavcev.

Praktični del posvetovanja je bil namenjen spoznavanju vzgojnoizobraževalnih zavodov v Hrvaški in Sloveniji. Povsod so nas iskreno in gostoljubno sprejeli in nam posvetili dober del svojega dragocenega časa. Odhajali smo polni vtisov, optimističnih pogledov na zavzeto delo v ustanovah, ki smo jih obiskali. Tako je bilo v domu pionirjev „Ivo Lola Ribar“ in v otroškem vrtcu na Vežici v Reki, v osnovni šoli „Slavko Štander“ in v pionirskem domu v Celju, v osnovni šoli Podčetrtek, osnovni šoli „Božidar Maslarić“ in pedagoški akademiji v Zagrebu.

Naravne lepote in kulturnozgodovinski spomeniki so popestrili naše potovanje. Ogled Postojnske jame v Sloveniji, obisk rojstne hiše tovariša Tita v Kumrovcu, veličastni spomenik Matiji Gubcu in Gubčeva lipa v Stubici bodo ostali nepozabni na razglednicah naših spominov.

Iskreno zahvalo so udeleženci srečanja izrazili v svojih nagovorih tudi gostiteljem občine Crikvenica in delavcem v domu prosvetnih delavcev v Crikvenici za izredno gostoljubje, republiškem odboru Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije, ki je pripravil sprejem v Rogoški Slatini, in republiškem odboru Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Hrvaške, ki nam je v hotelu „Internacional“ v Zagrebu priredil zadnji dan svečano večerjo. Zdravice in nagovori so se združili v iskreno željo: Sodelovanje, ki bogati naše delo in ustvarja dobre sosedne odnose med narodi, naj postane tradicija. Razširimo jo tudi na časopise drugih balkanskih dežel! Na svidenje — prijatelji!

SR Hrvatska

Prosvetni listi — javne tribune o vzgoji in izobraževanju

(Iz uvodnega referata Djordja Djurića, glavnega in odgovornega urednika časopisa Školske novine iz Zagreba)

Prosvetni listi so začeli izhajati v vseh jugoslovanskih republikah prav tedaj, ko se je začel v naši državi pospešeno razvijati socializem, v dneh, ko sta postala vzgoja in izobraževanje mladih generacij še posebno pomembna. Postali so bojevniki za napredek, izražali so najnaprednejša prizadevanja svojih ustvarjalcev — učiteljev, hkrati pa so strokovno in politično usposabljali prosvetne delavce, da bi lahko uspešneje opravljali svojo težko in odgovorno nalogo.

Prosvetni listi so v resnici tribune o vzgoji in izobraževanju. Od vsega začetka so jih ustvarjali prosvetni delavci, ki so bili hkrati pisci in bralci. Brez njihovega sodelovanja si namreč ne moremo zamisliti rednega izhajanja teh časopisov in njihovih vsestranskih prizadevanj v boju za socialistično preobrazbo vzgoje in izobraževanja.

Rezumljivo je, da so se v raznih obdobjih socialistične preobrazbe naše družbe spreminjali tudi listi: z vedno večjim podružbljanjem vzgoje in izobraževanja so tudi časopisi prosvetnih delavcev spreminjali svojo podobo — obseg in vsebino. V njih se je zrcalila demokratizacija vse naše družbe. Ob tem pa so naši časopisi obdržali značaj strokovnih glasil; na njihovih straneh najdemo na tisoče zgledov iz prakse za prakso. Zato so prosvetni listi torišče mišljenj, predlogov in zgledov, ki jasno

kažejo revolucionarnost našega poklica in prosvetnih delavcev, ki so bili v revoluciji, v socialistični graditvi naše države, v času uvajanja in razvoja samoupravne družbe pa vse do današnjih dni med prvimi bojevniki za bolj humano družbo, za uresničevanje najplemenitejših idealov človeštva in ki so v tem stoletju splošnega napredka prav gotovo prispevali svoj delež v zakladnico uspehov.

Prosvetni časopisi so zrcalo razvoja vzgoje in izobraževanja, kronike o napredku in zakladnica informacij o družbenih, strokovnih, političnih, stanovskih, socialnih in drugih vidikih vzgoje in izobraževanja.

Analiza časopisa prosvetnih delavcev SR Hrvatske Školske novine je pokazala, da to glasilo že četrto stoletje zvesto izpolnjuje geslo ustanoviteljev: naj bo to časopis sodelavcev in ne novinarjev. Okrog 80% objavljenega gradiva so napisali sodelavci — od tistih iz najmanjše vaške šole do onih na fakultetah in pedagoških inštitutih republike ali zveze. Vsako leto preberemo lahko v tem časopisu sestavke več kot tisoč sodelavcev. To je značilno tudi za časopise vseh naših republik in socialistične avtonomne pokrajine Kosovo.

Izkušnje kažejo, da se bodo prosvetni časopisi lahko obdržali v množici informativnih glasil — dnevnih in tedenskih časopisov, močnih radijskih in

Naša srečanja naj postanejo stalna praksa

V uvodnem pozdravu je VASKO RAIČEVIĆ, sekretar zveznega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije poudaril, da so bili prijateljski odnosi med balkanskimi deželami vselej koristni, posebno pomembni pa so takrat, ko vse napredno čoveštvo želi mir ter pravične socialne in narodnostne odnose — tuje reakcionarne sile pa hočejo zavesti kolo zgodovine. Prijateljstvo balkanskih dežel je porok, da se nihče ne more vmešavati. Balkan pripada balkanskim narodom in edino ti so poklicani urejati medsebojne odnose.

Samoupravna, socialistična in neuvrščena Jugoslavija pripisuje dobrim sosedskim odnosom velik pomen. Tako tudi naš sindikat. Pri razvijanju prijateljskih odnosov imajo odgovorno nalogo tudi prosvetni delavci kot vzgojitelji mladih generacij, posebno pa uredniki in novinarji prosvetnih listov, ki na svojevrsten način oblikujejo prakso ter podpirajo in razvijajo napredne ideje za razvoj šolstva. Zato želimo, da bi ta srečanja, ki so se začela lani v Sofiji, postala stalna praksa, da bi zajela vse balkanske dežele. Še več — da bi se poleg novinarjev in urednikov srečevali tudi drugi prosvetni delavci iz šol in znanstvenih ustanov; tako bi lahko iz različnih zornih kotov preučili strokovna in organizacijska vprašanja reforme in razvoja vzgojnoizobraževalnega sistema.

Šolstvo vsega sveta je dandanes v krizi: ne more v korak z razvojem družbenih odnosov, znanosti, tehnike in tehnologije. Zato povsod srečujemo reforme in modernizacije. Upoštevati moramo:

- spremembe na delovnih področjih zaradi razvoja znanosti, tehnike in tehnologije;
- hiter razvoj in kopičenje

znanja, ki spreminjata doseženo podobo sveta; nastajajo novi izobraževalni kompleksi, nova vzgojna področja;

— spremembe v družbenih odnosih, predvsem njihovo demokratizacijo;

— krajšanje delovnega časa in željo, da bi bil prosti čas načrtno uporabljen.

Vse to zahteva od pedagoške znanosti in prakse drugačne učne načrte, drugačen odnos do učenca, ki je deloma tudi soustvarjalec svojega samostojnega mišljenja. Dandanes šola ni edini dejavnik, ki vzgaja in izobražuje mladi rod; na mladino vplivajo sredstva javnega obveščanja, založniška dejavnost, družbene in športne organizacije. Vendarle pa je učitelj najpomembnejši — mislim na sodobnega učitelja, na ekipo predavateljev, načrtovalecev, svetovalcev, sociologov, psihologov in drugih. Učitelj mora

biti vedno bolj ustvarjalec šolskega dela, entuziast in inovator. Toda — mi smo priče nasprotne: mladi prosvetni delavci zapuščajo svoj poklic. Vzroke za to moramo resno proučiti.

Prosvetni listi izhajajo danes v težavnih razmerah: izhaja mnogo strokovnih in pedagoških publikacij, časopisov, priročnikov, dnevnikov, veliko je oddaj radia in televizije. Sredi vsega tega je težko biti sočasno aktualen, informativen, napreden, pisan za mesto in po deželje, za vse vrste šol in drugih vzgojnoizobraževalnih ustanov. Mislim, da so trije temeljni pogoji za dober prosvetni list, da:

- v vseh prispevkih podpira vse novo in napredno v vzgojnoizobraževalnem sistemu, sočasno pa obračunava s konservativizmom in uradniško mentaliteto v prosvetnih vrstah;
- je glasilo svojega stanu, to

je učiteljev. Objektivno naj prikazuje družbeni položaj svojih članov, utemeljeno zahteva reševanje problemov, četudi to ne bi vselej sovpadalo z javnim mnenjem ali mišljenjem posameznikov; toča cehovska izključljivost je prav tako nevarna kot neborbenost;

— ima kritični odnos do temeljnih vprašanj vzgoje in izobraževanja in jih zna povezovati z razvojem družbenih odnosov.

Ob vsem tem pa morajo biti šolski in prosvetni listi samostojni in sami odgovorni za svojo vsebino. To je prvi pogoj za njihovo kakovost in aktualnost. Bralce morajo seznanjati z vzgojnoizobraževalnimi dosežki drugih dežel, kritično prikazovati tuje izkušnje ter spodbujati sodelovanje in razumevanje. Prav zato pa je naše mednarodno srečanje tako zelo pomembno.

Sekretar zveznega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije Vasko Raičević govori udeležencem srečanja (Foto: Ivančić)

prek njih lahko vplivajo na tokove družbenih gibanj, ne samo na področjih vzgoje in izobraževanja, kulture in znanosti, temveč v boju za preobrazbo družbe. Uredništva morajo biti sposobna spremljati napredna gibanja. Ne smejo se ravnati po modi „velikih časopisov“. Obdržati morajo svobodo mišljenja, plemenitost in humanost, iskrenost in vrednost učiteljske besede, besede armade tistih, ki so se v mladosti odločili, da bodo svoje sposobnosti, življenje in moči darovali za vzgojo in izobraževanje človeka. Obdržati je treba tiste na videz drobne novice, tiste resnične zgodbe o ljudeh, o njihovih majhnih in velikih podvigih, o strokovnih in stanovskih problemih, o vsakdanjosti, ki je neusahljiv vir življenja... Življenje pa ni nikdar enolično, zato tudi naši časopisi ne morejo postati monotoni, če jih piše na tisoče resničnih ustvarjalcev. Pred nami je velika naloga: ustvariti je treba boljše možnosti za delo uredništev pro-

svetnih časopisov, ki se morajo okrepiti materialno in kadrovsko, ter hitreje izboljšati tehnično opremo listov.

Prosvetni listi so bili že od nekdaj sindikalni, ker so jih ustanovili sindikati. Vseh sedem jugoslovanskih listov ima na naslovnih straneh imena svojih sindikatov. Tako bo tudi v prihodnje. Naši listi bodo sindikalne tribune, dejavniki izgrajevanja demokratičnih sindikatov, bojevniki za uresničitev njihovih programov. To pa še ne pomeni, da so vezani ali pa da je ogrožena njihova svoboda izražanja. Razumljivo pa je, da je ta boj mišljenj v skladu s programom Zveze komunistov kot vodilne sile naše samoupravne socialistične družbe. Tak poseben položaj in popolna svoboda lista zahteva tudi visoko stopnjo odgovornosti uredništev in novinarjev, politično zrelost, družbeno aktivnost, poznavanje smotrov in nalog socialistične vzgoje in izobraževanja, za katera si prizadevajo tudi bralci listov — prosvetni delavci. V novih

ustavah in dokumentih Zveze komunistov Jugoslavije je posebno poudarjena pravica delavcev, da so seznanjeni z vsem družbenim dogajanjem in da upravljajo sredstva obveščanja — ob podpori in politični odgovornosti družbenopolitičnih organizacij. To pa je tudi v skladu z našo tezo, da so prosvetni listi javne tribune o vzgoji in izobraževanju, da torej niso časopisi za prosvetne delavce, temveč časopisi prosvetnih delavcev.

Naše naloge so se povečale, večja pa je tudi naša odgovornost. Sindikati, ustanovitelji časopisov, nas bodo podpirali tudi vanprej, upravičeno pa pričakujemo od njih večjo in bolj konkretno pomoč pri reševanju najbolj perečih problemov — ki so skupni nam in sindikalni organizaciji. Oboji si namreč prizadevamo za prava socialistična in napredna samoupravna glasila, brez katerih si je danes težko zamisliti tudi sindikalne organizacije prosvetnih delavcev.

SR Bosna in Hercegovina

Tokovi reforme visokega šolstva v SR Bosni in Hercegovini

(Iz koreferata Nikole Nikića, glavnega in odgovornega urednika časopisa Prosvetni list iz Sarajeva)

Reforma visokošolskega izobraževanja je dolgoročen proces. V republici Bosni in Hercegovini se je začela leta 1961, ko je bil sprejet zakon o visokem šolstvu, nadaljevala pa leta 1970, ko so bila načela tega zakona uresničena v statutih visokošolskih zavodov. Prelomnica v uresničevanju reforme visokošolskega izobraževanja je bila v

letih 1972 in 1973, ko je republiška skupščina Bosne in Hercegovine sprejela devet točk, ki vsebujejo glavna vprašanja reforme visokošolskega izobraževanja.

To so:

1. Študij na vseh fakultetah (razen na medicinski) traja največ 4 leta, na višjih šolah pa največ dve leti.

2. Študij v enem šolskem letu traja 10 mesecev.

3. Študijske obveznosti študentov v zadnjem semestru morajo biti manjše, kot jih zakon dovoljuje za prejšnje semestre.

4. Način študija je uravnan tako, da nobene neizpolnjene obveznosti ni mogoče prenesti

(Nadaljevanje na 8. strani)

Strani časopisov odprte za prijateljsko sodelovanje

II. srečanje uredništev prosvetnih listov balkanskih dežel

(Nadaljevanje s 7. strani)

na naslednje šolsko leto (načelo: leto za leto).

5. Deklarativna stališča zakona o pouku kot skupni dejavnosti učiteljev in študentov, o skupni odgovornosti za dosežke dela, o izpitu kot sklepni preizkušnji in oceni je treba dosledno uresničevati.

6. Študij je treba dokončati v roku, predpisanem s statutom, v statutih pa je treba natančno določiti ukrepe, potrebne za uresničitev ustrezne določbe.

7. Učne načrte je treba temeljito spremeniti, odstraniti iz njih morebitno navlako in jih dokončno utrditi v sodelovanju z vsemi zainteresiranimi dejavniki.

8. Odsotnost predavateljev v času, ki je po statutu določen za predavanja, je treba strogo omejiti, če je že ni mogoče posevno odpraviti.

9. Za učitelje in druge delavce je obvezen 42-urni delovni teden; samo za tako delovno obveznost je mogoče dobiti nezmanjšani osebni dohodek.

Te točke so sprejeli vsi visokošolski zavodi. Šolsko leto 1973/74 se je začelo v znamenju reforme: študentje, ki so se vpisali v tistem šolskem letu, so začeli študij po novem.

Leto dni reforme je za nami. Vseh podatkov še ni na voljo. Znani pa so odstotki, ki prikazujejo, koliko študentov je izpolnilo pogoje ob koncu šolskega semestra. Na elektrotehniški fakulteti jih je izdelalo

povprečno 70 %, na fakulteti za politične vede 50 %, na filozofski 55 %, gradbeni 60,7 %, strojni 50 %, na medicinski fakulteti — splošna smer 70,7 %, na medicinski fakulteti — stomatološka smer 48 %, na metalurški 55 %, na pravni 48 %, rudarski-geološki 55 %, gozdarski 58 %, ekonomski 75 %, naravoslovno-matematični 50 %, tehniški 57 %, veterinarski 69 %, agronomski 62 %, tehniški 57 %, arhitektonsko-urbanistični 50 %, na visoki šoli za telesno kulturo pa 62 %.

Če primerjamo te podatke s tistimi, ki ponazarjajo učne uspehe prejšnjih let, se pokaže velika razlika. Rezultati, ki so jih dosegli med reformiranim študijem na sarajevski univerzi — ta ima svoje oddelke tudi v drugih večjih mestih republike: Zenici, Mostarju, Banjaluki, Tuzli in Brčkem — presegajo vsa pričakovanja.

Razumljivo je, da je nadaljnje uresničevanje reforme odvisno od ukrepov, ki zagotavljajo življenjsko raven študentov. Skupnost visokošolskega izobraževanja, ki financira ves program visokega šolstva, daje veliko denarja za študentska posojila. Več kot polovica študentov sarajevske univerze — vseh je okrog 20.500, dobiva posojila od republiške skupnosti za visokošolsko izobraževanje. Povedano bolj natančno: posojilo dobi 10.719 študentov. Od teh jih študira v Bosni in Hercegovini 6216, v drugih jugoslovanskih republikah pa 4503. Iz republike Bosne in Hercegovine študira 8000 študentov v drugih

republikah. Stipendijo dobi torej vsak drugi študent.

Višina študentskega posojila se giblje od 320 do 920 din mesečno. Še posebej je treba poudariti tako imenovani stimulatívni del posojila, katerega namen je povečati učinkovitost študija. Študentje, ki dosežejo v predpisanem roku študija povprečno oceno 6,50 do 7,50, lahko dobe stimulatívni del kredita v znesku 100 din mesečno, študentje s povprečno oceno 7,51 do 8,50 dobijo 150 din, študentje s povprečno oceno, ki je večja od 8,51, pa dobijo 250 din mesečno. Ta stimulatívni del posojila se izplačuje ob koncu šolskega leta. Tako so dobili študentje že letošnjega septembra od 1000 do 2500 din.

Po taki poti želimo v Bosni in Hercegovini uresničiti reformo visokošolskega izobraževanja.

Kako je spremljal to reformo Prosvetni list, glasilo, ki se ukvarja s celotno problematiko vzgoje in izobraževanja? Že drugo leto je v časopisu stalna rubrika, namenjena visokemu šolstvu. V njej sodelujejo poleg novinarjev, zaposlenih v uredništvu časopisa, tudi univerzitetni profesorji, družbenopolitični delavci, ki se ukvarjajo s problematiko vzgoje in izobraževanja, novinarji raznih časopisov, radia in televizije ter drugi. Letošnjega marca je organiziral Prosvetni list enodnevno posvetovanje predstavnikov vseh jugoslovanskih prosvetnih listov v Sarajevu in Zenici. O tem so obširno poročali tudi vsi prosvetni listi.

SR Srbija

Prosvetni pregled — tribuna prosvetnih delavcev Srbije

(Iz koreferata Milije Kneževića, glavnega in odgovornega urednika časopisa Prosvetni pregled iz Beograda)

Glavni in odgovorni urednik srbskega lista Prosvetni pregled je v svojem koreferatu obravnaval vlogo lista, njegov namen in vsebinsko zasnovano, prek katere lahko prosvetni delavci uveljavljajo svoje mnenje glede strokovnih, idejnih in drugih vprašanj, ki zadevajo problematiko s področja vzgoje in izobraževanja.

Čeprav lahko sodelujejo prosvetni delavci v vseh rubrikah, je nekaj takih rubrik, v katerih so objavljeni večinoma prispevki poklicnih novinarjev (zaradi večje spretnosti pisanja in časa, ki ga prosvetnim delavcem vedno primanjkuje). Opazili pa so, da čedalje več prosvetnih delavcev piše sestavke, ki so primerne za Uvodnik in Mali komentar ter informacije o delu raznih zveznih, republiških in pokrajinskih organov in organizacij. Take sestavke pišejo navadno poklicni novinarji. Vse druge rubrike pišejo sami prosvetni delavci: Pisma uredništvu, ki vsebujejo vprašanja, odgovore in komentarje s področja vzgoje in izobraževanja ter rubriko Odzivi, ki se nanaša na prej objavljene članke. Obe rubriki sta nekak barometer razpoloženja srbskih prosvetnih delavcev. Stalna rubrika Pogledi in mnenja je glas praktikov o idejah in predlogih, ki ne predstavljajo mnenja uredništva; njihov namen je izzvati polemiko. Tribuna je rubrika, ki obravnava skrajšane, privlačne razprave važnejših posvetov in sej, ne glede na znana ali neznan imena razpravljalcev. To je resnična, pisana paleta mnenj o enem ali več vprašanjih. Uredništvo lista pogosto izpelje manjše ali večje ankete o vprašanjih s področja vzgojnoizobraževalne problematike.

Trudijo se, da bi bilo čim več

anketiranih in da bi te ankete zajele vse strukture prosvetnih delavcev: od učiteljev do najodgovornejših osebnosti na vzgojnoizobraževalnem področju Srbije, pa vse do staršev, javnih družbenih in kulturnih delavcev.

Lani so dosegli največji uspeh z anketo na temo: Prosvetni delavci o sebi in o svojem položaju v družbi, ki so jo izvedli s sodelovanjem uredništva srbskega lista NIN. Na 40 vprašanj na to temo so prejeli 1082 odgovorov prosvetnih delavcev iz vseh krajev Jugoslavije. Anketi so objavljali pred X. kongresom ZKJ z željo, da bi delegati kongresa čimprej zvedeli za resnično mnenje večine prosvetnih delavcev Srbije. List Prosvetni pregled se uveljavlja kot tribuna prosvetnih delavcev tudi z drugimi rubrikami: Okrogla miza, Iz prakse za prakso, Iz moje beležnice, Vesti itd. Zelo resno obravnavajo polemiko na temo, kot so npr. sistem osebnih dohodkov, merila za vrednotenje učiteljevega dela v šolski in pošolski dejavnosti, merila za delitev denarja za šole ipd. Na stotine mnenj prosvetnih delavcev Srbije je zapisano v teh odgovorih, ki so osvetlili pedagoško problematiko z družbenega in pedagoškega vidika. Pred tremi leti je Prosvetni pregled načel obširno problematiko razpravo o Kodeksu moralnih norm za prosvetne delavce; sklepe te razprave so obravnavali najvišji republiški družbenopolitični organi. Zal, da uredništvo ni moglo akcije povsem izpeljati zaradi premajhnega števila članov uredništva.

Take akcije so priporočljive za vse redakcije naših republiških listov, saj jim zagotavljajo spoštovanje vseh prosvet-

nih delavcev, posebno, če se posreči pridobiti za sodelovanje tudi druge dejavnike.

Prosvetni pregled obravnava tudi položaj učiteljev na vasi in njihovo odhajanje v mesto, vlogo kombiniranih oddelkov oziroma podružničnih šol. Dolžno pozornost posvečajo strokovnosti: obravnavali so kompleksno metodo branja in pisanja, programirani pouk, moderno matematiko itd.

Samoupravna praksa v Jugoslaviji je utrdila načelo, da so pred vsakim sprejetjem važnih dokumentov na republiški ali zvezni ravni široke javne razprave. V takih razpravah aktivno sodelujejo prosvetni delavci in seveda tudi delavci iz drugih področij dejavnosti.

Javne razprave so se še bolj razmahale v zadnjem času, ko je področje vzgoje in izobraževanja postalo sestavni del združenega dela po novih ustavnih načelih.

Vsi republiški listi so v jezikih vseh narodov in narodnosti Jugoslavije objavili načrt idejne zasnove reforme socialistične vzgoje in izobraževanja, pa tudi osnutke zakonov za osnovno, srednjo in visoko šolo itd.

Zamisel, da se javne razprave vodijo prek Prosvetnega pregleda, se ni uveljavila brez težav in odporov (češ da je taka izvedba predraga ipd.), kmalu pa se je pokazalo, da je tak način zbiranja mnenj najhitrejši in najučinkovitejši.

Ob 30-letnici Prosvetnega pregleda se razveseljava ugotovitev: z nenehnim prizadevanjem, da bi razširili krog sodelavcev, so dosegli lep uspeh: uredništvo prejema vedno več člankov različnih avtorjev.

LR Bolgarija

List Učiteljsko delo — tribuna prosvetnih delavcev za izobraževanje in vzgojo mladega naraščaja

(Iz koreferata Marije Siljanove, glavne urednice časopisa Učiteljsko delo iz Sofije)

Naloga prosvetnih delavcev, voditeljev in družbenih aktivistov LR Bolgarije je: čimprej reformirati izobraževalni sistem in temeljito spremeniti ljudsko izobraževanje. Neposredne naloge v zvezi s tem je dobil tudi pedagoški tisk.

Učiteljsko delo je najbolj razširjen pedagoški časopis v LR Bolgariji. Izhaja v nakladi 65.230 izvodov, prejema pa ga več kot 114.000 učiteljev in vzgojiteljev.

Kako rešuje Učiteljsko delo probleme šolske reforme?

V rubriki Model ESPU — enotna srednja politehniška šola in v Modelu za tehnikume strokovno tehniške šole ter strokovne šolske centre so delavci s področja znanosti, prosvete, gospodarstva in kulture vsestransko in poglobljeno razpravljali o predlaganih rešitvah. Ocenjevali so vlogo in smotre izobraževalnega sistema v LR Bolgariji in predlagali razne spremembe, razpravljali pa so tudi o načinih ustvarjanja enotne politehniške in splošne izobraževalne šole.

Učitelji, znanstveniki in drugi so sodelovali tudi pri izdelavi učnih načrtov in učbenikov za prvi, drugi in tretji razred in zavzeto razpravljali o učnih načrtih nove enotne srednje politehniške šole od 4. do 10. razreda.

List Učiteljsko delo ne obravnava samo glavnih problemov izobraževanja. Predstavlja tudi vsakodnevno delo učiteljev in vzgojiteljev ter njihova iskanja in odkritja s pedagoškega področja.

V rubriki Iz dobre pedagoške prakse pojasnjujejo najboljši učitelji — eksperimentatorji in novatorji kako — s kakšnimi

oblikami in metodami dela dosega boljše učnovzgojne rezultate, kako aktivirajo in vključujejo učence v vzgojnoizobraževalni proces, kako individualizirajo in diferencirajo svoje delo v razredu, razvijajo samostojnost mišljenja in sposobnost učenca, kako jim privzgapajo ljubezen do dela, delavskega razreda in njegove avantgarde — bolgarske komunistične partije.

Bolgarski učitelji se zelo zanimajo za pedagogiko, z zanimanjem spremljajo novosti pedagoške teorije. Veliko zanimanje je zbudila razprava, ki jo je

voditelji ter drugi družbeni delavci.

Na uredništvu organiziramo večkrat pogovore z najboljšimi učitelji o vzgojnoizobraževalnem delu šole, z dobrimi razredniki in sindikalnimi aktivisti. Tako srečanja so bila tudi povod za nove rubrike, kot npr.: Pri razrednikovi uri, Polinternat — sedanjost in prihodnost, Klub partijskih izkušenj itn.

List ima tudi zelo veliko zunanjih sodelavcev: to sodelovanje smo razvijali načrtno in metodično. V drugih bolgarskih časopisih napišejo novinarji

Pri delu — z leve proti desni predstavnici bolgarske delegacije, Hrvatske in sekretar zveznega odbora sindikatov (Foto: Ivančić)

objavljali list Učiteljsko delo v rubriki Tradicija in novatorstvo (leta 1972/73).

Probleme v zvezi z vsebino, organizacijo in upravljanjem v vzgojnem procesu je obravnavala rubrika Program vzgojnega dela, vzajemni odnos učitelj — učenec, pa rubrika Kako ravnamo.

Enkrat mesečno posvetimo eno stran časopisa temam, ki sodijo pod naslov: Družina, šola in družba. V njej sodelujejo učitelji, starši, partijski in državni

okrog 40 % vsega objavljenega gradiva, novinarji Učiteljskega dela pa sami prispevajo letno le 8 do 10 % sestavkov, vse druge napišejo zunanji sodelavci in dopisniki. To je velik uspeh uredništva.

Naša stalna naloga je razširjati krog sodelavcev. Res je, da ne objavimo vseh člankov, ki pridejo na uredništvo, ker je obseg lista omejen na osem strani. Vse prispevke razčlenimo in posredujemo najboljše mišli iz njih.

LR Romunija

Odnosi med pedagoškim obveščanjem in mobilizacijo prosvetnih delavcev pri uresničevanju politike KP Romunije

(Iz koreferata Octaviana Buzesca, generalnega sekretarja uredništva časopisa Tribuna Scolii iz Bukarešte)

„Romunija živi v času pomembnega zgodovinskega dogodka — XI. kongresa KP Romunije. Tik pred kongresom smo objavili projekt načrta KP Romunije o izgradnji romunske socialistične družbe, dokument, ki ga upravičeno imenujemo: Osnovna ideološka, teoretična in politična listina partije. Iz tega dokumenta je jasno, da je prosveta v naši deželi eden najpomembnejših dejavnikov ekonomskega in socialnega razvoja prav zato, ker je nosilka odgovornosti za vzgojo in izobraževanje mladih pokolenj,“ je poudaril vodja romunske delegacije v svojem koreferatu.

Uresničevanje politike romunske partije v šolstvu je treba, po njegovem mnenju, doseči predvsem prek političnega in pedagoškega obveščanja prosvetnih delavcev.

Njihov list „TRIBUNA SCOLII“ in njegova izdaja v madžarskem jeziku „TANGYI UJSAG“ sta na svojih straneh posvetila pozornost plenarni

seji CK KP Romunije (18. VI. 1973). Plenarna seja je zajela razprave o razvoju in izboljššanju prosvete v Romuniji. Listi so obravnavali aktualne teme, obdelane na seji kot npr. splošno obvezno desetletno šolanje, širjenje predšolske vzgoje, odpravljanje ponavljanja, vzgoja učencev za življenje in delo, vključevanje aktivnih sodobnih metod v vzgojnoizobraževalni proces ipd.

Prosvetni delavci in sodelavci „Tribune scolii“ so s svojimi mnenji in predlogi, izraženimi v listu, veliko pripomogli k izboljššanju vzgojnoizobraževalnega procesa.

Težišče lista je na tretji strani, ki ima naslov „Prvenstva“; to je tudi glavna stran, ki zajema najpomembnejše sklepe CK romunske KP. List ima več strani in rubrik, ki obravnavajo problematiko predšolske vzgoje in posameznih razredov. Vzoredno s političnim poteka tudi, nič manj važno, pedagoško obveščanje prosvetnih delavcev

Romunije. Zajema informacije o najnovejših dognanjih v prosveti po svetu.

Octavian Buzescu je poudaril veliko zanimanje romunskih bralcev za informacije o pedagoškem delu in izkušnjah bolgarskega, jugoslovanskega in ciprskega šolstva, o katerih je obsežno pisal po lanskem sestanku uredništva prosvetnih listov balkanskih dežel.

Orisal je pomen in vlogo šolske televizije kot primerne in važnega sredstva za posredovanje informacij velikemu številu sodelavcev in znanstvenikov, pa vse do učiteljev v najbolj oddaljenih krajih.

Predlagal je, da bi morda kazalo upoštevati mnenje učiteljev praktikov kot prednostno, ne glede na popularnost posameznika. Svoj predlog je podkrepil s trditvijo, da so prav uspehi učiteljev praktikov večkrat polnili stolpce „Tribune scolii“ in zbudili veliko zanimanje pri bralcih. Dokaz za

Strani časopisov odprte za prijateljsko sodelovanje

II. srečanje uredništev prosvetnih listov balkanskih dežel

to je bilo izredno povpraševanje za te številke lista.

Obe izdaji njihovega časopisa „Tribuna scoli“ in „Tangyi ujsag“ v madžarščini (ki posebej posebej pozornost sekcijskim in šolam z madžarskim učnim jezikom) zajemajo obveščanje o uspehih na prosvetnem področju socialističnih dežel vsega sveta.

Ciper Brez domov, šol in bolnišnic

(Iz koreferata Kostasa Korellisa, izdajatelja in direktorja časopisa Deltion Oelmek iz Nikozije)

Najprej se želimo iskreno zahvaliti sindikatu jugoslovanskih prosvetnih delavcev za ljubeznivo vabilo in možnost, da se udeležimo te konference.

Vabilo smo prejeli v času, ko je naša domovina v zelo težkem položaju zaradi turške invazije na Ciper. Razmere v našem šolstvu so mučne, tudi naše sodelovanje na tem srečanju je oteženo. Pri nas so komunikacije pretrgane; izgubili smo premoženje, nad dvesto tisoč ljudi je ostalo brez domov; zunaj prebivajo, na poljih, v mrazu in dežju — prezebli in lačni. Večina rodovitne zemlje so okupirali Turki, prav tako tudi vse tovarne in skladišča hrane. Naša šolska organizacija skuša pomagati z odpiranjem tistih šol, ki niso okupirane; v njih naj bi našli svoj prostor tudi vsi pregnani učenci — a teh je nad 45.000. Sočasno s političnimi pogovori o miru, poskušamo prepričati okupatorja, naj izpusti zaprte dijake, študente in profesorje, da bi tako vsaj nekoliko omogočili normalno šolsko delo.

V naši domovini izhajajo tri vrste prosvetnih listov. Vsak predstavlja svojo organizacijo, ki je v skladu z različnimi učiteljskimi profili. Naj jih naštejemo:

— „Deltion Oelmek“ je list za srednješolske profesorje; zajema predvsem umetniške in ekonomske šole

— „Deltion Oltek“ je list za tehniške šole

— „Ekpedheftikos“ je list za učitelje osnovnih šol.

Naši prosvetni listi so mladi,

Velja omeniti, da vsebuje njihova izdaja v madžarskem jeziku med drugim tudi posebno rubriko, ki obravnava in popularizira najodobnejše metode praktičnega učenja romunskega jezika in tako tudi sistematično prispeva k razvijanju bratstva in enotnosti romunskega in madžarskega naroda. Vodja romunske delegacije Octavian Buzescu je izrazil svoje zadovoljstvo glede srečanja, kjer smo izmenjali mnenja in izkušnje na vzgojnoizobraževalnem področju, poglobili kulturne odnose in ne nazadnje pripomogli k razvijanju bratstva in enotnosti med narodi v tem delu sveta.

saj so začeli izhajati pred največ desetimi leti. Vzrok je v tem, ker je bil Ciper britanska kolonija; s šolami pa ni upravljala britanska vlada, ampak nacionalne skupnosti. Vodili smo metodo mirnega odpora nasproti kolonizatorjem — zato je razumljivo, da so bili vsi naši listi cenzurirani in so izhajali le občasno.

Vsi trije listi obravnavajo skupne vzgojne probleme, kot so: obvezno šolanje, dolžina šolanja, različni učnovzgojni sistemi. Vsak list prinaša sestavke za svoje področje, znanstvene razprave in predloge za izboljšanje učnih načrtov. Pišejo pa tudi o problemih mladine in sočasno nakazujejo rešitve. Niso redki primeri, da se vlada pri vzgojnoizobraževalnih ukrepih ravna po naših sestavkih. Ko je Ciper postal neodvisen, so bili učitelji npr. slabše plačani kot drugi uslužbenci. Za izboljšanje svojega položaja se morajo zahvaliti prosvetnim listom, ki so neprestano opominjali javnost na posledice takšnega ravnanja. Letos naj bi bila odprta strokovna šola za nadaljnje izpopolnjevanje učiteljev — vendar pa so dogodki to preprečili. Vsi naši časniki so popolnoma svobodni pri izražanju svojih idej; že doslej so odigrali pomembno vlogo pri demokraciji jezika in vzgoje sploh.

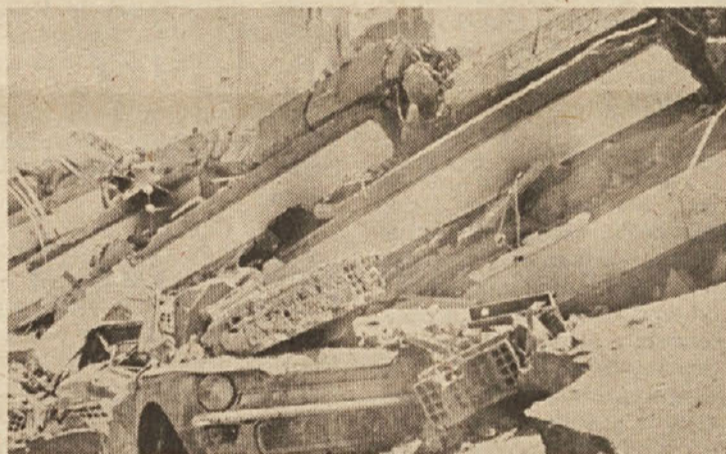
Ciper je majhen, nima mnogo prebivalcev, dolgo je živel kot kolonija — zato je razumljivo, da so tudi njegove istovrstne šole zelo različne glede na vsebino in kakovost. Tako imajo

dijaki po končani srednji šoli veliko težav pri izbiri fakultete. Grška univerza sprejema učence določenih srednjih šol, angleška spet druge. Samo univerze socialističnih dežel sprejemajo dijake iz vseh ciprskih šol. Tudi v tem primeru so prosvetni listi odigrali svojo vlogo kot informatorji in usmerjevalci.

Pri nas nimamo svoje univerze. Prišli smo na vašo konferenco, da bi sprejeli vaše ideje in predloge, ne moremo pa predlagati svojih. Dovolite, da vam na kratko opišem razmere na Cipru — kajti prosveta je odvisna od neposrednega življenja. Turška invazija je rušila vasi, šole, bolnišnice in uničevala vse živo. Zasedli so 200 šol, na katerih je poučevalo 1.700 učiteljev. Otroci žive zdaj raztepeni po različnih krajih — tako da so vse svobodne šole prenapolnjene z učenci, pa tudi z drugimi begunci, ki so ostali brez strehe in denarja. Ni nas sram priznati, da smo tudi mi štirje, ki smo prišli na konferenco, ostali brez domov. Prišli smo z zavestjo, da bomo tukaj našli prijatelje, ki bodo razumeli naš položaj in nam pomagali v prizadevanjih, da postane naša dežela spet svobodna. Obračamo se k prijateljem, ki podpirajo naša stremjenja. Hvaležni smo predsedniku, Jugoslavije, maršalu Titu; bil je eden prvih predsednikov, ki je začel s politično akcijo za pomoč Cipru. To pomoč zelo cenimo. Skupno s predsednikoma Romunije in Bolgarije je Tito zelo priljubljen v naši deželi.

Bo dovolj dolgo živel, da bi ga lahko vzgojila? (posnetek s Cipra)

Na Cipru je 200.000 beguncev brez doma (posnetek s Cipra)

otrok; to pa še zdelač ni dovolj. Za reševanje tega vprašanja bo treba poiskati učinkovite ukrepe. Naš „Prosvetni list“ želi pritegniti k sodelovanju pri obravnavi te pereče problematike vse predšolske vzgojnovarstvene zavode in doseči z njimi prav tako sožitje, kakršno smo dosegli z visokim šolstvom.

VPRAŠANJE: Kako dosežete v Romuniji in Bolgariji tako visoko naklado prosvetnega lista?

ODGOVOR: (Romunija): Naša osnovna usmeritev je prizadevanje za čim večje število prosvetnih delavcev — sodelavcev in naročnikov. Pridobivamo tudi naročnike in sodelavce od drugod, kar pa ne pomeni, da uravnavamo vsebinsko zasnovano našega lista po njihovih željah, ker bi sicer zgubili naše prosvetne delavce. Morda nam pomaga pri številu naročnikov tudi to, da ob vsakem izidu lista zelo pozorno odgovarjamo na naših straneh vsem kategorijam bralcev.

(Bolgarija): Gotovo nam je v pomoč pri tem to, da imamo le en strokovni list za vso deželo. Vsak učitelj je njegov naročnik. Nenehno zanimanje učiteljev oživlja tudi objavljeni razpisi ter samostojna dela njihovih učencev. Pomembno vlogo ima seveda tudi tradicija lista.

Spominjam se, da se je v obdobju krize leta 1961 zmanjšalo število naročnikov kar za polovico, in to od 50.000 na 25.000.

V razpravi je prišla do izraza želja vseh urednikov po boljšem obveščanju jugoslovanskih bralcev o izkušnjah na prosvetno-kulturnem področju v drugih republikah in v tujini. Sprejet je predlog za širše in boljše sodelovanje. V tem smislu naj bi vsa jugoslovanska, pa tudi druga uredništva prosvetnih listov na Balkanu izmenjala obiske svojih novinarjev. Ti naj bi v časopisih svojih dežel pisali o drugih republikah in o tujini. Med redakcijami vseh balkanskih listov naj bi redno potekala izmenjava člankov.

Za temo prihodnjega srečanja so udeleženci predlagali „Kako najbolje obveščati učitelje o šolstvu v drugih deželah.“

Uredniki iz drugih balkanskih dežel, pa tudi uredniki jugoslovanskih prosvetnih listov so ocenili, da je bilo srečanje koristno zaradi obojestranske izmenjave mnenj, izkušenj in zaradi načrtovanja nadaljnjega dela.

Izrazili so upanje, da bodo ta srečanja postala tradicionalna. Pripočeli so medsebojno dopisovanje redakcij, kar bo utrdilo vezi, poglobilo sodelovanje in prijateljstvo med državami, hkrati pa pripomoglo k reševanju večjih problemov v prihodnosti na balkanski ravni.

Udeleženci so menili, naj bi se prihodnjega srečanja udeležile tudi delegacije iz Grčije, Turčije in Albanije in zavezale, da bi bil dotlej Ciper osvobojen.

Podobne različnosti

Povzetek razprave po referatu in koreferatih

Objavljamo nekaj vprašanj in strnjениh odgovorov iz razprave na srečanju ter nekaj osnovnih misli in predlogov.

VPRAŠANJE: Kako v Bolgariji dosežete, da rubrike „življenje“ in kako spodbujate učitelje, da pišejo? Kdo sodeluje pri vaših rubrikah, kot so: Družina, šola, družba, Pedagoško branje, Učiteljevo delo, ideja in praksa, Kako bomo ukrepali? Kdo sodeluje pri vseh teh rubrikah?

ODGOVOR: Za „življenje“ rubrik v Bolgariji nimamo posebnih težav. Naši učitelji zelo radi pišejo in sodelujejo z nami. Inštitut, ki je odgovoren za usposabljanje učiteljev, objavi v listih delovne teme po specialnosti — razpiše torej natečaj. Učitelji se prijavijo k sodelovanju, nato delajo pod vodstvom inštituta. Ob koncu leta obdelane teme preberemo in izberemo najboljše — najprej na regionalnem posvetu, nato pa na okrožnem. Prihodnje leto se teme, izbrane po strokah, berejo na najvišji narodni ravni oziroma forumu. Najboljše teme objavijo in nagradijo, učitelji prejmejo tudi odličja in nagrade.

Najboljše teme se vključijo v učni načrt. Tiste, ki so zanimive za večino, objavimo v obliki pogovora ali po odlom-

kih. Veliko nam pri tem pomaga stimulacija učiteljev — za uspešno delo napredujejo po „razredih“. Imamo 3 take kvalifikacijske razrede učiteljev: sodelovanje pri natečaju v okrožnem merilu in pristanek na izpit omogoči učitelju boljše nagrajevanje (učitelj pride v 3. razred). V 2. razred pridejo učitelji, ki imajo objavljena dela, v 1. razred pisci učbenikov, priročnikov in pisci scenarijev za prosvetne filme. Jasno je, da ima vsak višji razred višje nagrajevanje.

Pri vseh naših rubrikah sodelujejo učitelji, pa tudi znanstveniki, sodelavci inštitutov in predavatelji na fakultetah. Rubrika „Kako bi ukrepali?“ vsebuje oris posameznih konkretnih pedagoških situacij v razredu, ki zahtevajo hkrati tudi pedagoške rešitve. Učitelji nam v poslanih odgovorih predlagajo različne rešitve. Odgovore sproti objavljamo, hkrati pa zaprosimo filozofsko fakulteto za mnenje glede najboljše različice.

Lahko trdimo, da bi v šoli potrebovali pedagoško vzgajanja, jasno pa je, da te rešitve ne morejo biti recepti za reševanje analognih pedagoških situacij. To so le posamezni zgledi, ki prispevajo k razvoju pedagoške prakse.

Po našem mnenju ni važno

hitro reševanje kočljivih pedagoških situacij, pomembno je, da je reševanje premišljeno. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da je učiteljeva osebnost odločilna pri individualni dejavnosti, ki bo našel pravo smer.

VPRAŠANJE: Kako se je v uredništvu „Prosvetnega lista“ posrečilo pridobiti za sodelovanje visoko šolstvo?

ODGOVOR: Na to vprašanje vam lahko odgovorim obsežneje. „Prosvetni list“ je posvečal precejšnjo pozornost problematiki visokega šolstva; pričnan pa sem, da nam je zelo pomagala pri navezovanju intenzivnejših stikov prav reforma visokega šolstva. Njena načelna zahteva je, da se visoko šolstvo vključi v vzgojnoizobraževalni sistem kot del združenega dela. Za boljše stike si prizadevamo že dobro leto, hkrati pa prodira na univerzo vse več novih problemov, ki so zakonita nujnost našega časa in prakse.

Znana resnica je, da je tudi predavatelj na fakulteti „prosvetni delavec“. V tej smeri nam je pomagalo stališče lista in njegov odnos do vzgojnoizobraževalnega sistema. Veliko smo pripomogli k temu, da je javnost seznanjena s problemi visokih šol. Učinek ni izostal. Prvič smo si z visokim šolstvom podali roko. Vse fakultete so

naročile naš list. Da bi spoznali naše delo oziroma našo vsebinsko zasnovano, smo jim prej več kot pol leta pošiljali list zastoj.

Naj vam povem še najnovejši podatek: skupnost za financiranje visokega šolstva bo sofinancirala naš list. Jasno je, da bo visoko šolstvo imelo vso pravico vplivati na koncept časopisa. Skrb za boljše delovne rezultate

Vsako, ki stremi k napredku, si poskuša pridobiti čim več znanja in spoznanj. Prvo lahko najdemo v knjigah — drugo pa nam da le življenje. Zato so srečanja uredništev tako zelo pomembna: delo, izkušnje, trud, neuspehi in uspehi vzgojnoizobraževalnih zavodov posameznih dežel zažive v pripovedovanju. Vedno znova se potrjuje znana resnica, kolikšno vlogo ima denar, in da je odločilnega pomena za rast šole prav osebnost prosvetnega delavca.

Uredništva, ki so bila na drugem mednarodnem srečanju, tako iz jugoslovanskih republik in pokrajine Kosovo in Metohije kot tudi iz Bolgarije, Ro-

študentov in njihova nagla menjava socialne strukture nam bosta brez dvoma v prihodnje pomočnik in kažipot.

VPRAŠANJE: Kako bo „Prosvetni list“ pomagal reševati vprašanja predšolske vzgoje v Bosni in Hercegovini?

ODGOVOR: Predšolske vzgoje je v naši republici doslej deležno le 25% predšolskih

munije in Cipra, so v poslovnih besedah izrazila veliko zadovoljstvo nad spoznanjem in pridobljenim. Poudarila so, da so ponovna srečanja nujna, prihodnjic seveda v eni izmed drugih dežel. Spoznanja in novosti, ki smo jih videli na naši poti, pa tudi ugotovitve s sestankov, bodo našim bralcem — prosvetnim delavcem prav gotovo v pomoč in vodilo pri njihovem delu.

„Pokazali smo vam nekaj strani iz knjige Naša domovina,“ je dejal Djordje Djurić (urednik časopisa „Školske novine“). „Želim, da prenesete vtise vašim bralcem, skupaj s toplimi pozdravi. Hočemo čim tesnejše sodelovanje, ki je po-

rok za izboljšanje listov, pa tudi dela v šoli.“ Marija Siljanova (urednica časopisa „Učiteljsko delo“, Bolgarija) je povzela vsa pomembnejša doživetja in sklepe tega enotedenskega skupnega dela. Stefan Banto (namestnik glavnega urednika „Tribuna scoli“, Romunija) je podprl idejo o medsebojnem izmenjavanju novinarjev posameznih redakcij prosvetnih listov, kar bi lahko pripomoglo h globljim spoznanjem, Kostas Korellis (direktor „Deltion Oelmek“, Ciper) pa je zavezal, da bi bil Ciper ob prihodnjem srečanju svoboden; takrat bo lahko poročal o prizadevanjih prosvetnih delavcev za čim sodobnejšo naprednejšo šolo.

Strani časopisov odprte za prijateljsko sodelovanje

II. srečanje uredništev prosvetnih listov balkanskih dežel

Med cesto in željami

Gledamo film o dejavnosti Pionirskega doma „Ivo Lola Ribar“ na Reki. Scenarij za film so doživeli in napisali učenci sami, prav tako so film sami režirali, odigrali, posneli, razvili in zmontirali. Nastopajo: mladi fotoamaterji, modelarji, radiotelegrafisti, igralci, pevci, harmonikaši, prometniki, igralci

bilisti (dom ima dva majhna avtomobila). Tu se učijo osnovnošolci, ki so vključeni v katero od dejavnosti Pionirskega doma, prihajajo pa tudi skupine iz bolj oddaljenih reških osnovnih šol. Dejavnost financira sekretariat za preventivo v prometu. Letno opravi praktični pouk v prometu okrog 5.000

toda resničnega dejstva, da za prostovoljne dejavnosti ni dovolj denarja. Denar prispevajo: zavod za financiranje osnovnih šol, sklad za neposredno zaščito otrok, zavod za poklicno usmerjanje. Učenci (ali bolje — njihovi starši) ne plačujejo prispevkov, ker se njihovi otroci usposabljaajo in delajo v Pionirskem domu. Tako ni nevarnosti socialnega razlikovanja. Ker pa je vedno več prijaviteljev kot možnosti, si vodstvo Pionirskega doma (direktor je Ivan Kustič) prizadeva, da ob prvi priložnosti sprejme tiste osnovnošolce, ki so jih prej odklonili. Na bolj oddaljene šole pošilja Pionirski dom občasno vodstva svojih sekcij — najpogosteje tistih za varnost v prometu. Tako so deležni tovrstne vzgoje tudi otroci iz okolice Reke.

Dom je prejel številna priznanja, nagrade, plakete za svoje izdelke in nastope (med temi tudi kip „Kurirja Jovice“, srebrni grb mesta Reke in druge). Kot posebno odliko pa lahko omenimo njegovo delovanje ob sobotah. Tedaj je največ otrok prostih — in vodstvo doma deluje z dvakratno zmogljivostjo. Tako je npr. minulo soboto delalo kar 160 osnovnošolcev v svojih priljubljenih skupinah.

Ta dan smo si ogledali še delo harmonikarske skupine ter se naučili lepih melodij. Harmonike se uči 60 otrok, poučuje jih profesor Horvat, ki je po rodu Slovenec. Instrumenti so last doma, pouk je brezplačen. Dve deklici sta nam zaigrali „Marš na Drini“ in še druge pesmi. V reškem Pionirskem domu, ki je lani slavil 25-letnico, je začelo svoje šolanje že precej znanih virtuofov.

Pokazali so nam tudi delavnice radio in kinoamaterjev — in nazadnje film o delovanju doma. Poslovili smo se obogatili s spoznanjem, kaj vse zmorejo ustvariti prosvetni delavci, predani svojemu delu z mladino. In z željo, da bi bilo takšnih domov v vseh naših mestih toliko, da bi se lahko v interesne dejavnosti vključili vsi otroci.

NEŽA MAURER

za šolstvo na Reki in predavatelj pedagoške akademije.

V INFORMACIJO

Na Reki je 36 do 40 vrtcev; v njih je 3000 otrok, ki jih vzgaja 160 vzgojiteljev. Sem sodi še 30 članov zdravstvenega osebja, 3 zdravniki, 2 pedagogi za likovni in glasbeni pouk. V vrtcu, ki smo ga obiskali, poteka tudi hospitacijska dejavnost za vzgojitelje.

Otroci so v vrtcu razdeljeni v več starostnih skupin: v skupini od 3 do 4 let je (po normativih) največ 15 otrok; v srednji skupini od 4 do 5 let največ 20 otrok, v starejši predšolski skupini pa največ 25 otrok. V jaslih za otroke, stare od 6 mesecev do 1 leta, je 8 otrok; v oddelku za otroke od 1 do 2 let do 10 otrok, v tistem od 2 do 3 let pa 12 do 15 otrok.

Starši plačajo za oskrbo v jaslih za enega otroka 600 din mesečno, za oskrbo v vrtcu pa 560 din mesečno, glede na mesečne dohodke. Če osebni dohodki staršev ne presegajo 500 din mesečno, je oskrba za otroka brezplačna. Ponavadi gre plačevanje po lestvici; oskrbnino za otroka plačujejo starši v višini 560 ali 600 din mesečno — od mesečnih osebnih dohodkov v višini 1400 din naprej.

STROKOVNO, UČINKOVITO, PESTRO

Bili smo pri uri metodične enote iz matematike, ki je bila namenjena starejši skupini otrok. Videli smo pestro in metodično dovršeno pripravljeno „uro“, ki je trajala 30 minut. Nenehno prepletanje

učenja z razgibano, vsebinsko spreminjajočo se igro je zbujal pravo zadovoljstvo opazovalcev. Ponazorila ali pomagala, ki so jih izdelali otroci s pomočjo vzgojiteljice, so bila pri tem kar najbolj izrabljena (punčke iz žogice v obliki žetonov v beli rdeči barvi na malem, sivem flanelografu). Ob pripovedki je vsak otrok spretno oblikoval na svojem flanelografu sliko. Svoje vzgojiteljica utrjevala spretno vključenih zvočnih učinkih — udarcih na tamburici. Sledila je igra z iskrenjem „hišic“ — stolčkov, zanimanih z ustreznimi številčnimi sliko. Zvrstilo se je štetje, seštevanje, odštevanje, dopolnjevanje s seštevanjem in odštevanjem. Uspešno in pestro uro je sklenilo kolo „Zato hitro dječice, podajmo si ručice“.

TEA DOMINKO

Učence, ki sodelujejo pri fotoamaterjih, kinoamaterjih in pri namiznem tenisu v Pionirskem domu na Reki, vodi predmetni učitelj Jakov Ključarić. Njegovi kinoamaterji so dosegli že lepe uspehe, saj so na letošnji republiški reviji pionirskih filmov prejeli zlato plaketo v Filipjakovu pri Zadru za dva najboljša filma, dobili pa so tudi denarne nagrade, in sicer 10.000 din — nagrado mesta Reke in občinsko nagrado — 15.000 din.

tenisa in drugih športnih panog. Film vsako leto dopolnjujejo. Velja pravilo: skupine, ki dobro delajo, bodo za priznanje postale člen v tem zgodovinskem filmu Pionirskega doma.

Tistega dne, ko so Pionirski dom obiskali predstavniki prosvetnih listov balkanskih dežel, je bilo v parku okrog zgradbe zelo živahno: vzgojitelji, preoblečeni v prometne miličnike, so učili osnovnošolce najvažnejših prometnih pravil. Na ličnem poligonu, narejenem v nekdanjem parku, so nastopili: pešci, kolesarji, pa tudi avtomob-

osnovnošolcev.

Pionirski dom „Ivo Lola Ribar“ ima tretjino pet stalno zaposlenih — drugi sodelavci so zaposleni honorarno. Za svoje člane imajo razvitih 20 sekcij — od umetniških, kot so slikarska, dramska, harmonikarska, do popolnoma praktičnih, kot so knjigovodstvo, varstvo v prometu in podobno. Zdaj deluje v teh skupinah približno 1.200 osnovnošolcev — vsaj dvakrat toliko pa so jih morali odkloniti: Pionirski dom ima premalo prostora in premalo zaposlenih. Vse to je posledica banalnega,

Poslopje, učila in ljudje

Celje, središče Savinjske doline, je sprejelo urednike in novinarje prosvetnih listov v II. osnovni šoli. Pozdravili so jih: Franjo Puncer, predsednik izdajateljskega sveta Prosvetnega delavca, Vlado Novak, predsednik aktiva Sindikata prosvetnih delavcev Celje in Franc Sedmak, svetovalec republiškega zavoda za šolstvo — organizacijska enota Celje.

Na šoli nas je sprejela ravnateljica Vera Strehovec ter nam opisala dosedanja prizadevanja in delo šole. Zgradba je nova, uradno pa jo bodo odprli šele

opremljenih kabinetih. Tudi strokovna knjižnica je porok, da bodo učitelji resnično lahko sledili napredkom pedagoške znanosti. Pripomočki, kot so:

Pionirji osnovne šole „Slavko Šlander“ iz Celja so s cvetjem pozdravili udeležence srečanja (Foto: D. Medved)

letošnjega 29. novembra. Njena površina meri 4.000 kvad. m, namenjena je 686 učencem. Prostorske utesnjenosti torej ni. Tudi notranja oprema učilnic-kabinetov govori o tem, da so materialne možnosti za pouk najboljše. Iz pripovedovanj ravnateljice Strehovec je bilo čutiti, koliko pomeni taka moderna šola učiteljem. Zagotavlja jim, da bodo lahko sodobno poučevali in kar najbolj izrabili učne ure, saj bodo sočasno lahko zaposlili učence — v dobro

episkop, grafoskop, diaskop, dalje učilnica z responderji — vse to je prava zakladnica možnosti, seveda če bodo znali učitelji pri pouku vse to smotrnno uporabljati.

Šola ima 23 oddelkov ter 31 učiteljev in predmetnih učiteljev, pa tudi socialnega delavca. Obiskovalce je zanimalo, ali ima šola s tako bogato opremljenimi kabinetnimi učilnicami ter veliko moderno teledidaktično svoje učence interesno zaposlene tudi ob pro-

stih sobotah. Pokazalo se je, da so sobote tako rekoč neizrabljene, kar zadeva organizirano dejavnost otrok. To pa je dobro samo za tiste, katerih starši odidejo ob koncu tedna počitniške hišice iz mesta, v naravo — drugim otrokom pa preostaneta ulica in kino.

Predstavniki organizacijske enote zavoda za šolstvo v Celju, Franc Sedmak je obiskovalcem povedal, da je osnovna šola „Slavko Šlander“, ki je zdaj došla nova poslopje, nove učilnice, novo opremo in novo oznako II. osnovna šola, došla lovala prej v sklopu oddelka pedagoške akademije — bila je vodnica za prihodnje učitelje. Če k temu dodamo še dokaj razvito predšolsko dejavnost Celju, lahko trdimo, da je ustvarjen sklenjen krog vzgoje in izobraževanja: od predšolske vzgoje v vzgojnovarstvenih vodih, prek osnovne šole, pedagoške gimnazije (ki je tudi v Celju) do pedagoške akademije, ki usposobi mlade ljudi za delo v vzgojnoizobraževalnih vodih.

Novinarje in urednike prosvetnih listov iz sosednjih dežel je posebno zanimalo vprašanje financiranja našega šolstva. Svoje mnenje — s katerim je bil zgrajena tudi II. osnovna šola „Slavko Šlander“ v Celju, predstavlja zanje posebno obliko vesti delovnih ljudi o potrebnosti sodobnih šol in sodobnega šolstva. Samoupravno dogovarjanje med prosveto in podjetji (torej našim gospodarstvom) se jim dozdeva višje demokratičnega odločanja razdelitvi narodnega dohodka.

NEŽA MAURER

Ljubezen, znanje, volja

Z obiska otroškega vrtca na Vežici v Reki

Svetel in slikovit, sodobno urejen in vzorno opremljen se koplje v pastelnih barvah. Ustvarja občutek izredne prostornosti, značilni in spodbujajoči igra in gibanje. Podoben je dragoceni igrači, ki je padla iz bogate vseirske košare. Tak je otroški vrtec na Vežici v Reki.

Vrtec, ki je stal 530 milijonov, so zgradili meščani Reke s samoprispevkom. Je funkcionalno in domiselno opremljen. Prostore je mogoče predelati s premičnimi zavesami in tako uporabiti v različne namene.

Otroški vrtec živi in dela pod odločno ravnateljico taktirko... Vsak dan ga obišče okrog 61 otrok, včasih do 80. Pri sprejemu v vrtec imajo prednost otroci iz socialno šibkih družin.

V enem letu, odkar je vrtec bolj zaživel, so sprejeli 200 otrok, še enkrat toliko prošnje za sprejeme otrok, starih od štiri do pet let, pa so morali odkloniti. Čeprav je v sestavi tega vrtca še 6 vrtcev, imajo zaradi pomanjkanja prostora še nekaj nerešenih problemov: 80 otrok iz družin z visokimi osebnimi dohodki, ki so prav tako precej osamljeni in potrebni socializacije, še vedno čaka na sprejem. Približno 30% reških otrok pa je vrtec vendarle sprejel.

Vzgojnovarstveno delo ustanove poteka dopolne in popoldne. Otroci počivajo od 12. do 14. ure v praktičnih, zložljivih posteljicah v učilnicah. Tisti, ki so ves dan v vrtcu, odhajajo domov ob 16. uri. Otroci imajo vsak popoldan, od 14. do 16. ure razne dejavnosti, vzgojitelji pa vsak dan — preden odidejo otroci domov — polurne pogovore s starši.

Skoraj vse vzgojiteljice imajo višjo izobrazbo, tiste, ki je še nimajo, študirajo izredno ob delu (kadar so na predavanjih, jih zamenjujejo kolegice). Pri delu z otroki uporabljajo individualni, pa tudi skupinski način vzgoje; skrb je usmerjena predvsem v socializacijo in prilagajanje otrok.

Delo poteka na naslednjih področjih: materin jezik, spoznavanje narave in družbe ter matematika (pojmi o množicah s 3 do 6 elementi), osnove iz prometne vzgoje, glasbena in likovna vzgoja. Za starejšo in za srednjo skupino otrok uporab-

ljajo kot dopolnilno sredstvo še televizijske oddaje za širjenje, utrjevanje pa tudi za osvajanje znanja.

V tem vzgojnovarstvenem zavodu poteka tudi eksperimentalno delo. Na podlagi izkušenj so sestavili teste. Za prakso so jih oblikovali s pomočjo inštituta za izpopolnjevanje predšolske vzgoje v Beogradu. O raziskavah razpravljajo na republiških seminarjih. Praktiki povedo svoje mnenje in seveda dobijo „povratno informacijo“. Pri vzgojnem delu v vrtcu je velik poudarek na besednem zakladu hrvatskega jezika, jasnosti matematičnih pojmov, na likovni, glasbeni in estetski vzgoji ter ustvarjalnosti.

Po mnenju ravnateljice bi morale imeti vse vzgojiteljice v vzgojnovarstvenih vodih visoko izobrazbo. Prepričana pa je, da otroka, mlajšega od treh let, ne bi smeli ločevati od staršev; tak otrok izgubi dragoceno čustveno vez.

Povedala nam je, da vrtec nima psihologa in socialnega delavca; ima le medicinsko sestro. Vedno pa so jim na voljo strokovni nasveti sodelavcev zavoda

Servis šole in doma

PIONIRSKI DOM „CVETKA JERIN“ V CELJU je po besedah upraviteljice Slave Vučajnik nekaj servis med šolo in domom. Že zjutraj ob tridesetih na šest sprejema otroke zaposlenih staršev, jim nudi varstvo, hrano in jih pripravi za šolo.

Tiste, ki imajo dopoldanski pouk, odpravijo vzgojiteljice v šolo dopolne — oni iz popoldanske izmene pa so ves dopoldan v domu, kjer se učijo, pišejo naloge ter sodelujejo pri

interesnih dejavnostih. Naj nekatere naštejemo: pevski zbor, dramska skupina, fotografski krožek, folklorna in likovna skupina.

V pionirskem domu so otroci treh osnovnih šol — sprejetih je 260 otrok. Pri sprejemu v domsko oskrbo imajo prednost otroci, katerih starša sta zaposlena, tisti iz socialno ogroženih družin in otroci mater — samohranilk. Starši plačujejo za oskrbo po svojih močeh (se pra-

Predsednik izdajateljskega sveta „Prosvetni delavec“ Franjo Puncer z uredniki prosvetnih listov balkanskih dežel v osnovni šoli „Slavko Šlander“ v Celju (Foto: D. Medved)

vi — osebnih dohodkih) od 30.— do 200.— dinarjev na mesec. To je malo v primerjavi s tem, koliko vsestranskih dejavnosti in skrbi so deležni doma. Le nekaj manjka: prostora, da bi se tisti iz prvega reda lahko tudi spočili, naspavali — saj je zanje dan zelo dolg, računamo, da se začne navsezgodaj zjutraj.

Obiskovalci so si ogledali lepe, smotro urejene in z otroškimi izdelki okrašene prostore, zanimalo jih je, koliko osnovnih šolskih otrok je približno začetih v varstvo Pionirskega doma. Za industrijsko središče kakršno je Celje, številka ni ravno velika — saj znaša le 11 — toda v primerjavi z republiškim povprečjem je ohrabrujoča. Takšnih ali podobnih pionirskih domov bi si želeli v vseh naših večjih središčih. Starši bi bili razbremenjeni, otroci usmerjeni v učenje in delo — šole pa bi se gotovo lahko ponašale z boljšimi uspehi.

NEŽA MAURER

Strani časopisov odprte za prijateljsko sodelovanje

II. srečanje uredništev prosvetnih listov balkanskih dežel

Sreča se imenuje ustvarjanje

Z obiska osnovne šole Podčetrtak

Nekoč je bila pravljica o čebelah in čebelarju... V satju je šumela radostrna simfonija življenju in delu. Pravljica je postala resnica. Oživel jo je človek. Vsak izmed nas nosi v sebi neko pravljico. Zgodi se, da ta nikoli ne oživi, nikoli ne postane resnica — zaradi naše nemoči. Pozabljamo pa, da lahko tudi majhne stvari postanejo velike in resnične.

Poglejmo skozi povečevalno steklo: čebele so se spremenile v otroke drobnih obrazov, ki spominjajo na majhne nasmejane sreče v skupini, veliki sreči obstajanja.

Hiteli so v delu, nevidni, pa vendar pričujoči, vsak do svoje celice v satju. Po natančno ustaljenem redu — kot čebele. Bila je to glasba, ki je spominjala na brnenje srebrnih zvončkov.

Popeljem vas tja, kjer je delo smisel življenja, kjer je sreči ime USTVARJANJE.

imeli plug. Pred šolo nas je ustavljal dežurni prometni miličnik na motorju in raportiral. Za obveščanje skrbita pionirska pošta pred šolo in telefonska govorilnica. Kot smo že uvideli doma omenili, imajo svoj mini TOZD „Spominček“, ki ustreza vsem zahtevam samoupravnih odnosov. V točilnici „Rdeča kapica“ vam lahko postrežejo s sokovi in osvežilnimi pijačami. Pri tem delu se preizkušajo tri deklice z rdečimi kapicami, ki se bodo odločile za gostinsko stroko. Gugalnice in klopi iz temnih brun lepo dopolnjujejo pisano celoto šolskega okolja.

Zvedeli smo, da pripravljajo novo zbirko, ki bo imela naslov „Zivali — mojstri“. Tik pred vhomom v šolo stoji simbolični spomenik dedku in babici (hrast), ki sta doživela visoko starost, ker sta pridno delala.

PRVI KORAK V ŽIVLJENJE

V novem delu zgradbe naš pri vhodu ustavi dežurni robot, ki nadomešča dežurnega učenca, ki je ta čas pri pouku. Treba je povedati, da so vse izdelke, tudi robota, izdelali učenci s pomočjo učiteljev.

Potujemo dalje iz presenečenja v presenečenje. Hodniki so polni življenja: ogledujemo si razstavo kluba mladih tehnikov, kjer vse brni in se giblje; z zidu nas gledajo lesorezi, makete in otroške grafike, tam so tudi originalne grafike Nika Pirnata, ki jih je poklonil šoli in fotografije pionirskega fotokrožka. In še in še...

Ogledamo si pionirsko banko in hranilnico po vzorcu pravih, „velikih“; v pionirskem kiosku — kjer je samopostrežba — si lahko kupimo razglednice, svinčnike in drugo. Ključev ne potrebujejo, vse je odklenjeno. To je hkrati nadzor nad poštemjem posameznikov. Ne smemo pozabiti, da imajo učenci tudi svojo službo pionirskega knjigovodstva!

V starem delu zgradbe je mali muzej z naslovom „Kako stá živila dedek in babica“, kjer lahko vidimo staro posodo, slike, celo skrinjo grofa Athemsa in — kozmetične pripomočke naših babic. Med ogledovanjem zanimivosti nas preseneti studio „KEKEC“, kjer imajo svoj radijski spored. Tu delajo generalni direktor, tehnik in pet napovedovalcev — vsi učenci višjih razredov. In že se oglasi: „Tukaj studio Kekec...“

PESEM IN TOPLE BESEDE

Sprejeli so nas v jedilnici. Na vsaki mizi je zastava ene od evropskih držav. S pristranskimi pozdravi in dobrimi željami so se vrstili učenci, pretežno iz osmih razredov, direktor banke osnovne šole, predsednik šolske skupnosti, predsednik pionirskega odreda (odred je prejel odlikovanje kurirja Jovice), predsednik za pomoč starim, predsednik šolskega pionirskega društva in člani. Oglasili so se harmonikarji; slišali smo pesmi z njihovim besedilom na Avsenikove melodije. Orkester nam je potregel s potpurijem starih slovenskih pesmi, ki so jih zaigrali na stare instrumente.

Ob slovesu smo izmenjali tople besede zahvale. Obdarili so nas s pristranskimi spominki na Podčetrtak s posvetilom, ki so jih izdelali sami v svojem mini-TOZDU.

To je bilo nepozabno doživetje za nas vse. Odhajali smo presenečeni, ganjeni, srečni.

Čebele pa so nadaljevale — svoj srebrni let v življenje... TEA DOMINKO

Oblast nad televizijskim oknom

Zaprti krog šolske televizije v osnovni šoli Božidar Maslarić v Zagrebu

Šolska televizija si išče v nekaterih naših republikah šole prostor pod soncem, moleduje za denar in razmišlja, na vrata katerih strokovnih sodelavcev naj potrka, ponekod, npr. na Hrvaškem, pa jo že dvanaest let obravnavajo v rokavicah.

Zato imajo na Hrvaškem najboljše izobraževalne televizijske oddaje v Jugoslaviji...

Zato si lahko pomagajo s televizijo v vzgojnovarstvenih zavodih, osnovnih in srednjih šolah...

Zato ji pojejo hvalo ob izboljšanih učnih uspehih.

Zato pravijo: Povej mi, kako uporabljate televizijo, in povem ti, kakšen je vaš pouk.

Sodobnost pouka ocenjujejo namreč tudi po tem, koliko uporabljajo učitelji pri pouku izobraževalne televizijske oddaje.

Z-D-R-A-V-O, ZDRAVO! Tako so nas pozdravili pionirji moderne zagrebske šole „Božidar Maslarić“ in z rdečimi nagelnji vsakemu posebej izrekli iskreno dobrodošlico. Bili smo njihovi gostje, gostje učiteljskega kolektiva in ravnatelja Milana Antolića, ki nam je predstavil „svojo“ moderno šolo s specializiranimi učilnicami za razne predmete, priročnimi kabineti in celodnevni poukom za prve razrede. To ni podaljšano bivanje, je poudaril ravnatelj, in nas odvrnil od pregrešne misli na pazništvo ob popoldanskem času, slabo napisane domače naloge in opomine zaradi preveč sproščene samovoljne rekreacije v razredu. Celodnevna pouka so deležni otroci, ki imajo po ves dan zaposlene starše. V šolo prihajajo brez torb in se brez njih tudi vračajo. Šola povsem prevzame odgovornost za njihov uspeh.

Ravnatelj nam je takole opisal šolo v številkah:

711 učencev v 23 oddelkih, pouk v dveh izmenah, 7 oddelkov (prvi razredi) s celodnev-

nim poukom; 2 kinoprojektorja, 5 diaprojektorjev, 1 avtomatski projektor, 2 epidiaskopa, 7 magnetofonov, 46 trakov, v vseh učilnicah grafoskopi in velika knjižnica.

V ZAPRTEM KROGU

To je zapis o novorojenki, ki se je brez matičnega lista vpisala že v nekaj hrvaških šol. Med prvimi jo je sprejela osnovna šola „Božidar Maslarić“.

Ime: TELEVIZIJA ZAPRTEGA KROGA.

Njena odlika: izredna pozornost.

Sposobnost: zaprti krog lahko poveže vsa dosedaj uporabljena tehnična sredstva — posnete televizijske oddaje projicira na televizijski zaslon, snema „žive“ prizore, npr. pogovor med profesorjem in učencem, risbe ali sheme, posnete z grafoskopa ali filme.

„Studio“ domuje v kleti. Telekamera ujame sliko, ki jo je mogoče prenesti na magnetoskop, prek adapterja in ojačevalca se slika prenese na centralni televizor; od tod vodijo žične

napeljave v vsak razred. Za preverjanje slik bodo uvedli telefontsko napeljavno, ki bo povezovala razrede, v katerih so televizorji, s studiom. Taka „šolska televizija“ nima oddajnika, zato v sosednjih stavbah ne morejo sprejemati oddaj, ki jih predvaja šola. Ravnatelj nam je povedal še nekaj podatkov, s katerimi nas je v resnici prepričal, da izdatek — 140.000 din — toliko stane namreč oprema za televizijo zaprtega kroga, ni mrtev kapital. Doslej so posneli okrog sto oddaj šolske televizije, vsi učitelji imajo njen program. S posnetki in s sprotnim vključevanjem rednih televizijskih oddaj spretno dopolnjujejo in utrjujejo učno snov. Zelo lep šolski uspeh — kar 99 % učencev je lani izdelalo — pripisujejo med drugim tudi uvedbi šolske televizije v pouk. S svojimi uspehi se približujejo dolej utopičnemu idealu današnje šolske stvarnosti „šoli brez ponavljanja“. „Srečni so otroci, ki imajo tak pouk in srečna je družba, ki lahko take možnosti ustvarja“ — je optimistično končal ravnatelj Antolić pripoved o svoji šoli.

Na televizijskem zaslonu so oživeli: proslava dneva mladosti, načrt mesta Zagreba, poučni filmi in celo risanke. Prepričali smo se, kako imenitno je mogoče posneti „igralce“ v šolskem studiu itn.

Moderna šola z modernimi sredstvi, ki pa bi bila — kot je poudaril ravnatelj — mrtva, če ne bi bilo ljudi, ki imajo radi svoje delo in otroke... Takih učiteljev pa je na šoli „Božidar Maslarić“ dovolj.

MARJANA KUNEJ

Naklonjeni novostim

Sprehod po zagrebški pedagoški akademiji

Če se ne nosiš po modi, se v moderni obleki slabo počutiš. In če si študent šole, ki ne mara novosti, prav gotovo nisi naklonjen modernizacijam, ki jih porajajo reforme.

Dobrega učitelja pa ne krojita samo učbenik in predavatelj; njegove poglede oblikuje tudi oprema predavalnic, tradicija šole, da nenehno stremi za novostmi v teoriji in praksi.

Sodobnost je zahtevna: učitelj naj bi bil pravcata zakladnica obsežnega strokovnega in pedagoškega znanja, poznal naj bi sodobne učne oblike in metode, ravnanje z najrazličnejšimi učnimi pripomočki pa naj bi postalo ena njegovih vsakdanjih navad.

Nekaj pa je vendarle res: Brez široke uporabe učne tehnologije si danes ne moremo zamisliti uspešnega pouka.

Častljivo po starosti, saj ima že 55 let, in mlado po naklonjenosti k uvajanju novosti v študij — tako smo spoznali zagrebško pedagoško akademijo. Njeno zgodovino nam je predstavil dekan, prof. Joža Skok: Leta 1919 je bila to prva višješolska ustanova na Hrvaškem, kasneje pa se ji je pridružilo še osem pedagoških akademij. Sedanja podoba je dobila leta 1951, ob reformi učiteljskih, v času, ko je nova osnovna šola zahtevala zelo veliko učiteljev z višješolsko izobrazbo.

Danes ima 700 rednih študentov, ki se pripravljajo za vzgojitelje v vzgojnovarstvenih zavodih in učitelje za vse razrede in predmete v osnovni šoli. V istem poslopu je vadnica, v kateri imajo študentje večji del učne prakse, akademija pa preskuša didaktične metodične novosti. Študij traja dve leti. In tako kot vse druge akademije si tudi ta prizadeva, da bi prerasla v visoko šolo.

Akademija ima veliko izrednih študentov, zanimivo pa je, da mora po zakonu skrbeti tudi za obvezno strokovno izpopolnjevanje učiteljev. V ta namen pripravlja seminarje, obveščena pa je tudi o uspešnosti dela svojih nekdanjih študentov.

Zagrebska akademija je znana po tem, da je naklonjena uvajanju novosti v svoje delo; to se zrcali tudi pri delu njenih diplomantov. Posebno pozornost posveča tehnološkemu usposabljanju prihodnjih učiteljev. Zato nas je pri našem obisku zanimal predvsem ta vidik njenega dela. Radi so nam ustregli in nam razkazali svojo „tehnično bazo“. Za naše razmere je akademija zelo dobro opremljena: ima posebno elektronsko učilnico, moderen didaktični kabinet, fonolaboratorij in računalniški terminal.

Sodobna oprema je most med strokovno teoretskim in metodičnim delom usposabljanja prihodnjih učiteljev, ki sta bila nekdanj na dveh zelo

oddaljenih bregovih. Danes je drugače: ob teoriji, torej ob spoznavanju ved na visokosolski ravni, dobijo študentje tudi napotke, kako posredovati učno gradivo v osnovni šoli. S tem pa so si naložili profesorji pedagoške akademije zahtevno nalogo. Na voljo morajo imeti raznovrstno didaktično gradivo: grafične prikaze, diapozitive, filme idr. Pripravljajo ga v sodelovanju s posebnim, dobro tehnično opremljenim oddelkom akademije, ki ima svoja ilustratorja, snemalca in tehnika.

Ogledali smo si didaktični kabinet, kjer se študentje praktično pripravljajo na hospitacije in nastope. Tu se naučijo uporabljati sodobne učne pripomočke: učne listke, delovne zvezke, programirane in polprogramirane sekvence idr. ter sami pripravljajo didaktično gradivo, ki ga uporabljajo pri svojih nastopih.

V elektronski učilnici so nam prikazali praktično izvajanje programiranih sekvenc in način, kako preverjajo razumevanje obdelane učne snovi.

Zaokroženo podoba o možnostih za strokovno izobraževanje, ki jih daje akademija študentom in učiteljem, smo dobili ob ogledu knjižnice in čitalnice. Knjižnica se ponaša s 30.000 zvezki, poleg vseh naših pa prejema tudi 60 tujih časopisov in revij.

Z zanimivim pogovorom smo sklenili naš sprehod po ustanovi, ki že več kot pol stoletja s svojim diplomantom v delom tisočev delovnih risarjev poteze šolstva v naši sosednji republikli.

MARJANA KUNEJ

MAJHNA ŠOLA — VELIKI USPEHI

V Podčetrtku smo; v slikovitem letoviškem kraju ob rečici Sotli, sredi gornjega Obotolja. Z rumenkastim gradom nad trgov in znanim zdraviliščem — atomskimi toplicami. Tu je šola, uspešna kombinacija starega in novega dela. Ravnatelj in duša vsega je že devetnajst let JOŽE BRILEJ, dobitnik Žagarjeve nagrade l. 1964.

Štiriindvajset diplom in priznanj v republiškem in zveznem merilu govori o uspehih njegovega dela.

„Pred dobrimi devetnajstimi leti“ nam je dejal, „sem doživel ta kraj kot „bazen za manjvredne otroke“, saj ni bilo nikakršnih možnosti za šolanje.“

Prišel je iz Zidanega mosta, še prej pa je bil vzgojitelj v vzgojnem domu v Radečah. Takrat je bil bolan, živčno uničen, pravi, toda kmalu je pozabil na bolezen, zagrabilo ga je delo... Majhne šole iz okolice so združili v centralno šolo. Šola je rasla, otrok je bilo vedno več. Danes šteje šola 470 učencev, od tega je 60 do 70 % vozačev. Pod svoje okrilje so sprejeli tudi 90 učencev iz sosednje šole, ki jo je prizadel potres.

Ravnatelj je po poklicu učitelj fizike, njegova konjička sta glasba in tehnika. Zgovoren podatek: nekdanji učenci te šole se vračajo vanjo kot odrasli delavci. Sedanji hišnik, kuharica in učitelji — vsi so bili pred leti učenci osnovne šole Podčetrtak. Pouk traja od 7. do 13.30, popoldanski čas posvetijo delu v krožkih. Ob sobotah so športna tekmovanja. Vsi otroci dobivajo toplo malico.

Šola je sodobno opremljena s kabineti za predmetni pouk, glasbeno sobo in instrumentarijem; na voljo ima tudi vsa sodobna učila.

MIKRO-SAMOUPRAVNA CELICA

Tako ime šola tudi upravičeno zasluži. Otroci sami „proizvajajo sredstva“, zato z njimi po dogovoru tudi upravljajo. Lani so npr. od svojega denarja odšteli 500 din za stare ljudi, 1500 din so porabili za nakup šolskih potrebščin za revnejše otroke, kupili so še boljši fotoaparata za šolski fotokrožek in žogo. Denar pridobe z delovanjem pionirske knjižarne, pionirskega samopostrežnega kioska, pionirske zadruge „Ob-soteljčan“, točilnice „Rdeča kapica“, kjer točijo sokove in TOZD „Spominček“, kjer izdelujejo spominke.

Lahko rečemo, da je šola prava miniatura življenja, kakršnega si želi vsa naša družba. Bolje povedano: prava samoupravna komuna v malem, ki upošteva vse zahteve družbe in vključuje vse samoupravne organe in odnose, ki niso le na papirju. Velja poudariti, da vsi otroci natanko poznajo svoje dolžnosti; te izpolnjujejo vestno, odgovorno in kar je največ vredno — z veseljem!

A U SATIRA H MOR

Česa se je spominjal šolnik Bimbel, ko je študiral za šoferski izpit (v nadaljevanjih)

Če ne gledaš v ogledalo, pogrneš

Bimbel se je nekoč, ko je bil še mlad in postaven, bridko zjokal. V neki reviji, ki je že takrat skrbela za dušni in telesni blagor, je prebral, kaj je to lepota napaka. Še isti večer je odkril na sebi 36 popolnih lepotnih napak. Bil je v devetnajstem letu in je obupan in iz dna srca zasovražil ogledalo. Odtlej se brije vedno na pamet. Tudi če bi bil ženska, v torbici ne bi nosil ogledala, ker zakaj pa bi si še posebej ogledoval skažene podrobnosti svojega rojstva?

Ko pa je opravljal popravni šoferski izpit, tistega, ki stane samo petdeset din, je plačal drag davek za svoj lepotni pesimizem. Na semaforju ni gorela ne rdeča ne zelena, a se je znašel. Pešci so bili obzirni. Vozil je skrajno desno. Mežikal je s smerniki, kot bi bil na novo zaljubljen in spjel z ročno v strm klanec dva debela dedca od komisije. Že je postajal zadovoljen, kar se mu uštili v razpoloženje eden od Onih dveh in mu namigne, kje naj parkira. In natanko na tistem mestu, v zlati sredini parkirnega prostorčka (o za parkiranje je pa Bimbo as!) ti začne Komisija obžalovati, da Bimbel vso pot sploh ne gleda v ogledalo. In tako je padel zaradi tistega domišljavega šimpanza, ki je nekako pred petimi milijoni let pobral zlizano polževo lupino, zagledal v njej svojo podobo in si začel domišljati, da je čeden.

Ampak je, kar je. Prometna vzgoja in šoferizem sta povezana z ogledalom. Bimbo, če ne boš korigiral življenjskega nazora in če ne boš vzljubil svojega sovravnika, ne boš dočakal niti pokojnine. Toliko te v šoli tudi nimajo radi, da bi ti za cesto postavili spomenik, nekakšno prometno kužno znamenje, ki bi poznim rodovom pričalo, da si sploh živel. Vzljubi ogledalo, vsem lepotnim napakam navkljub, pa če bi jih bilo tudi že 63! Samo zaradi ceste in svojega dopolnilnega študija. Za v razred ni potrebno. Bognedaj da bi prišel med svojo črno čredo drugačen, kot si v resnici. Recimo, da bi te ogledalo zavedlo v dekorativno kozmetiko. Kaj pa veš, zakaj te ima Marjanca rada, četudi si ji dal cvek. Zaradi lepote že ne, če je pa nimaš. Če bi bil pa ti naenkrat kozmetično dekoriran, bogve če ne bi začela izkazovati svoje naklonjenosti komu z napakami. Bimbel, v šoli lahko ostaneš, kakršen si. Za šolo je zmeraj vse dobro. V avtomobilu pa nonstop koketiraj s cesto. Je ni bolj zahtevne ljubice! Ne boš ji kos, če ne boš gledal v ogledalo. Ne cagaj no, lepo te prosim, saj si še šolske reforme tudi navadil! Umril bi od dolgočasje, če ne bi bilo več reform.

Kaj pa tista življenjska izkušnja, da gre v tretjo rado? Mojboga, da bi pogrnil še pri popravnem od popravne! Poprava poprave je vendar slabša od najslabšega originala. Potem si slabši od najslabših. Potem si superslab.

Kaj bo rekla žena?

Bimbel

pogled skozi šolsko okno

Dvakrat črni oče

skih zvezkov in knjig. Kadar pa piše na urniku računstvo, ne bodo imeli v eni šolski uri (45 minut, tovariši!) časa, da bi se ugonabljali še z geometrijo, in torej geometrijski učni rekviziti sploh niso potrebni. In pametna misel je obrodila obilen sad. Pogledal sem na urnik, kjer je pisalo: druga ura – računstvo, tretja ura – slovnica. Zmagoslavno sem tedaj prijel vse geometrijske zvezke, knjige in druge pripomočke in jih dal iz torbe na polico. Isto sem storil tudi z obnovami, berili in drugim, kar ni potrebno za gojenje častitljive slovenske slovnice!

Sin se je ob mojem početju držal na moč kisko. Grozil mi je, da bom jaz kriv, če bo dobil naprej črno piko pri računstvu, nato pa še pri slovnici. Trdil je na ves glas, da morajo stalno nositi s seboj vse zvezke in knjige za predmet, ker da – o, tragična zmota – na urniku piše eno, pri pouku pa delajo drugo, in podobne bedarije.

Seveda mu nisem verjel! Lastnoročno sem mu zložil vse – po urniku – potrebne zvezke in knjige v torbo. In glej, stara torba je bila skorajda prevelika zanje. Ves vesel, da sem tako uspešno rehabilitiral staro revico, sem mu jo obesil na hrbet, mu zaželel srečno in se posvetil svojemu vsakdanjemu delu.

Zavest, da sem storil dobro delo, mi je vtilvala silne moči in neverjetno zbranost. Delal sem vse dopoldne tako uspešno, kot že dolgo ne. Toda, ko se je sin vrnil domov iz šole, je bila katastrofa. Že na pragu mi je med jokom izdaval, da je dobil dve črni piki: prvo pri računstvu zato, ker ni imel geometrijskega zvezka, in drugo pri slovnici zategadelj, ker ni imel zvezka za obnove!

Bil sem poražen, potr, žalosten, razočaran... Čutil sem se krivega za sinov črni pridelek, pa sem sklenil, da stopim v šolo in zadevo uredim, kolikor se pač urediti da. Najprej sem se takoj

Rogovileži

V zadnji klopi je zazelhal repetentski klan. Jože, Milček, Cepi, Rogovila so premikali svoje mišičaste gore in tovarišica je počakala, da bo vihra mimo. Pravkar je govorila o premičnem poudarku osnovi. Rogovila je zamahnil z roko, ropotaje vstal in pomežikoval drugim trem. Razred si je oddahnil. Repetenti so bili že zdavnaj odpisani. Po vsej sili so morali končati osemletko, saj jih druga podjetja ne bi sprejela v uk. V Rogovili so spale voditeljske sposobnosti, bil je tako rekoč razredni diktator. Vedno je imel po seboj četico sužnje, ki mu je s posebnimi ščetkami čistila čevlje po pouku. Na naši osemletki je ustanovil društvo repetentov. Napisal je tudi pravila o sprejemu. Sestajali so se vsak petek v Gunževem skednju. Ko so se pojavili pred ravnateljem s predlogom, da bi repetenti poslušali pouk samo iz tistih predmetov, iz katerih so padli, je nastala revolucija.

Judoisti so ustanovili svoje društvo. Vodja metalnega tozda bil Lopi, njegov stil je bil japonski, ker je imel pravega poseve okega trenerja. Njegov klan je postavil profesorju telovadbe pogoda jih mora učiti judo vsaj dve uri na teden, sicer mu bodo spuntali ves razred. Profesor pa k ravnatelju, ravnatelj pa po Lopiju. Lop ošabno, samozavestno: „Prosimo, da vržete iz programa avstrijske metode učenja telovadbe. Kdo pod soncem dananes sakače čez kozo, telovadi na krogih, si lomi vrat pri saltah in dviluteži. Karate in judo sta športa prihodnosti. Grem zadnjič s puntskozi Tivoli, kar se pojavijo neki mračni tipi, ki...“ Ravnatelj Lopijev klan oprostil telovadbe in jim preskrbel učitelja juda dvakrat na teden.

Zdaj se je zganil še filmski tozdiček. Iz šolskega laboratorija sunili kamere, iz osme B so zmamihi Cico, ki je že na skrivaj kar dirala za „miss zrelo jabolko“, ko se je slikala z razgaljenimi rameni pred spomenikom v Tivoliju. Hoteli so posneti amaterski film, ki govori o avtostopu in odmiranju tekstilne industrije. Ko je ravnatelj odkril njeno odkrito sliko v reviji UNISEKS, je sklenil, da je bodo spustili med gimnazijce. Kaj pa se to pravi – bivša slačipupa pa med inteligenco, ki bo duševni motor naroda, tako rekoč. Filmski tozdiček je pretil, da bo vnesel v šolo neko sproščeno miselnost, ki bo neznansko škodila vzgojnemu procesu. Ravnatelj jim je dal temnico za fotolaboratorij.

Za filmskim tozdičkom so v 8. c razredu ustanovili tozdiček urejanje predmetnih vrtičkov. Ta tozdiček je v predmetnih primerne honorarčke s šolskim orodjem urejal gredice leni meščanom, ki so hoteli vrtnice okrog vil in niso mogli svojih do gocenih dopoldnevo izgubljati za brskanje po nerentabilni zemlji. Ravnatelj je skoraj kap, ko mu je Agris, gorila iz zadnje klopi, vodja tozdička, povedal, da imajo že skoraj pol milijona za izlet Grčijo. Povedal je še, da bo pol razreda presedlalo v drugo šolo, jim ne dovoli zbirati tega denarja, ki naj gre uradno v šolski sklad.

Mine leto dni in pred šolo zagledam nekdanje osemletkarije Rogovilo, vodjo repetentov, Lopija – karateista, Cico – voditelja filmskih utrinkov, in Agrisa, predmetnega honorarnega vrtičkarja. Rogovilo, ki je hotel ustanoviti klan repetentov v podjetju Elektrošok, so preprosto odnesli na cesto člani civilne zaščite podjetja.

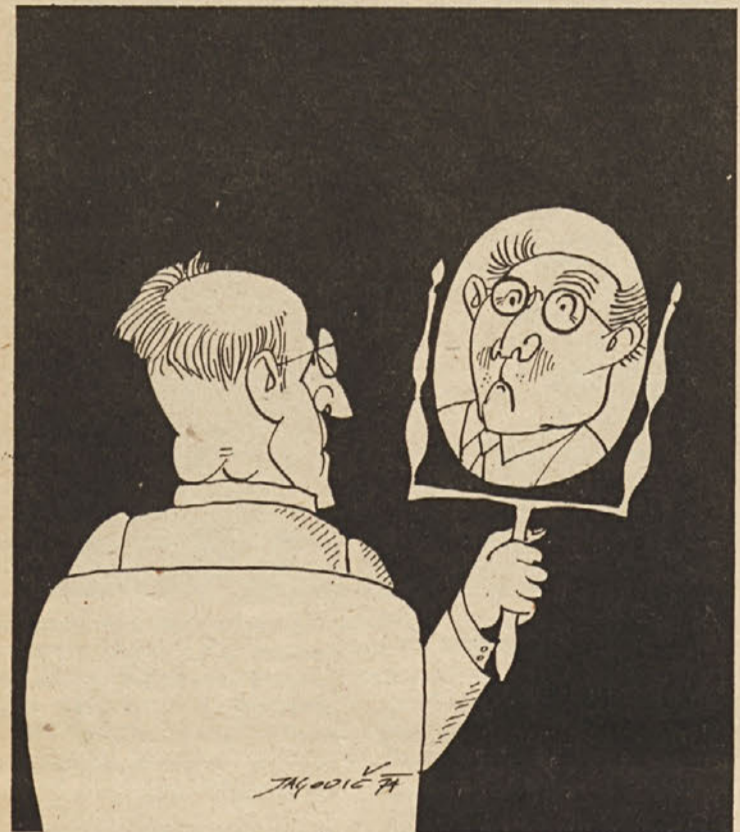
Lopi, ki je hotel ustanoviti klub vitezov-karateistov, je pozabil da mora za dovoljenje prositi na občini. Hotel je dati šibkim sem za spremstvo. Za nekaj dni so ga dali „na hladno“, ker je že in osemnajst let.

Cica je poskušala kot honorarna utrinkarica ustanoviti klub „Repaticke“, pa je spoznala, da mora zvezda tisočkrat prej postati utrinek, preden jo kdo „odkrije“ za zvezdo.

Agris je žarel: „Prasiče gojim! Bekone. S kolegom sva se potego ko zaradi „šusov“ nisva mogla postati niti dimnikarja, naselila zapuščenih vasi Humus. Za novo leto vam pošljeva prekajeno kračo.“

Gledam. Premišlujem. In prašičja senca švigne prek mojih misli o poprečnem učencu v poprečnem razredu, ki mora s poprečnim uspehom končati nadpoprečno osemletko. In moji osemletkarije tozdičkarije so se morali zadovoljiti s prvimi koraki med ljubo ljubostvo, ki jih bo v daljni prihodnosti okronalo z večjim zaupanjem.

IVAN CIMERMAN

Imam sina – gotovo očetov ljubljencek, bo kdo dejal, pa ni čisto tako! Hođi v peti razred osnovne šole – hja, kaj pa je to, bo rekel drugi! Res, nič posebnega v današnjih časih, včasih pa to že ni bilo več kar tako! Ondan je prišel zjutraj k meni in mi potožil, da ima premajhno šolsko torbo. Kot dovolj zgovoren dokaz za to trditev je navedel dejstvo, da v torbo ne more spraviti vseh zvezkov, knjig, priročnikov, trikotnikov, copat in druge učenosti, potrebne za sodobno organiziran pouk. In res, tudi jaz nisem mogel pomagati, pa naj sem zlagal v torbo najprej knjige in nato zvezke, ali pa najprej copate in nato knjige, ali pa... Skratka – torba je bila zelo očitno premajhna.

Zavoljo te nezastisane nesramnosti sem torbo seveda kojk diskvalificiral in jo obsodil na dosmrtno ležanje v čisto spodnjem predalu najstarejše omare v hiši. Nato pa sem kupil novo, lepšo in – predvsem – večjo torbo za svojega nadebudnega petošolca. Toda, glej jo spako! Tudi nova torba ni bila brez napak oziroma bolj rečeno, brez svojih posebnosti. Ker je bila nova, si je pač domišljala, da mora biti tudi bolj „fina“, kot je bila njena starejša kolegica. In zavoljo tega se ni pustila nositi na hrbtu, kakor prva. Kje pa! Imela je lep, močan ročaj in sin jo je smel nositi le v roki. In ker je bila velika – včasih je skupaj s vsebino tehtala tudi 7 in več kilogramov – je še ne preveč krepkega petošolčka tako vlekla postrani, da se je zdelo, kot da ima eno polovico telesa dosti manj razvito kot drugo.

In prav to mi je dalo misliti! Začel sem razmišljati o tem, ali sem ravnal prav, ko sem torbo brez podrobnejše analize njene krivde zavrgel. In čim bolj sem razmišljal o tem, tem bolj sem spoznaval, da sem ji naredil veliko krivico. Tako krivico, ki jo moram nemudoma popraviti, če je to sploh še mogoče! Ugotovil sem namreč, da stara torba sploh ni bila premajhna, ampak je bila njena vsebina prevelika. Sin je namreč nosil v šolo (navajam le dva ekstremna primera!):

– za računstvo: domači računski zvezek – včasih smo ga imenovali aritmetični, domači geometrijski zvezek, šolski računski, šolski geometrijski zvezek, vaje iz računstva, vaje iz geometrije, računico in seveda tudi ravnilo, šestilo, dva trikotnika in morda še kaj malega;

– za slovenščino: berilo, Spoznavajmo slovenski jezik, domači zvezek, šolski zvezek, pravopisni zvezek, slovnici zvezek, zvezek za obnove, zvezek za nareke in včasih še kakšno leposlovno knjigo.

Pa sem si v svoji nerazumni butici dejal takole: če imajo z urnikom predvideno geometrijo, verjetno ne potrebujejo račun-

naslednji dan oglasil pri tovarišici razredničarki. Prav previdno sem povedal, da se mi zdi, da bi bilo morda le kako mogoče, da bi se mi zdelo, da bi na primer pri matematiki enkrat imel aritmetiko, drugič pa geometrijo in pri slovenščini enkrat slovnico, drugič pravopis, pa tretjič obnove in tako naprej. S tem tako sem previdno poskušal trditi – učencem ne bi bilo treba nositi prav vseh zvezkov in knjig venomer s seboj. Tovarišica učiteljica me je – priznam – zelo zbrano gledala in morda me tudi poslušala. Kajti ko sem bil sredi plahega razlaganja, mi glasno in jasno ter odločno dejala nekako takole:

Prvič: v današnjem silovito temperamentnem in atomskem življenju pač ni mogoče za naprej napovedovati, ali bo na primer sredo slovnica ali narek ali pa kaj drugega. Saj to bi vendar pomenilo, da hočemo življenje utesniti v najbolj toge kalupe, hočemo zavreti ustvarjalno raznolikost, razvoj in podobno.

Drugič: če so urniki nekaterih predmetov že narejeni tako, kot sem jaz poskušal vplivati, to še ne more pomeniti, da mora biti pri pouku biti natanko tako. Saj vendar urnik ni dogma, ki bi ji morali vselej pokoravati! Pustimo torej človeku možnost ustvarjalno delo, pa naj se ukvarja s stavčno analizo tisti dan, bi – po urniku, seveda – moral pisati obnovo Desetega brata!

In zadnjič: sploh pa naj bo sedanja mladina zadovoljna, da imajo urnike. Za njega dni (takrat, ko se je tovarišica solajna za urnik nihče niti vedel ni! Torej so morali šolarji nositi s seboj vse knjige in zvezke, kar so jih sploh premogli in kar so jih tudi doma. (Samo za hipec me je prešinila bogokletna misel, da tako moralo biti takrat, ko so učenci še z lojtnikom prihajali v hram učenosti in omike, pa sem jo koj zavrgel.)

In tako sva opravila. Seveda nisem bil zadovoljen s svojim uspehom in sem zvil še k ravnatelju osemletke. No, prijatelj, možakar, ni kaj! Vse po vrsti sem mu razložil in prav tako vse po vrsti – tako vsaj sodim – je poslušal. Nato pa je začel naštevati vse osnovnošolske težave, od onih glede osebnih dohodkov pri svetnih delavcih, pa do tistih o neustreznem družbenem vrednotenju učiteljevega dela. Glede urnika in teže šolskih torb pa me je menil, da je to stvar res treba temeljito analizirati in premisliti, ustrezno postaviti na svoje mesto in sploh... In sem šel.

Od tedaj je minilo že precej časa. Toda vse je še natanko tako kot je bilo. Sin še vedno vsako jutro popolnoma „enostransko“ hodi v šolo, v roki pa nosi novo, veliko torbo in v njej imajo primer: za matematiko 4 zvezke in 3 knjige, za slovenščino zvezke in 4 knjige, za...

Zatorej naprošam vas, učitelji v osnovnih šolah, za odgovor na zelo tiho vprašanje: ali res mora biti tako in kako dolgo bo...

Kultura

Jože Ciuha v Galeriji Ars

Galerija ARS v knjigarniških prostorih na Miklošičevi cesti si je pridobila svoj krog obiskovalcev. Komorne razstave, kakršne so danes možne v teh prostorih, so kaj prikladne ne le za razstavnopromotivne namene, ampak tudi za intimno podoživljanje nekega zaokroženega opusa posameznega umetnika.

Sedanji gost je Jože Ciuha, ki bo razstavljal do 12. novembra. V predaju so Ciuhove slike na steklu, kjer gre za svojsko motiviko, ki jo lahko pojmovali kot umetniško odzivanje na motive ljudskih pesmi, naj gre za Pegama ali Lambergarja, Alenčico sestro Gregorjevo, za trubadurja ali podobne like. Čeprav bi lahko označili vsrtno motiviko kot bogato ilustrativno, pa Ciuha nikakor ni podrejen ilustrativni vkljenosti ljudskega besedila. Ohranja sicer mnoge elemente pripovednega značaja, a ostaja likovno suveren, nadčasovno privzdignjen, morebiti tudi brez tiste baladne ostrine, ki jo je pri pesmi zaznali, zato pa uravnovešeno obvlada izrazila in pripovedno vsebino. Likovna govorica Jožeta Ciuhe je v vsej eksprezivnosti izraza splošno razumljiva, njegove barve pomenijo značilno svetlino v poudarjanju izrazovsebinske celotnosti posameznih likovnih govorici.

Redkokateri od mlajših umetnikov ali umetnikov srednje generacije bi se lotil motivike, ki je značilna za sedanjo razstavo Jožeta Ciuhe. Že s tega stališča je razstava lahko zanimiva, zlasti morda še solnike, ki bodo znali odkriti dvoje medijev — po eni strani pesniško moč ljudske pesmi, po drugi pa samosvoje odzivanje v likovni govorici.

Zivo in aktualno v gledališču Glej

Eksperimentalno gledališče Glej si je v svoji gledališki praksi izoblikovalo svoj profil gledališkega komuniciranja. Zdajšnja predstava „Pogovora v maternici koroške Slovenke“, kot jo za gledališko potrebo izoblikovali Janko Messner, Tomaz Salamun in Dušan Jovanovič, dokazuje, kako lahko gledališka izrazila in domiselnost režiserjevega oblikovanja postavlja na oder na videz neprenosljivo „novelo“, tj. Messnerjevo leposlovno predlogo. Ni dvoma, da je Messnerjeva kratka proza istega imena kot odskočna točka uprizoritev že sama po sebi zelo fiktivna, a hkrati stvarna podoba aktualnosti o usodi koroških Slovencev. V širšem kontekstu bi jo lahko pojmovali tudi kot obravnavo splošnih načelnih vprašanj, ki se prepletajo povsod, kjer je čutili naravno in eksistencialno zadržanost. Messnerjev izvirnik že sam po sebi z dialogiziranim načinom podajanja spodbuja kramski uprizoritvi. Kolikšen je delež Tomaza Salamuna in Dušana Jovanoviča pri dramatizaciji in besedni dopolnitvi, kaj je delo posameznika, bi ob predstavi težko ocenili; vsekakor pa je dopolnjevanje besedilo našlo organsko vez in dopolnilo k

Messnerju. Ostrice, ki pritekajo od tod, se razširjajo kritična razmerja do sodobnega časa in pojavov, kritična zračnost pa sklepa besedilo v celostno odrsko predstavo. Zagotovo ima Dušan Jovanovič kot režiser zasluge, da je predstava v tekstovni in uprizoritveni prepletosti povsem uspešna. Tridelni potek „dogajanja“ združuje osrednje igre Anzeja (Vladimir Jurc) in Mojeje (Barbara Jakopič) s filmskimi vstavki (režija Matija Milčinski, igrata Nataša Furlanova in Marko Deržanec) in nastopom zbora (J. Avbljeva, S. Bonisegna, M. Kohkova, B. Levstikova, N. Simčičeva). Teatralna sredstva od prenosa od enega plana do drugega pa do svetlobnih in zvočnih učinkov so bila povsem izrabljena, neprisliljeno in učinkovito. „Pogovor v maternici koroške Slovenke“ se nam kaže kot večplastno sporočilo, kot prav tako gledališka realizacija, ki po svoji aktualnosti in živosti ne dopušča lagodnega uživanja, pač pa terja globlje opredelitve. Predstava, ki bi si jo morali ogledati učitelji tako zaradi besedila kot zaradi realizacije, predstava, ki bi koristila dijakom.

I. G.

Petdeset let Triglavskega narodnega parka

Prirodoslovni muzej Slovenije je pripravil ob petdesetletnici ustanovitve Triglavskega narodnega parka razstavo, ki prikazuje v črno-belih fotografijah geografske, geološke in biološke zanimivosti parka. Razstavljeni so preparati značilnejših žuželk in herbarizirane rastline. V številnih barvnih diapozitivih so prikazani različni predeli parka ter rastline in živali, ki živijo v njem. Podan je tudi pregled zgodovine prizadevanj za ustanovitev parka in njegova današnja ureditev.

Razstava, ki bo predvidoma do začetka novembra, ni vezana na učni program, vendar je lep primer visokogorskega biotopa, zato šolam toplo priporočamo ogled. Če želite vodstvo, javite na telefon 22451.

Muzej je odprt vsak dan od 9. do 13. ure, razen ponedeljka, v sredo in petek pa tudi od 16. do 19. ure.

Cvetje, ki ne ovne

Razstava cvetnih lepljenk Milana Perocija (na veliki prirreditvi „Hortikultura 74“, Gospodarsko razstavišče letos septembra) je osupnila večino obiskovalcev. Saj to je vendar tako preprosto: nabrati cvetje, ga odbrati, stisniti in zložiti v primerne šopke ali drugačne oblike! Mnogi od gledalcev imajo doma svoj herbarij; poznajo tehniko dela. A tu je nekaj več. Cvetje je pod šipo postavljeno preprosto — vendar prav nič naključno. V sozvočju barv, kompoziciji, notranji napetosti ali sproščenosti med travami, cvetjem in listi je avtor ohranil (ali poustvaril) umetniški učinek, kakršnega nam narava nudi le v redkih, izbranih trenutkih.

Milan Peroci je začel sestavljati cvetne lepljenke pred sedmimi leti. Voščilnice so bile prve na vrsti. Sledili so bogati, bidermajersko oblikovani, pisani šopki na beli, črni ali svetlorumeni podlagi. Od tod je bil kratek, a nadvse pomemben korak v umetniško oblikovanje občutij, zamisli, spominov, hotenj. Osnovno gradivo je še vedno papirnata podlaga ter cvetje, trave in listi. Le da zdaj s svojo razporeditvijo in barvno uglašenostjo prestopijo osnovno na-

logo cvetja — kakršno smo mu prisodili ljudje — da sestavlja šopke. Naj naštejemo nekaj naslovov cvetnih lepljenk — slik: „Nekoga moraš imeti rad“ (trave leže vzporedno, se prepletajo z listi; sredi med njimi pa sta dva majcena rdeča cve-

tova), „Gnezda“, „Enotnost — razlike“, „Obdobja življenja“, „Mlinsko kolo“. Najdemo tudi partizansko tematiko: „Rdeči utrinki“, „Partizanska kolona“, „Padlemu soborcu“.

Upodabljanje s cvetjem, travami in listi je pri nas povsem novo. A to ni edina vrednota. Nežnost, prefinjenost in nepovnljiva enkratnost dajejo čar in moč cvetnim lepljenkam Milana Perocija.

NEŽA MAURER

Humor in satira

Letošnje, že 11. štatensberško srečanje pisateljev je bilo posvečeno humorju in satiri v slovenski književnosti. Na posvetovanju je sodelovalo 26 književnikov, med njimi so bili tudi gosti s Koroškega in iz Zagreba; Predsednik komisije za štatensberška srečanja Janez Švajncer je razporedil nastope naslednjih referentov: Branka Rudolfa, Smiljana Rozmana, Leopolda Suhodolčana, Nade Gaborovič, Janeza Švajncerja, Dušana Meylje, Marjana Kolarja in Frančka Rudolfa, prebrali pa so še referata Žarka Petana in Vladimira Gajška.

Referenti so govorili o humorju in satiri kot o zvrsti literarnega ustvarjanja, razpravljali so o zgodovinskem razvoju in razmerah v slovenski književnosti, o ljudskem humorju, slišali smo mnenje o odnosu družbe do humorja in satire. Govorili so o humorju in satiri kot izrazu ustvarjalnega poguma in svobode, o kakovostnih delih, ki utrjujejo zdravo kritičnost in ustvarjalno razgibanost, pa tudi o tem, kako spremlja tovrstno dejavnost literarna kritika.

Poročevalci so osvetlili humor in satiro z različnih vidikov. Vsi so zavračali neutemeljene sodbe, da Slovenci in tudi Hrvati nimamo prave humoristične in satirične književnosti ter da je eden izmed vzrokov za to tudi pomanjkanje smisla za tako ustvarjalnost med našimi ljudmi. Ugotovili so, da sta humor in satira od začetkov naše književnosti dalje vzporedno zastopana in da tudi danes ni za humoristične izdaje knjižnih del večjih težav, kot to velja za drugo literaturo. Poudarili so, da imamo veliko humorja za vsakdanjo rabo, zlasti v časopisu, ta je celo bolj kakovosten, kot je bil pred vojno, pa bi le želeli, da bi dosegel še višjo literarno vrednost.

Pisatelji so razpravljali tudi o šolskih berilih in ugotovili, da sta humor in satira v njih slabo zastopana. Knjige so tudi zaradi tega preveč resne in manj privlačne. Mladi ljudje se radi nasmejejo, več sproščenosti in vedrine pa mnogokrat ustvari ugodnejše ozračje tudi za resno delo. To naj bi upoštevali sestavljalci novih šolskih beril in v njih določili nekaj več prostora tudi za humor in satiro.

Razpravo pisateljev na Štatensbergu bi mogli strniti v ugotovitve, da gre za humoristično in satirično literaturo takrat, ko ta verno zrcali vsakokratno podobo časa in hoče obračunati z negativnimi pojavi. Če je taka ustvarjalnost dovolj močna umetniška izpoved, je ni mogoče ločiti od druge književnosti, ampak jo moramo vedno sprejemati le kot njen sestavni del. Zato naj veljajo za vrednotenje humorja in satire enaka merila kot za vse drugo književno ustvarjanje.

V svojih referatih so ustvarjalci večkrat spregovorili o kritiki humorističnih in satiričnih del ter povedali, da z njo niso vedno zadovoljni. Kritika naj bi sprejemala humoristično književnost enakopravno in ji posvetila več pozornosti.

Tudi letošnje posvetovanje pisateljev na Štatensbergu je lepo organiziralo Društvo slovenskih pisateljev, podobor Maribor, pod pokroviteljstvom Zveze kulturnih delavcev Maribor in občinske skupščine Slovenska Bistrica, ki je za pisatelje priredila tudi običajni sprejem v štatensberški viteški dvorani.

Prihodnje leto bodo pisatelji na gradu Štatensberg razpravljali o temi: NOB v književnosti, s čimer se bodo vključili tudi v praznovanje 30-letnice osvoboditve. Velimir Batič

AKTUALNO O DANAŠNJI UMETNOSTI

V zrcalu najdem svet

Nemški slikar Johannes Grützke izpričuje s svojimi deli tisočletja znano resnico, da je vsakdo najpristnejši izpovedovalec samega sebe. Umetnik, ki je videti kot davčni inšpektor, stane v stari berlinski najemniški hiši. Njegov atelje je prostoren in visok. S sten grozeče gledajo figure nadnaravne velikosti, med njimi je množica avtoportretov. Večina slik je obrnjenih k zidu. V ateljeju je toliko zrcal, da jih ni mogoče prešteti. Povsod se svetlikajo in kažejo edini model — slikarja, njegov portret in figuro. Vsemogoče svetlobe mečejo ta stekla v prostor, ki izginja, v njem pa se kažejo postoterejene podobe vsega, kar je v sobi. Na večini slik prikazuje slikar sebe. Posebnost je v tem, da predstavi gručo ljudi: vsi so Grützkeji! Kako naj razumemo njegovo odločitev? Živimo v dobi filma, televizije, serijske fotografije. Kot da bi hotel umetnik tekmovati s temi sredstvi in jih preseči, pa tudi izrabi njihovo popolnost reprodukcije.

Ob teh desetinah Grützkejev na velikih platnih nas zanimajo veliki umetniki preteklosti. Kako so se oni predstavili na svojih podobah? Povečini so to skromni in zadržani portreti, avtoportreti umetnika pri slikanju, na cerkvenih podobah in freskah, postavljeni nekje med množico ali v podobi donatorjev ob robu slike. Znani pa so tudi avtoportreti — velike umetnine, kot so na primer Rubensovi, Rembrandtovi. Te so umetniško tako zelo popolne, da z njimi presojamo pristnost in umetniško kakovost drugih njunih del. Spomnimo se poglobljenega avtoportreta Albrechta Dürerja, pa z belo ruto obvezane glave izmučenega Van Gogha. In vendarle nas Grützke preseneti z otroško zavestostjo, saj neprestano kaže svoj obraz in figuro, na slikah se pogovarja s sebi enakimi in se smeji, nekaj opazuje, razmišlja. Človek pomisli: mar ni vse to le šala, daleč od umetnostnih izhodišč. V njegovem fotografskem realizmu pa je neverjetna njegova sposobnost imitiranja. In vendarle se kritiki ne obračajo k njemu kot k imitatorju. Zanima jih predvsem pojav razmnožitve lastnega jaza. Na slikah je izražena tesnoba, ki je gotovo tudi posledica tega, da umetnik vztraja pri ponavljanju in se reproduciranju svoje podobe. Dela so dokument pretirane zgle danosti vase, ki je značilna za večino ljudi današnjega časa. Umetnikova izpoved nakazuje hkrati tudi rešitev: v odprtosti k ljudem, v vrnitvi k družbi, ki naj bi jo usmerjale še druge kulturne dobrine. Četudi bi morda lahko na prvi pogled sodili, da je umetnik zaljubljen vase, da je narcis, ko se nam prikazuje zdaj kot uničevalec, zdaj kot koketnež, enkrat preprost in razumljiv, drugič spet neodumljiv, nežen in brutalen, v pozni intelektualca in neumneža, pa nas vsa ta dela vodijo k drugačnim mislim: Skrbi zase, pa boš imel vse življenje dovolj dela! Srečen tisti, ki je sebi toliko všeč, da se nastlika! Kronist svoje zunanosti ve tudi nekaj o tistem, kar je v njem. Vase je veroyal in se poveličeval, zdaj čaka, da bodo drugi spregovorili in ga potolažili v njegovi neobogljnosti.

V tem slikarskem gledališču nastopa Grützke sam. Je šepetalec, igralec in režiser. Tudi ogleda si sam, kar je zaigral! Kaj pa skupinski portret? — Takih je naslikal veliko in natanko preudari, koliko jazov gre na platno.

IGOR PLEŠKO

Prerezal bom vrstico na široki cesti svojega življenja, povabljeni zraven mene pa so razmnoženi jazi — olje na platnu, 1973

IZBERITE MED NOVIMI KNJIGAMI

Claude Julien:

Ameriški imperij

Ko se je DZS odločila za prevod Julienovega „Ameriškega imperija“ — prevedel ga je Marjan Poljanec — je upoštevala sodoben pojav, ki v studijski izpeljavi prikaže značilnosti družbenogospodarskega sistema ZDA; ta pa ni od danes. Gre torej za široko in na študijskem gradivu zasnovano osvetlitev tega, kar Julien poimenuje moderni imperializem Amerike. Pri tem pa pisatelj zajetne knjige z mnogimi dokumenti ne želi zaiti v črno-belo poenostavitve, čeprav je jasno, da tega gospodarsko-družbenega sistema v nobenem primeru ne želi obravnavati drugače, kot se razodeva v vsakdanji praksi. Kaže velikanska protislovja in je kot pojav obsojen na razkroj, propad. Julien je hotel posvetiti v mehanizme ameriškega imperializma, se pravi v tiste vzvode, ki jih iz klasičnih časopisnih poročil ni mogoče dovolj spoznati. Pri tem ni hotel teoretizirati, zavedajoč se, da lahko samo praksa govori prepričljivo. Vse to pa je samo po sebi obtožujoče. Claude Julien razkriva mnoge dvomnosti, naj gre za idealizem, ki so ga priklopili drugačnim interesom, sloneč na pozicijah sodobnega liberalizma in vsega, kar izhaja iz tega. Juliena zanima predvsem današnja podoba ameriškega imperializma, ne pa zgodovinska slika. Zato posega v zgodovinski čas le toliko, kolikor je potrebno, da pokaže na določene elemente, nastanke, vzvode, ki se po svojem bistvu kažejo tudi v sodobnem gospodarskodružbenem mehanizmu. Claude Julien končuje svojo študijo z mislijo, da tudi tisti, ki vodijo dandanes niti ameriškega imperializma, čutijo težo protislovnosti, majavega položaja, ko se nek sistem nagiba v zaton. Julienova knjiga zahteva temeljito preučišljanje. Knjigo je z okusom in skladno opremila Nadja Furlan.

Konsalik:

Poletje z Danico

Heinz G. Konsalik je pri nas toliko znan in prevajan pisatelj, da ga ni treba posebej predstavljati. Čeprav ga ne moremo prišteti med vrhove sodobne nemške proze, najdejo njegovi romani lep odziv pri manj zahtevnih bralcih. Konsalikov roman „Poletje z Danico“ je izšel sicer že lani, letos pa ga je izdala založba Lipa v prevodu Bogomila Faturja. Za slovenskega bralca bo privlačno to, da poteka dogajanje na obali slovenskega Primorja, kamor je prišel obupani nemški zdravnik, da bi napravil konec svojemu nemočnemu, zavoženemu življenju. Toda tega „zdravnika tatov, zvodnikov in vlačug“ je prevzelo piransko dekle — Danica. S človeško toplino in ljubeznijo ga je rešilo brezupa in mu vlilo nove življenjske moči. Zgolj kratko označena vsebina ima polno reminiscenc iz življenja zdravnikove preteklosti; te so seveda prispevale, da je postal zdravnik tak, kakršen pač je. Pisatelj ga je znal predstaviti z življenjskim občutjem. Konsalik spretno podaja zgodbo z neko „novo eksotiko“, gibko ravna z dialogom, ohranja etična vprašanja kot trajno pričujoča v človekovem ravnanju, obtožuje vojno in vsakršen mehanizem, ki odvzema človeku svobodo. Med mnogimi prevodi Konsalikovih romanov je „Poletje z Danico“ najboljši v kategoriji tovrstnega romanopisa.

Heziod:

Teogonija Dael in dnevi

Naše poznavanje antičnega grškega epa je usmerjeno skoraj izključno k Homerju, pokazalo pa se je, da je treba spoznati tudi Hezioda. Prevajalec in pisec spremne besede dr. Kajetan Gantar je opozoril, da je antika izgovarjala obe imeni sočasno, pojmujejo ju lahko celo kot tekmece. Spričo tega je razumljivo, da je bil zelo potreben pesniški prevod obeh Heziodovih epov v slovensčino. Morda je temu vzrok nekoliko didaktični prizvok, ki je tuj leposlovnemu pojmovanju sodobnega človeka. Za globlje poznavanje antičnega sveta in pesništva pa bi Hezioda pogrešali. V „Teogoniji“ se prepleta dvojna tematika, in sicer kozmogonija v smislu mitološke razlage sveta ter teogonija kot osvetlitev nastanka bogov in njihovega medsebojnega razmerja. „Dela in dnevi“ so ep izkustvenega značaja, kjer pristno izzveni slavo človeškemu delu. V marsičem pa je Heziod predhodnik kasnejših filozofov in zato tudi s te strani zanimiv pisec v starogrškem leposlovju. Spretna beseda z opombami daje zaokroženo podobo sestavin in pojasnjuje vse bistveno o pesniku ter s primerjalnimi vidiki vključuje tudi nekatere literarnozgodovinske pojave. Studija Kajetana Gantarja je glede na namen tehtna in izčrpna. Knjiga je izšla v zbirki Kondor. Skrbno izbrane ilustracije so kar potrebne kot ponazorilo.

Franc Ksaver Meško:

Luna in žabica

169. zvezek Čebelice prinaša nekaj otroških črtic Ksaverja Meška, predvsem iz živalskega sveta. Po preprosti, a za začetnega bralca zanimivi zgodbi sledijo neprisiljena spoznanja. Zelo skladne z vsebino so ilustracije Maričke Koren. Njena risba je jasna, domiselna in blizu otroškemu svetu.

Vitomil Zupan:

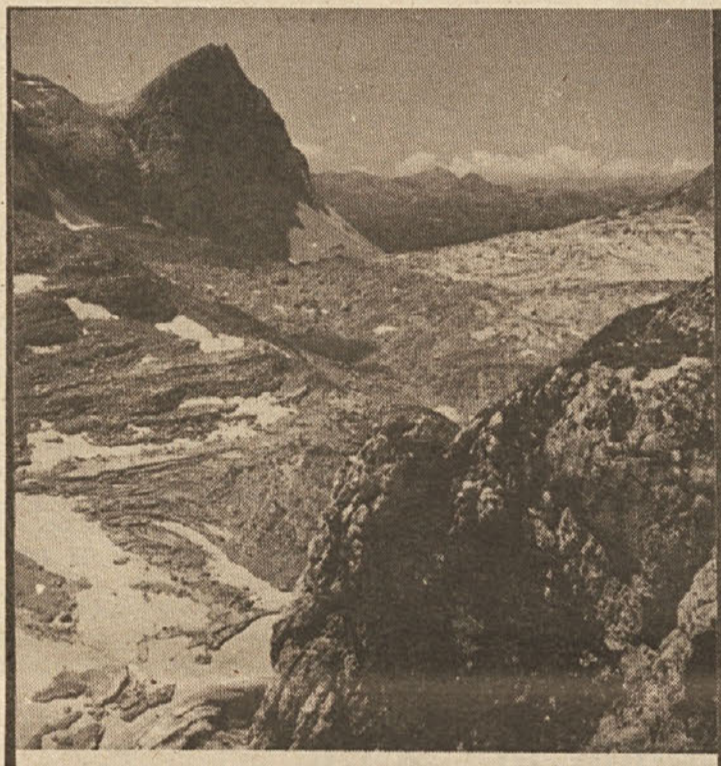
Plašček za Barbaro

Zgodba Vitomila Zupana je namenjena bralcu — začetniku. Vsebinsko je uravnana v sodobni svet, fantazija se pleče z realnostjo in je slogovno na ravni dojemljivosti za začetnike. Tudi ta knjižica je izšla kot Čebelica. Lepe ilustracije je naredila Marija Lucija Stupica.

Fran Milčinski:

Butalci

Kdo bi vedel, kolikokrat se srečujemo z „Butalci“ Frana Milčinskega! Mnogi ponatisi te humorne spisane knjige pa potrjujejo, da se mladina še vedno živo zanima za klasika mladinskih povesti in humoresk — in da ga zlasti v humornosti malokateri sodobniki dosegajo. Prav živega, humornega mladinskega leposlovja pogrešamo. Čeprav imamo veliko v resni obliki napisanih estetsko vrednih del sodobnikov, pa bi si želeli tudi bučnega humorja in neobremenjene življenjske radoživosti — saj bi našla taka vrsta med mladino zelo hvaležne bralce. „Butalci“, ki jih je sedaj natisnila založba Borec v Kurirčkovih knjižnici, imajo to mikavnost, da so polni barvnih ilustracij Milana Bizovičarja. Prav oblika ilustracije — stripa daje knjigi poseben pomen in namen. Risba Milana Bizovičarja je v poenostavljeni liniji prilagojena stopnji likovne dojemljivosti začetnega bralca. Na tej stopnji je pač važno, da je besedilo čim bolj in čim večkrat povezano s slikovnico. Bizovičar je tudi v ilustracijah ohranil humorne prvine, nekatere učinkujoče poudarke, risbo je povezal z močnimi barvami. Spričo stripa, ki ponuja slikanice slabega okusa in največkrat neumetniške vrednosti, je tem bolj prav, da podpremo umetniško slikanico-strip. „Butalci“ v taki izpeljavi so prav gotovo zgled, kako je mogoče zadostiti likovnemu okusu in stopnji ter zahtevam po navezovanju besedila s sliko.

Zelnarica z Rjavim jezerom (s Triglavskega narodnega parka)

Nove strokovne knjige

Privredno finansijski zavod, Beograd, Dobropoljska 65, p. p. 908:

1. Milan Bakovljević: Osavremenjavanje nastave.
2. Radomir Radovanović: Pedagoško didaktička dokumentacija u skoli.
3. Ilija Mihajlović i Djordje Marković: Priručnik za direktore i sekretare osnovnih i srednjih škola.
4. Dobrivoje Jovanović: Savremena pedagogija i teorija i praksa naučne informacije.

1. številka Pionirja

Letošnja 1. št. Pionirja spet daje podobo poljudnoznanstvene revije. Na področje literarne umetnosti sodita rubriki Prgišče robidnic (z gradivom o slovenskih književnikih ter povest v nadaljevanjih) in Literarne igrice, ki jih pripravlja Jože Snoj.

S področja biologije napoveduje novi letnik članke o ekologiji in varstvu okolja; to pomeni, da sega na eno najbolj aktualnih področij človekove zavesti. Že iz prvega poglavja je razvidno, da bodo pri obravnavi omenjene teme z razmišljanji in izkušnjami lahko sodelovali tudi učenci; to pa obeta poglobitev spoznanja, da je NARAVO TREBA VAROVATI. Članki s tega področja ne bodo samo informativni, ampak raziskovalno usmerjevalni.

Novi letnik Pionirja je ohranil tudi rubriko Klub radovednih, raziskovalne naloge pa se nanašajo na zbiranje in prepoznavanje (ter medsebojno zamenjavanje) kannin. Največji pomen rubrike je v tem, da pomaga mlademu človeku prebujati smisel za raziskovanje in odkrivanje, da ga usmerja v znanstveno ustvarjalnost.

Prva številka je zabeležila zelo staro obletnico. Pred 125 leti je v Ljubljano prišel prvi vlak. Peter Vodopivec seznanja bralce z nekdanjimi načini potovanja in prevažanja tovora ter s kratkim razvojem železničarstva pri nas.

Pionir je letos začel objavljati biografijo Karla Marxa. Napovedana je glasbena slikanica. V prvi številki je Alenka Keršovan predstavila skladatelja Pavla Šivica. V reviji je še več drugih člankov, stalna rubrika Pionirjevi vozli, fotoreportaža Jugoslavije v slikah, novost pa je strip, ki bo, če sodimo po prvi številki, na šaljiv način seznanjal bralce z znanstvenimi resnicami. Ilustrira ga Božo Kos.

Vsebina in način obravnave izražata visoko raven revije, zato bi bilo prav, da bi jo šole učencem zavzeto priporočale.

BERTA GOLOB

Dvanajst ujev

Tina Vajtova in Milko Matičetov sta priredila pravljico iz Reza za najmlajše bralce pri Čebelici. Zanimiva in privlačna ljudska zgodba je razgibana po dogajanju, besedilo pa lepo izpopolnjuje ilustracije Ančke Gošnik-Godec. Stilizacija njenih risb je otroško dojemljiva, pozna pa več izdelanosti, kot je to običajno za ilustracijo te starostne stopnje.

0 prostorih za otroške vrtce in njih opremi

Predšolski otrok se vzgaja in „učí“ v igri in raznovrstnih dejavnostih. Zato morajo imeti tako pomembne družbene ustanove, kot so vzgojno-raziskovalni zavodi, za igro ter druge dejavnosti ustrezne notranje in zunanje prostore pa tudi ustrezno opremo. Knjigo o tem, kakšni naj bi bili ti prostori in oprema, telesno vzgojo in igro otrok, je napisal Ivo Stella, izdala pa jo zagrebška založniška hiša Školska knjiga. Po uvodnih besedah avtor svoja razmišljanja in napotke zajel v štiri večja poglavja: Dvorana za telesno vzgojo, Otroško igrišče, Bazeni v otroških vrtcih ter Oprema objektov za telesno vzgojo, igro in razvedritve v otroškem vrtcu. Knjiga DJEČJI VRTIČI je bogato ilustrirana z ustreznimi risbami in fotografijami ter opremljena z nazornimi razpredelnicami in krajšim seznanom domače in tuje strokovne literature. Cena: 40 din.

V. T. Arhar

Igrače v VVZ

Igrače so pomembno in skorajda nepogrešljivo sredstvo v igri ter temeljni pogoj za to, da se otrok sploh lahko uspešno vzgaja. Otroku so razlog za igro, določajo pa tudi njeno vsebino. Sredstvo, ki otroku pomaga, da v igri lahko uresniči svoje zamisli. Nemalokrat pa igrače niso zgolj le sredstvo marveč tudi prave prijateljice. Se posebno pomembno vlogo pa imajo igrače v otroških vrtcih. Dobrodošel priročnik za vzgojiteljice v teh ustanovah je izdal Zavod za šolstvo SR Slovenije, založila pa ga je Dopisna delavska univerza v Ljubljani. Priročnik IGRACE V VZGOJNOVARSTVENEM ZAVODU vsebuje poleg uvoda, ki so ga napisali člani delovne komisije za igrače pri navedenem zavodu, še sestavek „Igra oblikuje otrokovo osebnost“ Slavice Pogačnik-Toličič, prispevek „Izbira igrač“ Brede Cilensek, kratak sestavek o naši trgovini in možnostih za nakup igrač ter izčrpen seznam igrač za posamezne oddelke vzgojno-raziskovalnega zavoda za starostne skupine otrok od 3 mesecev do 7 leta starosti. Knjižico toplo priporočam staršem in poklicnim vzgojiteljicam v vrtcih. Cena: 15 din.

V. T. Arhar

Iz starih listov

Zdaj vprašam pa tebe, bralce slovenski: „Ali veš ti, kaj je prav? Ali ljubljanska srajca?“ Ako ne veš, čuj tedaj! „Ljubljanska srajca“ je človek, ki se rodi v Ljubljani. Navadno ostane tudi svoje smrti v nji. Dostikrat je mestu v prid, dostikrat mu tudi škodi. Ako ima kaj imetja, ali ako ima kako pošteno opravilo, odrajtuje vestno svoj davek, je gotovo neprecenljiv človek za Ljubljano. Ali, ako nima nič, ako živi kot tica pod nebo in lilija v vrtu, ne more ga ceniti nikdo. Ko bi vsaj znal tako lepo in miho živgoleti ko tica, delal bi mestu vsaj kratek čas. Ali, ako bi zmiraj tako čist kot lilija, ne bi bilo treba mestu rediti ga tolikokrat. Kratko in malo: „Ljubljanska srajca“ ni kar si bodi, zaleglejmo si jo natančneje. „Ljubljanska srajca“ ni ravno dete kakor prosjaka ali kacega nizkega človeka. Njegov oče je vedno kaj, tudi drugega ne, vsaj kakor pomagača ali delavec. In mati? Ta tudi kaj. Vsaj z jezikom je kaj. Zato je pa tudi „Ljubljanska srajca“ jako čil produkt ljubljanskega mesta. Ljubljanske matere mislijo tudi, da so najboljšje vzgojiteljice svojih otrok. In ti so zopet najboljši in najprebrisanjši otroci, če tudi ves svet drugače trdi. Ljubljanski otroci — po mislih njih mater — nimajo niti najmanjše pake, niti najmanjšega madeža. Če se stepo „Ljubljanske srajce“, kdo je kriv? Zmiraj kdo drugi, kojega morda še zraven ni bilo, če se pokaže vendar kaka maroga na „Ljubljanski srajci“ tako očividno, da je celo mati ne more zakriti, potem se reče tako močno biti; kajti ljubljanski otrok mora biti tak in tak, da se ve, da v mestu.

UČITELJ IN VZGOJA

Prenapetosti imajo dandanes navadno večjo prednost, kakor zlata srednja pot, in to ni ravno čudno; kajti to, kar je navadno naravno, nima dandanes dražljivosti; to kar ne povzročuje pozornosti, šuma, občudovanja, je dandanes malo vredno.

Ravno zato pa učitelji novega časa jako radi samo poučujejo, prav malo vzgajajo. Seveda, si mislijo, da le pouk je kaj vredno; ravno s poukom učitelj prav lahko pokaže, koliko velja v šoli. Otroci pride iz sole domov ter pripoveduje očetu, kaj se je vse učil iz zgodovine, fizike, pokaže mu v svojih zvezkih težke naloge računstva in še celo nekatere obrabce iz geometrije i. dr. Oče čudi nad svojim sinom, hvali ga in še bolj pa zdanje učitelja.

Kako pa je z vzgojo? Ali se tudi tako lahko spozna? Gotovo ne. Danes je n. pri. učenec učitelja nalagal; učitelj ga pozove k sebi, posvari ter mu razloži slabe posledice laži; pravi mu, naj se preda, stavlja vse človeštvo; ako bi drug drugega nalagal in drug drugega ne zaupal — bi potem tudi prisega ne bila nikomur sveta i. t. d. Šole prave vzgoje se pa ne zapazi precej pri otroku, temuč zori počasi; tudi pozno, še le mož pokaže, če so ga kot dečka vzgojevali, in nada in čakanje, to potrpežljivo čakanje na uspeh svoje delavnosti dandanes ni navadna; najraje bi uže jutri radi želi, kar smo danes sejali; radi bi uže danes uživali sad od drevesa, katerega smo včeraj vsadili.

Učitelj ima v šoli dve nalogi: vzgojevalno in poučevalno. Uspešno vzgojevalne naloge se pa ne dajo tako lahko pregledati, kakor poučevalni, in zato tudi marsikateri učitelj le bolj poučuje, kakor pa vzgojuje; marsikateri se pa za ustrahovanje zunaj šole malo pomenu ni njegova naloga. Nij čuda, da se sliši dandanes toliko tožeb o zdanji mladini.

Precej je pa temu krivo tudi to, da je šoli odvzeta šiba, da se telesno pokorilo v šoli ne sme pustiti.

Ni bilo sicer prav, da je učitelj včasih v jezi učence telesno pokoril, a rečem, da je bilo telesno pokorilo v roki modrega vzgojitelja pravo zdravilo razposajenim in neobogljivim učencem. Vzgojnik mora zdaj drugače pomagati.

Učiteljski tovariš 1886, str. 1-2

Dopisna delavska univerza

Ljubljana, Parmova 39

Od programa založbe Dopisne delavske univerze v Ljubljani so vam še na voljo v glavnem vse edicije. Zaradi zanimivosti, uporabnosti in aktualnosti vsebine pa vam še posebej priporočamo:

§ področja učbenikov in pripomočkov:

- ZA POUK TELESNE VZGOJE, PRIROČNIKI ZA UČITELJE IN UČENCE OSNOVNE ŠOLE.**
 - Abecednik za telesno vzgojo za 1. in 2. razred
 - Telesna in zdravstvena vzgoja za 3. in 4. razred
 - Telesna vzgoja in šport za 6., 7. in 8. razred
- ZBIRKA NOVI VIDIKI, PRIROČNA LITERATURA ZA UČNOVZGOJNO PRAKSO**
 - Problemi sodobnega sveta
 - Pohod XIV. divizije
 - Temeljni marksistične izobrazbe
 - Delo s starši
 - Kaj pomeni andragoško vodenje
- Z RAČUNALNIKOM NA PRVI SPREHOD**
- PRIROČNIKI ZA DOPOLNILNO IN ANDRAGOŠKO IZOBRAŽEVANJE**
 - Osnove pedagogike
 - Osnove psihologije
 - Osnove andragogike
 - Osnove didaktike
- USTAVA SRS**
 - Ustava SFRJ
 - Ustava SFRJ v nemščini, angleščini, francoščini in arabščini
- S PODROČJA SAMOUPRAVNE NORMATIVNE DEJAVNOSTI**
 - Predpisi o vzgoji in izobraževanju SRS
- REVIIJA VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE**

Z starih listov

PISARNA
za zdravljenje naših bolnih stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer.
Vprašanje: Ali se moram brezpogojno pokoriti ukazu nadučitelja, ki mi je naložil tri ure ponavljalne šole ob četrt-

kih, a sebi pridržal samo eno, dasiravno ima on manj učnih ur na teden nego jaz ter moram vrhu tega še pol ure daleč dostikrat v najslabšem vremenu hoditi. Kaj mi je v tem slučaju storiti? Ali morda samo molčati in trpeti?

Radovednež

Odgovor: Iz Tvojega poročila ne vidim, da bi moral Ti tr-

peti. Nadučiteljeva naredba naj te ne boli, velikoveč Ti bodi ona dokaz, da Te smatra za vrlo sposobnega in delavnega tovariša, a tudi učencem in ljudstvu se bo moralo kaj takega dozdevati. Vrhutega Ti izprehod morda vendar dobro de. Človek čisto sam sebe vara. Kar se mu zdi težavno, nevedno, nemogoče, to mu je čisto koristno.

S ČIM?

V neki vasi je praznoval star učitelj petdesetletnico svojega službovanja. Občina je priredila zaslužnemu mladino ljubju sijajno bakljado. Ko je bila vsa vas zbrana pred šolskim poslopjem, je govoril župan slavnostni govor in ga končal rekoč: „Naj živi naš častitljivi učitelj, naj živi!“

„S čim neki?“ je kratko odgovoril slavljencec.

Učiteljski tovariš 1908, št. 22
Letos Ti, prihodnje leto pride drug na vrsto! V slučaju, da bolehaš, je Tvoj vzdih trpljenja opravičen. Pojdi k c. kr. okrajnemu zdravniku, vzemi dopust, da se ohraniš našemu poklicu in stanu še dolgo vrsto let!

Doktor Tepka

Bojazen odveč

Te dni so temeljne organizacije združenega dela na območju ljubljanske bežigradske občine končale s podpisovanjem samoupravnih sporazumov o štipendiranju učencev in študentov v občini. Že sam sistem študija in nova ustava sta zagotovile enotna merila za podeljevanje štipendij na območju vse Slovenije.

Družbeni dogovor o nalogah pri oblikovanju in izvajanju študentske politike v SR Sloveniji je plod večletnih prizadevanj za uveljavitev usklajene in družbeno dogovorjene politike štipendiranja v naši republiki.

Novi način štipendiranja bo ob upoštevanju vseh meril za dodeljevanje štipendij, izenačil in uskladal materialne možnosti s kadrovsko in študentsko politiko ter pospeševal kakovosten študij. Prilagajal naj bi tudi višino štipendij osebnim dohodkom oziroma življenjskim stroškom.

Podpis tega sporazuma je pomemben predvsem za vse mlade, zlasti za tiste iz delavskih družin, katerih starši prejemale sorazmerno nizke osebne dohodke.

V tem času, ko je stari način štipendiranja pravzaprav ukinjen, novi sporazum o štipendiranju pa še ni podpisan, so se marsikje znašli v težavah: ostali so brez denarja.

V občini Ljubljana-Bežigrad so za ta čas najeli premostitveni kredit v tisti višini, ki zagotavlja nemoteno izplačevanje študentskih štipendij po „starem“ vse dotlej, dokler sporazum ni sprejet.

Na pionirski konferenci osnovne šole „Katja Rupena“ v Novem mestu se je ob odhodu v pokoj poslovil od svojih učencev predmetni učitelj Beno Serajnik. Leta in leta je prihajal v šolo in nas bogatil z novim znanjem, z ljubeznijo do domovine, do sočloveka in življenja. Toplo smo mu hvaležni in želimo, da bi bil pogosto tako nasmejan, kot je na teje sliki. (Foto: Tone Novak, foto-krožek o. š. Katja Rupena, Novo mesto)

Lovni časi

medved — od 1. X. do 30. IV. v vsej Sloveniji (sklep obč. zbora LZS)
divji prašič — od 15. VII. do 31. I., odstrel vodeče svinje vse leto prepovedan (obč. zbor LZS)
kozorog — od 1. VIII. do 31. XII.
gams-kozel — od 1. VIII. do 31. XII.
gamsja koza in mladiči — od 1. IX. do 31. XII.
muflon (oven, ovca) — od 1. X. do 31. XII.
jelen — od 16. VIII. do 31. XII.
košuta in teleta — od 1. X. do 15. I.
damjek-jelen — od 16. IX. do 31. I.
damjek-košuta in mladiči — od 1. X. do 31. XII.
srnjak — od 1. VI. do 30. XI.
srna in mladiči — od 1. IX. do 31. XII.
poljski zajec — od 15. X. do 31. XI. (obč. zbor LZS)
planinski zajec — od 1. XI. do 31. XII.
svizec — od 1. IX. do 31. X.
ververica — od 1. X. do 31. I.
vidra — vse leto zaščitena (obč. zbor LZS)
planinski orel — vse leto zaščitena (obč. zbor LZS)
divji (veliki) petelin — od 1. V. do 31. V. (obč. zbor LZS oz. upr. odbor LZS)
ruševcec-petelin — od 16. IV. do 15. VI.
belka — vse leto zaščitena (obč. zbor LZS)
gozdni jereb-petelin — od 16. VIII. do 30. XI.
fazan in fazanka — od 1. IX. do 15. I.
kotorna — vse leto zaščitena (obč. zbor LZS)
poljska jerebica — od 1. IX. do 30. XI. (obč. zbor LZS)
prepelica — vse leto zaščitena (obč. zbor LZS)
divji golobi — od 1. VIII. do 31. XII.
potapljavci in povodne putke — od 1. VIII. do 31. XII.
mlakarica — od 1. IX. do 15. I. (obč. zbor LZS); na območju ZLD Ljubljana so po sklepu sveta lov. družin in odločbi sekretariata za kmetijstvo in gozdarstvo SRS mlakarice in druge divje rase popolnoma zaščitene do 1. IX. 1975
druge divje rase, divje gosi in zagance — od 1. VIII. do konca februarja (po mednarodni konvenciji)

siva čaplja in galetbi — od 1. VIII. do konca februarja
kormoran in priba — od 1. VIII. do konca februarja (po mednarodni konvenciji)
kljunaci — od 1. VIII. do konca februarja (po mednarodni konvenciji)
mala droplja — od 1. IX. do 31. XII.

Po asnilo: Opomba v oklepajih (obč. zbor LZS, po mednarodni konvenciji) pomeni, da je lovna doba po lovskem zakonu iz leta 1966 po sklepu občnega zbora LZS ali mednarodni konvenciji o zaščiti ptic skrajšana ali povsem ukinjena in divjad popolnoma zaščitena.

Po lovskem zakonu je vse leto popolnoma zaščitena tale divjad: pelikan, žerjav, droplja, labod, štorčija, žličarka in plevica, čaplje (razen sive čaplje), ujede (razen kragulja, skobca, kanje, koonoge kanje, pelastega splinca in škrančarja), kokoši divjega petelina, ruševca in gozdnega jereba, prilivka, velika uharica in krokar.

Popolnoma so zaščitene tudi vse ptice, ki jih zakon ne šteje za divjad, razen: domačega vrabca, poljskega vrabca, velikega srakoperja, šoje, strake, sive vrane, poljske vrane, krekovta ali lešnikarja.

Navedeni lovni časi veljajo v vseh loviščih Slovenije do sprejetja novega lovskega zakona.

Lovske organizacije (področne lovske zveze, lovske družine in gojitvena lovišča) te lovne čase lahko samo skrajšajo, ne pa podaljšajo. Prav tako lahko prepovedo ali omejijo lov na sicer vse leto lovno meso-jedno divjad, upoštevajoč sklep občnega zbora LZS, češ da je treba odgovorno opredeliti odnose do mesojedih vrst glede na njihovo varstvo in ohranitev.

Skladno s 6. členom zakona o lovstvu (Ur. list SRS, št. 22, od 7. 7. 1966 in Lovec, št. 5/1966) občinska skupščina in republiški sekretariat za kmetijstvo in gozdarstvo lahko podaljšata ali skrajšata lovopust vseh vrst delno in popolnoma zaščitene divjadi.

V Ljubljani, 31. 3. 1974

Lovska zveza Slovenije

NAŠ PRAVNIK SVETUJE

Osebni dohodek med počitnicami

VPRAŠANJE: Ali sem upravičena prejemati med počitnicami dodatek za kombiniran pouk oziroma do kakšnih dodatkov k osebni dohodku imam med počitnicami sploh pravico?

ODGOVOR: Med rednim letnim dopustom ima delavec pravico do nadomestila osebnega dohodka, ki ne sme biti manjše od poprečne akontacije osebnega dohodka za dobo, določeno v samoupravnem sporazumu o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu. Med počitnicami ste torej upravičeni prejeti tiste dodatke, ki vam pripadajo po ustreznem splošnem aktu.

T. Šarec

Pridobitev lastnosti delavca

VPRAŠANJE: Imam diplomno višje gospodinjstvo šole, opravila pa sem tudi strokovni izpit. Poučujem prvi razred.

Prijavila sem se na razpisano delovno mesto predmetne učiteljice, ker bom kmalu diplomirala na pedagoški akademiji. Na razpis se je prijavila tudi kandidatka, ki bo prav tako diplomirala na pedagoški akademiji. Zanima me, če imam glede na prakso v poučevanju kakšne prednosti pri kandidiranju na razpisano delovno mesto?

R. N.

ODGOVOR: V objavi in javnem razpisu prostega delovnega mesta morajo biti določeni pogoji, ki jih mora kandidat izpolnjevati. Če sta v javnem razpisu glede na strokovno izobrazbo določeni alternativno dve stopnji šolske izobrazbe, ima prednost pri izbiri (kadar so drugi pogoji izpolnjeni) oseba z višjo stopnjo ustreznih šolskih izobrazb. Ker gre pri vas za enako stopnjo šolske izobrazbe, šola pri izbiri ni vezana in je izbor zadeva samoupravne odločitve pristojnega organa.

Delo tajnice

VPRAŠANJE: Pri poučevanju uporabljam programirani pouk. Učencem dajem za preverjanje znanja naloge, ki jih

sama sestavim. Težave imam pri prepisovanju testnih nalog na matrice, saj slabo pišem na stroj in zato izgubim veliko časa. Vprašujem, ali ne spada to delo med delovne obveznosti tajnice, ki jo imamo na šoli?

M. P.

ODGOVOR: Zakon o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu pooblašča delavce v organizaciji združenega dela, da sami določijo delovna mesta v delovni organizaciji, pa tudi obseg dela na posameznem delovnem mestu. Pravice in obveznosti iz medsebojnih razmerij v združenem delu se urejajo torej s samoupravnim sporazumom o medsebojnih razmerjih. Delo, ki ga navajate, mora torej opravljati delavec, ki je za to zadolžen na podlagi internih aktov vaše delovne organizacije.

T. Šarec

Dodatno šolanje

VPRAŠANJE: Sem razredna učiteljica in izredna študentka na višji upravni šoli. Dodatno šolanje mi povzroča težave, saj izgubim s prevozi veliko časa in denarja, poleg tega pa imam še

težave z nadomeščanjem pri pouku. Ali mi pripadajo iste ugodnosti, kakršne imajo izredni študentje pedagoške akademije, npr. izredni študijski dopusti, nadomeščanje med odsotnostjo in drugo?

C. K.

ODGOVOR: Menimo, da ne gre izenačevati strokovnega izobraževanja ali izpopolnjevanja s študijem, ki ni povezano z izobrazbo in delom, ki ga opravljate. Zakon o osnovni šoli obvezuje osnovne šole, da morajo učiteljem pomagati pri študiju in jim omogočiti opravljanje študijskih obveznosti, vendar le v primerih, ko gre za pridobivanje predpisane izobrazbe. Podobno stališče zasledimo tudi v zakonu o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu (Ur. l. SFRJ, št. 22/73), ki določa, da je delavec upravičen do študijskega dopusta v primerih in ob pogojih, ki so določeni v samoupravnem sporazumu.

Šola glede na veljavne predpise nima nobenih obveznosti do vašega študija. Ugodnosti, ki bi jih radi imeli, so odvisne zgolj od razumevanja vaše delovne skupnosti do vašega šolanja in od temu ustreznega določila v samoupravnem sporazumu.

T. Š.

Prijetno srečanje

„Grajski zidovi se morajo porušiti,“ pravi Tatjana Pregl, avtorica knjige MLADOST ZA ZIDOVI, ki je pred kratkim izšla pri založbi Mladinska knjiga.

In prav ta založba je poskušala porušiti te zidove, saj je ob izidu imenovane knjige in ob tednu otroka pripravila v prostorih knjigarne na Titovi 3 razstavo likovnih in tehničnih izdelkov gojencev vzgojnega zavoda Fran Milčinski v Smedniku. Da so bili vsi izdelki deležni mnogih pohval in občudovanja, lahko potrdijo obiskovalci, ki so mnogokrat začudeno strmeli v stvaritve mladih iz smledniškega zavoda.

Knjigarna Mladinske knjige pa je povabila vse gojence na ogled te razstave in jih pogostila. Udeležence je še posebno navdušilo srečanje z mladinskim pisateljem Leopoldom Suhodolčanom in pisateljico Kr-

stino Brenkovo. Oba sta se predstavila z odlomki iz svojih del, v prostem pogovoru pa sta pripovedovala zanimivosti, s katerimi se srečujeta kot kulturna delavca.

Tudi gojenci Vzgojnega zavoda so jima pripovedovali o svojem likovnem ustvarjanju, prebrali pa so tudi nekaj pesmi, ki so objavljene v njihovem glasilu PRVI KORAKI.

Prisrčno je bilo to snidenje. Domenjeni so, da se ponovno srečajo ob koncu tekmovanja za bralno značko.

Redkaj so taka prijetna srečanja in prav zato je treba pohvaliti kolektiv knjigarne Mladinske knjige, ki poskuša svojim mladim bralcem predstavljati svoje knjižne novosti, pisatelje in pesnike, ki zanje pišejo, obenem pa predstavljajo javnosti tudi mladega bralca in njegovo ustvarjalnost.

— ar

Svet Delavske univerze

Boris Kidrič

Ljubljana

po določilih samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih delavcev

1. razpisuje

prosto delovno mesto VODJE ENOTE ZA JEZIKOVNO IZOBRAŽEVANJE

Kandidati morajo poleg splošnih pogojev izpolnjevati še naslednje:

- fakultetna izobrazba II. stopnje (profesor lingvist tujega jezika)
- 5 let delovnih izkušenj na področju pedagoškega — andragskega dela in organizaciji izobraževanja odraslih
- strokovni izpit

2. ponovno razpisuje

prosto delovno mesto VODJE ENOTE ZA IZOBRAŽEVANJE ZA DRUŽBENOPOLITIČNO IN SAMOUPRAVNO DELOVANJE

Kandidati morajo poleg splošnih pogojev izpolnjevati še naslednje:

- visoka šolska izobrazba družboslovne ali druge ustrezne smeri
- 5 let delovnih izkušenj v pedagoško andragskem delu oziroma organizaciji izobraževanja odraslih ali v delu pri družbenopolitičnih organizacijah.

Ponudbe s kratkim življenjepisom in dokazili o izpolnjevanju navedenih pogojev morajo kandidati predložiti na naslov: Delavska univerza Boris Kidrič Ljubljana, Miklošičeva 26 — svet zavoda. Nastop dela na obeh delovnih mestih takoj ali po dogovoru. Druge informacije daje tajništvo osebno ali po telefonu: 312-395.

VEDNO VEČ ŠOLANIH

Okrog leta 1930 je imela večina sovjetskih delavcev le štiri razrede osnovne šole, leta 1950 pa se je izobraževalna raven sovjetskih delavcev že tako zvišala, da jih je imela večina 5 do 6 razredov osnovne šole. Danes jih ima od 1000 delavcev kar 550 srednje in visoko izobrazbo. V zadnjih letih se je število industrijskih delavcev zvečalo skoraj samo zato, ker se je povečalo število kvalificiranih in visoko kvalificiranih delavcev (kar 96 % od novih delavcev).

PREDŠOLSKI OTROCI IMAJO PREDNOST

Švedskemu parlamentu so predložili zakon, ki zagotavlja od jeseni leta 1975 naprej igrišča in vrtce za vse otroke, stare šest let. Otroci naj bi bili v vrtcu najmanj 525 ur letno.

Kakor hitro bo mogoče, bodo takega varstva deležni tudi štiriletni in petletni otroci, ki so potrebni posebne skrbi in nege. Prednost bodo imeli prizadeti otroci, socialno ogroženi in otroci izseljencev.

Predšolska vzgoja bo brezplačna ne glede na starost otrok, pod pogojem, da otroci ne bodo obiskovali vrtca več kot 525 ur letno.

V redko naseljenih vaških območjih, kjer bi otroci zaradi oddaljenosti težko obiskovali vrtce vsak dan, bo trajala predšolska vzgoja dve leti (skupaj 700 ur).

Dejavnost v prihodnjih predšolskih zavodih bo organizirana na dveh ravneh, in sicer: za manjše otroke, do dveh in pol let in za starejše otroke do 6 let. V skupini bo 12 do 20 otrok.

NA HOLANDSKEM

— POSEBEN POUK ZA OTROKE ZDOMCEV

Holandska vlada je sklenila, da bodo otroci zdomcev v šolah te dežele deležni letno 1040 ur pouka; 120 ur bo namenjenih materinemu jeziku in kulturi.

To so povečini otroci iz Tunisa, Maroka in Jugoslavije, ki so povsem nepripravljeni na to, da bi lahko obiskovali redni pouk.

Posamezna mesta, v katerih je največ tujih delavcev, poskušajo rešiti ta problem tudi tako, da odpirajo tečaje za odrasle, kjer se brezplačno uče holandskega jezika. Njihovim otrokom pomaga pri učenju team „potujočih učiteljev“, ki pridejo v osnovne šole, kjer jih uče vsak dan po pol ure holandskega jezika; pri tem uporabljajo avdiovizualna sredstva. Izkušnje so pokazale, da učenci po letu dni takega učenja že lahko spremljajo redni pouk.

Zato ker ne znajo holandskega jezika, morajo mnogi otroci tujih delavcev obiskovati nižje razrede srednje šole. Da bi rešili ta problem, so v Rotterdamu uvedli tako imenovane „povezane razrede“. Skupina, v kateri je 16 otrok različnih narodnosti, dela po normalnem učnem načrtu, pet ur tedensko pa dela s prevajalcem iz svoje dežele; ta mora skrbeti za to, da otroci razumejo gradivo. Tovrstno izobraževanje stane za 50 otrok približno 30.000 funtov letno; polovico te vsote plača država.

Družine tujih delavcev se bodo lahko v prihodnje prijavile za prav take štipendije, kakršne prejemajo holandski otroci.

KONFERENCA

NA MOSKOVSKI DRŽAVNI UNIVERZI

Na moskovski državni univerzi je bila pred nedavnim zvezna znanstveno-metodološka konferenca pod naslovom „Oblikovanje znanstvenega pogleda študentov na svet pri proučevanju družbenih ved“. Konference se je udeležilo približno 700 profesorjev, docentov, predavateljev, mladih znanstvenikov — pripravnikov z 21 univerz, petih akademsko znanstveno-raziskovalnih ustanov in 16 pedagoških inštitutov. Kot gostje so se udeležili konference tudi predstavniki iz Bolgarije, Madžarske, DR Nemčije, Mongolije, Romunije in Čehoslovaške.

NARKOMANIJA V PRECEPU

Svet za prosveto skupščine mesta Zagreb je razpravljal na prvi letošnji seji med drugim tudi o tem, kako preprečiti nedovoljeno trgovino, tihotapljenje in zlorabo mamil, posebno med mladino zagrebškega območja.

Stališča o tem je zavzel že socialno zdravstveni zbor skupščine. Inštitut za proučevanje in preprečevanje alkoholizma je izdelal poseben program za preprečevanje teh pojavov; pri tem bodo sodelovale tudi znanstvene družbenopolitične in prosvetne ustanove. Program zahteva, naj bi izvajali načrtno zdravstveno vzgojo v osnovnih in srednjih šolah ter na fakultetah. Zdravstvene vzgoje naj bi bila deležna tudi delavska in kmečka mladina — ter drugo prebivalstvo. Pri tem naj bi pomagala sredstva javnega obveščanja, delavske univerze, zdravstveno-vzgojna propagandna dejavnost (plakati in publikacije) ter izobraževanje strokovnjakov za delo na področju zdravstvene vzgoje.

Raziskave so pokazale, da je velik odstotek otrok in mladine že zelo zgodaj poučen o mamilih in njihovem delovanju, toda največkrat nepravilno. Ni se torej bati, da bi zgodnja in pravilna informacija škodila prizadevanjem za preprečevanje uporabe mamil. Pri tem je posebno pomembno izobraževanje potrebnih strokovnjakov in reforma učnih načrtov ustreznih fakultet. V sedanjih učbenikih, iz katerih se uče prihodnji zdravniki in drugi strokovnjaki, ki se ukvarjajo s preprečevanjem narkomanije in alkoholizma, je zelo malo podatkov o teh zadevah, pa še ti so zastareli.

Objava

Vse udeležence I. in II. pedagoškega tečaja na osvobodjenem ozemlju v Dobljčah pri Črnomlju vabimo, da se udeležijo tovarniškega srečanja v Ljubljani v začetku novembra. Pristrčno vabimo tudi vse tovariše predavatelje.

Svoje naslove sporočite: Jelki Godec, Ljubljana, Ulica prvoborcev 25 a ali Miji Filač, Trbovlje, Novi dom 43.

Komisija za medsebojna razmerja pri svetu

OSNOVNE ŠOLE PRIMOŽA TRUBARJA LAŠKO

razpisuje naslednja prosta delovna mesta:

- 2 učiteljev za razredni pouk, U ali PRU na podružnični šoli Vrh.
- učitelj za angleški jezik, PRU ali P na podružnični šoli Vrh. Stanovanje. Dodatek za težko delovno mesto 476,00 din;
- 2 učiteljev za razredni pouk, U ali PRU na podružnični šoli Brežice. Stanovanje. Dodatek za težko delovno mesto 900,00 din;
- učitelja za razredni pouk, U ali PRU na podružnični šoli Rečica. Stanovanje. Dodatek za težko delovno mesto 150,00 din.
- učitelja za telesno vzgojo — prednost ima ženska — PRU ali P na centralni šoli Laško. Na voljo je soba.

Vsa našeta delovna mesta so razpisana za nedoločen čas s polnim delovnim časom.

- učitelja za razredni pouk v drugem razredu na centralni šoli — U ali PRU z opravljenimi seminarji MOM — za določen čas s polnim delovnim časom od 15. 10. 1974 dalje za šolsko leto 1974/75.

Osební dohodki za vsa razpisana mesta po pravilniku o delitvi ODBOR

Vabimo vas na

proslavo

ob 90-letnici osnovne šole HRUŠICA

v soboto, 23. novembra 1974, ob 16. uri v kulturnem domu Hrušica, Pot do šole 1.

ODBOR

kinematografi prikazujejo

SIN — Film z Yvesom Montandom, režiserja P. Grenier-Defferrea, ki ga poznamo po filmu Vdova Couderc. Je dobra kriminalka, saj režiser mojstrsko rešuje osebne probleme korziške družine in usodne zaplete, ki jim sledimo med privlačno filmsko pripovedjo. — mš

BITKA ZA BRITANIJO — Film je zanimiva rekonstrukcija značilnih bitk med britanskimi in nemškimi zračnimi silami v zadnji vojni. Oglede priporočamo kot dopolnilo k znanju o drugi svetovni vojni. — mš

SVATBA — Film je nastal po istoimenskem romanu Mihaila Lalića, kot črnogorsko-ukrajinska koprodukcija. Govori o avtentičnih dogodkih v Črni gori med drugo svetovno vojno. Delo gledalca čustveno prevzame s svojo neposrednostjo. Lep filmski drobec k zgodovini NOB v Jugoslaviji. Oglede zelo priporočamo. — mš

PETER IN TILKA — Peter in Tilka, zrela človeka, poskušata zakonsko srečo. Toda, še tako idealne življenjske razmere ne vodijo k popolnemu zadovoljstvu obeh. Ljudje pač nismo popolni. Zakon doživi težak udarec, ko umre zakoncema edini sin. Vez, spletena iz čustev in dogodkov preteklih let, pa ju ponovno zbliža. Film je ameriški. — mš

SLAUGHTERJEVA VELIKA BITKA — Kriminalka. Upor črnega človeka proti nasilju, ki odgovarja z nasiljem kot z edino obliko reševanja problemov. Dobro skonstruirano komercialno delo. Oglede na priporočamo. — mš

IMENOVALI SO GA TROJSTVO — Šerif je prestopnik, ki si je samovoljno in z zvijačo pripel šerifsko zvezdo, sicer pa je vsem filmu moralno neoporečen. V boju proti tolpi, njenim vodjem in brutalnim Mehikancem mu pomaga njegov brat Trinity-Trojstvo. Ta je, za tri, strelja, tepe, ljubi, misli... vse trojno. Western z mnogo duhovitosti in akcije, dobro delo vitosti izvrsti. — mš

ZADNI HITLERJEVI DNEVI — Čeprav se je režiserju posrečilo ujeti prepričljivo resničnost s sceno, masko in igro, je skrajni rezultat takega filma daleč od resničnosti. Morda pa je zanimiva rekonstrukcija avtentičnih dejstev zadnje vojne prav za odrasčajoče gledalce. — mš

ZOBAR V POSTELJI — Spada v serijo danskih erotičnih komedij, kakršne poznamo iz drugorazrednih kinematografov. Nič več. — mš

MOŽ V DIVJINI — Gre za večplasten in ne zgolj pustolovski film, kot ga žanr označuje. Skozi filmsko zgodbo sledimo problemu adaptacije človeka v prostor. Življenje je povezano z neprestanimi spremembami in zbljevanji. Film je vreden ogleda. — mš

CVETNI PRAH — Domača erotična komedija Nikole Stojanovića z Olivero Katarino v glavni vlogi. Lahko bi rekli: malo balkansko — južnjaškega po vzoru danskih mojstrovine tega žanra. — mš

SUZANA IN JEREMY — Je film, ki govori o mladostnikih, tem je tudi namenjen. Obravnava njihove prve ljubezni in ločitve. V bistvu je zelo sentimentalni film, vendar pa veliko bolj pošten od Ljubezenske zgodbe in je zelo poetičen. Ne izrablja slabe strani malomeščanskega čustvovanja zato, da bi ugajal. Ljubezen le opisuje in analizira vzroke nasilne ločitve. Metoda, ki ji je podrejen tudi filmski izraz, je preprosta in zato učinkovita. Film priporočamo za pogovor že v osmem razredu osnovne šole. — mb

OSNOVNA ŠOLA KRIMSKI ODRED PRESERJE

razpisuje za nedoločen čas, delovni mesti:

- učitelja za matematiko, PRU ali študent;
- učitelja za oddelek PB, U, PRU ali študent.

Nastop službe: 1. februarja leta 1975
Zelo ugodne avtobusne zveze z Ljubljano.

Darujte kri — rešujte življenja!

Objavljamo seznam krvodajalskih akcij v oktobru in novembru 1974, da bi se občani navedenih občin in krajev lahko čimprej prijavi občinam odborom Rdečega križa in sporočili, kateri dan želijo priti na odvzem krvi.

Ker samo kri nadomesti kri, je razumljivo, da jo z darovanjem zagotovimo tudi sebi in svojim najbližjim, če bi jo potrebovali.

Dolžnost zdravih prebivalcev je, da kri darujejo vsaj nekajkrat v življenju, saj je nehumano zanašati se samo na solidarnost drugih. Dajanje krvi je odsev človečnosti; zato Rdeči križ pričakuje, da bodo prišli na odvzem krvi vsi zdravi občani.

OKTOBER 1974

Ajdovščina	21., 22., 23., 24., 25. oktobra 1974
Ljubljana-Vič-Rudnik	29. oktobra 1974
Pobrezje (Maribor)	29. oktobra 1974
Metlika	30. in 31. oktobra 1974
Maribor	8., 15., 22., 29. oktobra 1974

NOVEMBRA 1974

Sežana	4., 5., 6., 7., 8. novembra 1974
Kočevje	11., 12., 13. novembra 1974
Ljubljana-Center	15. in 16. novembra 1974
Ljubljana-Šiška	16. novembra 1974
Brežice	19. in 20. novembra 1974
Senovo	11. novembra 1974
Krško	22. novembra 1974
Ljubljana-Vič-Rudnik	25. novembra 1974
Trzin	26. in 27. novembra 1974

REPUBLIŠKI ODBOR RKS
OBČINSKI ODBOR RK

prosvetni delavec

List izdajata republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti SRS in izobraževalna skupnost SRS — Izhaja štiri-najstrednje med šolskim letom — Ureja uredniški odbor.

Direktorica in glavna urednica Neža Maurer, odgovorna urednica Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko.

Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/1, telefon 315-585.

Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/1, telefon 22-284, poštni predal 355-VII.

Rokopisov in fotografij ne vračamo.

Letna naročnina: 30 din za posameznike, za šole in druge ustanove 55 din, št. tek. računa 50100-601-16915

Tiska ČZP Ljudska pravica. ISSN 0033-1643